BISERICA

ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTĂ PERIODICĂ ECLESIASTICĂ

Anul al VIII-lea, No. 10.

OCTOMVRIE.

TABELA MATERIEI

BUCURESTI
TIPOGRAFIA CĂRŢILOR BISERICESCI
Strada Principatele-Unite No. 34
1884.

ANUL VIII. BUCURESCI, OCTOMVRIE 1884. No. 10.

BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTĂ PERIODICĂ ECLESIASTICĂ

APARE O DATĂ PE LUNĂ

„Predică Cuvântul"
II. Tim. IV. 2.

DIN ISTORIA BISERICEĬ ROMÂNILOR

METROPOLIA UNGRO-VLACHIEĬ.

CONDICA SÂNTĂ

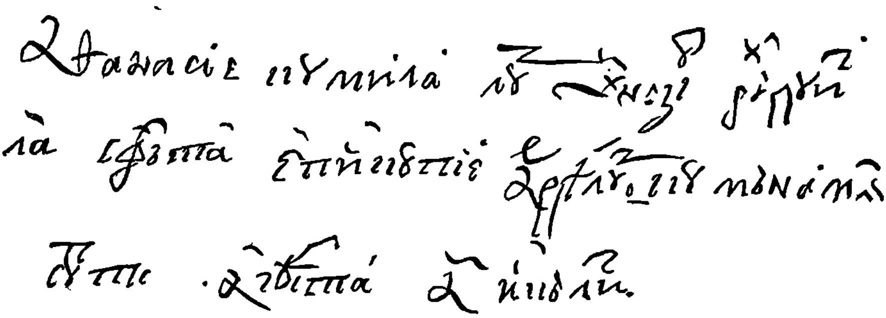
(Urmare, Vedĭ No. 7, anul VIII-lea, pag. 713).

XXIX

Urméză apoĭ cele doĕ acte ale chirotonieĭ luĭ Atanasie; adecă Simbolul credințeĭ și Confesiunea tradițiuneĭ bisericescĭ. Fiind că aceste acte sûnt identice cu cele precedinte, noĭ reproducem aicĭ numaĭ confirmările actelor cu partea finală a Confesiuneĭ:

АѲАНАСІЕ КȢ МИЛА ЛȢ ДȢМНЕЗЕȢ РЪДИКАТ ЛА СФЪНТА ЕПІСКОПІЕ А АРДѢЛУЛУЙ КȢ ГȢРА МЕА ФЪГЪДȢЕСКЪ.

... Дȣпъ ачѣста, ѫкъ мъ мъртȣрисескъ ши де къте томѣле че аре скаȣнȣл ачеста а Ȣгровлахіей съ ле пъзескъ нескимбате ѫтрȣ тоатъ епархіа мѣ.

NOTE:

[132] Aceste doĕ acte sûnt scrise pre pagina întăia a foieĭ a 25. Litera scriereĭ este cea rondă cu asvêrliturĭ şi identică cu cea de la actul alegereĭ.

[133] In confirmările, ce Atanasie pune asupra acestor acte, se observă o particularitate, pre carea o notăm aicĭ. Adecă, Metropolia Transilvanieĭ este redusă la rangul de Episcopie; şi acésta pentru cuvêntul, cĕ, décă Atanasie ar face vre un act de unire cu Biserica papală, ca Teofil, séŭ cea Calvină, săse pótĕ afirma, că actul unireĭ s'a făcut de cătrĕ un Episcop şi că prin urmare el nu légă întru nimic pre ceialalţĭ ortodocşĭ din Biserica generală a Transilvanieĭ.

[134] Precauţiunea acésta se confirmă şi prin nisce regule de conduită, elaborate de cătrĕ patriarchul Ierusalemuluĭ Dositeĭ, care se afla atuncĭ în Téră, şi de cătrĕ Metropolitul Teodosie. Aceste regule aŭ caracterul de obligaţiunĭ pentru Atanasie faţă cu Biserica Ungro Valachieĭ, şi el le confirmă cu iscălitura sa şi le lasă în archiva Metropolieĭ, spre a servi ca capete de înculpare în cas de abatere. Deşi pre aceste capitule noĭ le-am maĭ publicat în Revista nóstră cu ocasiunea biografieĭ Metropolituluĭ Teodosie, totuşĭ le reproducem şi aicĭ pentru complectarea condiceĭ sânte şi maĭ ales ca acolo s'aŭ publicat cu litere latine.

DOCITEIȢ КȢ МІЛА ЛȢЇ DȢМNEZEȢ ПАТРІАРХ СФІNТЕЇ ШІ МАРІЇ ЧЕТЪЦЇ А ІЕРȢСАЛІМȢЛȢЇ ШІ А ТОАТЕ ПАЛІСТІNА, ꙞМПРЕȢN КȢ ПРЕА СФІNЦІТȢЛ МІТРОПОЛІТ ȢГГРОВЛАХІЕЇ КІР ѲЕОDОСІЕ ШІ КȢ ЧЕЇ ЧЕ САȢ АФЛАТ АІЧЇ АРХІЕРІЕЇ. ЦІЕ СФІNЦІТȢЛȢЇ МІТРПОЛІТ АЛ АРDЇАЛȢЛȢЇ КІР АѲАNАСІЕ КАРЕ АКȢМ ТЕАЇ ХІРОТОNІТ ШІ АЇ ФОСТ ТРІМІС ЛА ЕПАРХІЕ АЧЇАСТЕ ПОРȢNЧІМ:

Чїа неасъмъnатъ а лȣї Dȣmnezeȣ de noĭ iȣбire de oamenĭ, шi бȣnътате, dърȣiтȣnia кȣ adeвърат тȣлте шi алте npiлежȣрї, шi npiчinї шi de шi de cnacenii. шi кȣ тȣлте кinȣpї de фачерї de бine ne кeaтъ cnpe a cа бȣnъ nлъчере. шi ꙟnкъ maї вълтос de кът тoaтe ne ꙟnвiriaзъ шi ne ꙟndiamnъ cnpe dpaгocтїa ca кȣ чїеле лeцiȣiтe opъndȣїaлe шi кanoneщї ꙟnвъцтȣpї шi nopȣnчї шi npin mіжлoкȣл лeцiȣiтeлop opъndȣїaлe шi ꙟnвъцътȣpї npiчenem шi кȣnoaщem npe aчeлaш dътъторїȣ de леце Dȣmnezeȣ, dȣnъ cфiнтeлe cкpinтȣpї deнтpȣ кapе cфin-

те але сале порȣнчї ші ꙟнвъцътȣрї ꙟнdірептъndȣне фър de пїаdекъ ші фър de грешалъ ȣмблъm ꙟн калїа сфінтеї воеї сале. пъzind кȣ атърнптȣл прін мїжлокȣл сфінтелор сале порȣнчї кȣноштінцеле ші търтȣрісітȣріле. чеї кȣрате ші фър de пріхапъ кредінцеї поастре ші прін ꙟнтрȣ о пазъ ка ачїаста але сфінтелор порȣнчілор лȣї Dȣмnezеȣ стръючеще чїа Dȣмnezeeаскъ шї лȣміноасъ ꙟнфрȣмсъцаре, ші разъ а благочестівії кредінцеї поастре. кȣ ал кърора сфінтелор порȣнчї Dȣмnезъещї, пȣтїаре ші волнічіе съ ꙟнцаркъ ші съ zътікнескȣ de ла чеї фікленї ші ръї оаменї, ръпіріле ші лъкоміїле ші челе de асȣпра апроапелор ші вечінілор, ръdікърї de ла чеї сȣпȣші ші челе dінтре оаменї връжбї ші прічї съ контінескȣ ші съ опрескȣ ші съ спорескȣ ла чеї че пъzескȣ порȣнчіле лȣї Dȣмnezеȣ фаптеле челе бȣне ші плъкȣте лȣї Dȣмnezеȣ. Аdекъте пачїа ші ȣпіреа ші dрагостїа ші прекȣм прін паzа сфінтелор порȣнчї але лȣї Dȣмnezеȣ, съ ꙟнdірептїазъ ші тоате алалте бȣне фапте, ші dінтра ачестора повъцȣіре ші ꙟнвъцътȣръ съ ꙟнподобескȣ ші съ ꙟнфрȣмсъцазъ, пъравȣріле, ші вороавеле ші гъndȣріле оаменілор ші съ аdаоце ла чеї кȣ мінте бȣнъ богъціе бȣнътъцілор ші dірептате авъnd вое а кърмȣі, ші а ціпеа стареа чеа пачінікъ ші ȣпіре фър de пріче ꙟнтрачесташ кіп іаръш іасте ꙟнпотрівъ кълкарїа ші dефъїмарїа сфінтелор порȣнчї але лȣї Dȣмnezеȣ, de а dȣче ла чеї рї ші кълкъторї тоате ꙟн чїале ꙟнпотрівъ, nеdірептъцї zік ші лъкомії, роаdеле чїале ръле але песъціоасеї ші пеꙟнфрънатеї пофте ші ꙟн лок de пачїніка старе, паще ла чеї кълкъторї ші небъгторї de сіам de сфінтеле порȣнчї але лȣї Dȣмnezеȣ връжбіле ші ръzбоаеле чїале dіn de сіне : каре ръȣтъц аdȣк ла оаменї dеzнъdъжdȣірї de спасъніе de вріаме dар че ꙟнвъцътȣра ші окърмȣірїа ші ȣрмарїа Dъмnеzъещілор леџї аdȣк ла оаменї скъпаре ші мънтȣіре de атътїа ріале. іаръ лінсірїа ші dепъртарїа dȣмnezъещілор леџї аdȣче ла оаменї тот чїале ꙟнпотрівъ.

ѕ҃. Каdесъ архіерїїа та токмїалеле сфінцілор апостолї, ші пророчілор. аdекъте сфънта скріптȣръ вїаке ші поаъ, ші чїале спъсітоаре ші пъріптешї оръпdȣеле, аdекъте капоа-

пeле ші хотъръріле сфінтелор съборе ші але сфінцілор пърінці, съ ле пріімещі кв браце deсфъквте, ші съ ле чінстещі кв ніще тоб е скрісе de Dѕmnezeѕ ші съ ле пъзещі пѕрѕреа некълтіте ші нетікторате, щіінd къ аї лерктъторіѕ ші черчетъторіѕ пре dъътъторіѕ ші dаскалѕл сфінтіі скріптврі, ші ал сфінцілор пърінці, кареле іасте тъпгъіторіал dѕхѕл аdевърѕлѕі ші ѫнкъ архіеріїа та требѕе а те свпѕне ла пѕтері ші ла стъпъпірі, аdекъте ла лѕкрѕріле челе політічещі ѫппреѕнъ ші кѕ тѕрта ла політічіещії пѕтіарпічі ші бірѕіторі dѕпъ чел а іаве ръспѕпсѕ ал сфінтіі скріптѕрі.

в. Требѕе архіеріїа та съ пропоfвеdѕещі ші кѕвънтѕл лѕі Dѕmnezeѕ ла сърбі ші ла рѕші, пре лімба словеніаскъ, іаръ ла рѕтъні пре лімба рѕтъніаскъ, атъта dѕminiчіле кът ші ла чіалалалте сърбъторі, атъта ла бісіарічі, кът ші ла погрібаніі ші маі пре скѕрт ѫп тоатъ врїамеа ші ѫп тот локѕл, кънd ва требѕі dѕпъ кѕм цъ пѕтінц• съ пропоfвеdѕещі кѕвънтѕл лѕі Dѕmnezeѕ.

г. Требѕе архіеріїа та, съ те певоещі ші съ прівегі. съ афлі оамені de чінсте пріоці, каріі вор авеа чінстеа преоціі ѫппоdобітъ кѕ тѕлте фіалірі de бѕпътъці, съ ѫпвіаце ші еі пре ла лъкашѕріле лор кѕвънтѕл лѕі Dѕmnezeѕ, пептрѕ къ пріотѕл че пѕ ва ѫпвъца, аdекъте съ факъ kazanie певрїаdнік іаст ші леаъdат de пріоціе.

д. Требѕе архіеріїа та, кънd фачі kazaniia саѕ пѕі пре алціі de фак, съ съ тълкѕіаскъ сфънта скріптѕръ, пѕ ѫптралт кіп, чі прекѕм о аѕ тълкѕіт ші о аѕ тълмъчіт сфінціі пъріпці, de врїаме че dorme dinченѕт ші de моміе іасте бісерічіі поастре, сь ѫпцъліагъ преавославнічіі сфънта скріптѕръ, прекѕм о аѕ тълмъчіт сфінціі пъріпці ші пѕ ѫптралт кіп.

е. Требѕе архіеріїа та, слѕжба бісерічіі, аdекъте охтаіѕл, мінїаеле ші алалте кърці, че сь кънтъ dѕminiчіле ші сърбъторіле ші слѕжба de тоате zілеле съ те певоещі кѕ deadinсѕл сь съ чітеаскъ тоате пре лімба словеніаскъ, саѕ елініаскъ, іар пѕ рѕтъпіаще саѕ ѫптралт кіп.

s. Требѕе архіеріїа та, сфънта евангеліе ла летѕргіе съ пѕі съ съ чітїаскъ аѕ славопіаще, аѕ рѕтъпіаще, прекѕм

сѫ тіпъріт ꙟн zілел благочестівлѹї ші лѹмінатѹлѹї Dómnѹ, Іѡ Костаndіn Бъсъраб воевоd а тоат ѹггровлахії.

ӡ. Требѹе архіеріїа та, съ гріжещї съ съ факъ чіале шеапте таіnі але съборнічещії бісѣрічі съ сь слѹжаскъ, ші съ съ съвършаскъ dѹпъ оръnдѹіала сфінтії Бісѣрічї, ші dѹпъ ꙟнвъцътѹра ші ꙟнкіпѹіріа сфінцілор пърінці. Аdекъте сфънтѹл ботеzѹ ла вріаме de невое съ факъ ші ꙟн касъ, ші de нѹ ва афла преот, съ ботіаzе ші мірїан, нѹмаї кѹ апъ кѹратъ, zікъnd ботіаzъсъ робѹл лѹї Dѹмnеzеѹ, ꙟн нѹмеле татълѹї ші ал фіїѹлѹї ші ал сфънтѹлѹї dѹх Іаръ кънd нѹ ва фі невое, сфънтѹл ботеzѹ съ съ факъ ꙟн бісѣрікъ, ші нѹ нѹмаї кѹ апъ; чі сь съ ꙟваце ші ѹnт de лемнѹ ꙟн апъ.

и. ꙟнdатъ че съ ва ботеzа копілѹл съ съ ші помъzѣаскъ кѹ сфънтѹл mір.

ѳ. Ші ꙟнкъ требѹе архіеріїа та, съ гріжещї, ꙟнdатъ че се ва помъzі чел ботеzат кѹ сфънтѹл mір, съ съ ші прічещѹіаскъ кѹ сфінтеле таіnі

і. Требѹе архіеріїа та, ла пріа сфънта таіnъ а Dѹmnеzеещії летѹргії, съ невоещї ла слѹжба еї, съ съ аdѹкъ пъіnе de гръѹ кѹратъ ші dоспітъ ші віn кѹ апъ аmестекат, ші съ сокотещї архіеріїа та ші съ dаї ші ꙟн сокотінца ші гъndѹл тѹтѹрор православнічілор, къ съвършіріа еї, аdекъте префачеріа, съ фаче кѹ кѹвінтеле чіале domnещї, прін рѹгъчіѹnіа ші благословеніїа ѹріотѹлѹї. ші кѹm къ ші тоц православнічі атъта преоцї кът ші mірїаnї, прічещѹіndѹсе кѹ dѹmnеzееща таіnі, съ прічщѹескѹ dіnтрѹ аmъndоао фіалїѹріле, асїаmеnе, кѹm ар фі dіn пъіnе ші dіn віn, аdекъте dіn трѹп, ші dіn сънце.

аі. Требѹе архіеріїа та, ла таіnа пріоцїї чел ꙟнкіпѹт, връnd а хіротоnі пріот саѹ dіїакоn, саѹ іnоdіїакоn, саѹ чітец, сь черчетеzї, ші съ алеџї, ші съ пѹї ꙟнаіnте пре чеі че сънт вреdнічі. dѹпъ порѹnка сфінтії скріптѹ і, ші dѹпъ сокотїала сфінцілор пърінцї. ші ꙟнкъ пріоцїї ші dіїакоnії, съ іа аmіnте съ фіе аѹ ніче de кѹm ꙟнсѹраці, аѹ нѹmаї кѹ о mѹіаре ꙟнсѹрацї. аdекъте съ фіе лѹат, саѹ съ фіе ціnѹт фіеще каре ѹnа ші о сінгѹръ mѹіаре, ші ачїаіа съ нѹ фіе фост вѫдѹвъ, саѹ лъсатъ de бърбат, саѹ кѹрвъ, ші орї каре преот, саѹ dіїакоn dѹпъ хі-

ротопіе ва лва ші алтъ фетіае. съ фіе ліпсіт de пріоціе, кът нічі летергіе, нічі алт верї че таїнъ съ нв поатъ лвкра.

ві. Тревве архіеріїа та, ла таїна пнпції съ пъzеещї спіцеле dвпъ оръndвітеле каноапе, ші кв г ziле maї пaінте, съ търтврісеещї ꙟппреѹнаріа пентрв обічїаівл ші ал лте прічіні, че аѹ пъzіг ла таїна ачіаста бісїаріка трансілванїеї пънъ аквm.

гі. Тревве архіеріїа та, ла таїна покъінцеї, аdекъ ла іспоеdanie, сь алеці ші съ пві ꙟпаінте преоц, каріі вор фі ла ашъzаре квіоші de пріоціе, атъта ерmопашї кът ші попї de mір, ка съ пріimіаскъ гъпdвріле православнічілор, ші съ і ꙟпdіреnтеzе ші съі повъцвіаскъ, ꙟп каліа чїа ꙟппърътіаскъ, каріа maїка чїа de обще сфъптвлві Хр. бісїарікъ о пропоеdвїаще, ꙟпвацъ ші порвнчіаще.

ді. Требве архіеріїа та, съ гріжещї а съ іспоеdві православнічії ла dвховнічї пъріпцї пврвріа, ші maї віртос ла къте д постврї але апвлві, саѹ maї пвцін тъкаръ ла пъріасіmіле чїале mарї, ші асїаmене съ порвнчещї, чеї іспоеdвіцї съ съ прічщвіаскъ кв dвmnezееціле таіні, de вор вріа adїасе, саѹ тъкаръ de д орї ꙟптрвп ап, аdекъте ла фіеще каре пост, саѹ maї пвцін de невое требве а съ прічщві ла mаріле ші сфінте пацї.

еі Требве архіеріїа та, съ порвнчещі; сфъптвл маслв съ съ факъ ла чеї че сь болпъвеск тръпіаще ші ла чеї че съ болпъвеск сѹфлетіаще, ꙟнсъ съ пв съ факъ нічї оdатъ de вп преот, чі de з, саѹ чел maї пвцін de doї.

ѕі. Требве архіеріїа та, ла погрібапііле крedінчїошілор. сь гріжещї съ съ факъ къптъріле, слѹжбеле, каzапііле ші алалте че сънт токmіте ші оръndвіте de сьборнічіаска бісіарікъ ші асїаmене със фъкъ поmіапіле ші летвргііле ші mілеле пентрв чеїа че пре пъdїажdе de віїацъ вїачнікъ : аѹ ръпосат пъріпцї ші фрац аї ноштрі прекѹm апостоліаска бісїарікъ лвънd dела сфінцїї апостолї аі пъzіт пъп аквm.

зі. Каdесъ архіеріеа та, съ сокотещї de сфінтеле васе ші de сфінтеле оdоаре, аdекъте съ гріжещї а фі сфінте ла тоате бісїарічеле, dіскосе, ші потіре ші сфінте ікоапе, ші кѹmкъ сфінтеле ікоапе пв сънт пре ла бісіарічї пѹmaї спре подоабъ,

чі спре чіпстеа, прекȣт чел de а тоатъ лȣтеа сфънтȣл ал шапtелїа събор zіче ла хотъръріа лȣї шї ла ачесте сърȣтаре шї Ꙟкіпъчіȣпе кȣ чінсте съ съ dea, пȣ чіа dȣпре кредіnца поастръ, adевъратъ Ꙟкіпъчіȣпе, каре съ кȣвіпе пȣмаї ла Dȣmпеzeїаска фіре, чі Ꙟн че кіп съ dъ чіпстеа ла Ꙟпкіпȣіріа чіпстітеї шї de віаца фъкътоареї крȣчї, шї сфіптелор Евапцелїї, шї ла алалте сфіпціте podoaбе, шї adȣчері de тъмъері шї de лȣminї, спре чіпстїа ачестора съ съ факъ, прекȣт шї ла чеї din бътръпї кȣ благочестівіе саȣ обічіт. Къ чіпстїа ікоапеї съ редȣче ла кіпȣл чел adeвърат, шї чел че съ Ꙟпкіпъ ікоапеї, съ Ꙟпкіпъ Ꙟптръпса ла сȣпт стареа челȣї че їасте скріс.

нї. Требȣе архіеріїа та, съ adȣчї aminte пъроdȣлȣї, чіа de moшie шї de ла пърінцї dатъ, пептрȣ сфінцї славъ, adекъте къ ȣпȣл їасте ка adeвърат mіжлочіȣ лȣї Dȣmnezeȣ, шї oamenілор, domпȣл постръ Іс. Хс., шї ел пеаȣ тъптȣіт пре пої, шї ел шеzind dїа dірїапта лȣї Dȣmnezeȣ шї татълȣї іасте пептрȣ пої, de ачіі авеm кътръ ачесташ domпȣл постръ Іс. Хс. mіжлочїї, шї солітор], пре сфінцїї апостолї, пророчїї, mȣченічїї, шї пре алцї dȣпъ Ꙟпвъцътȣра сфінтїї скріптȣрї, шї а сфінцілор пърінцї.

ăї. Требȣе архїеріїа та, съ dаї Ꙟпвъцътȣръ, къ темеіȣл спъсенїї по стре. іасте православпіка кредіnцъ, шї фър de православпіка кредіnцъ пічї ȣп om пȣ съ поате спъсі, Ꙟпсъ ла кредіnцъ ȣрmїazъ віiaца чеа крещінїаскъ, adекъте бȣпеле фапте, фър de каре кредіnца іасте moартъ, прекȣт а іаве скріе ла посланііа са, Іаков фрателе лȣї Dȣmnezeȣ, dірепт ачїаіа фіеще каре крещіn православпік, требȣе съ пъzїаскъ пеклінтітъ. православпіка кредіnцъ, Ꙟпсъ съ певоїаскъ, кът ва пȣтїа шї спре лȣкръріле чїале че сȣпт кȣ плъчеаре Dȣmnezeeскъ.

к. De врїаme dаръ, че dȣпъ ферічітȣл петрȣ, Ꙟптре пророчї аȣ фост пророчї mінчінoшї, шї Ꙟптре апостолї аȣ фост апостолї mінчінoшї, сȣпт шї Ꙟптре крещінї крещінї mінчіпош, шї de певое ȣрmїazъ кънd врежбе шї кънd Ꙟпdoірї, кънd ла dorme, шї кънd ла пъравȣрї, кȣ тот denadincȣл требȣе Архіерїїа та, dȣпъ капоапеле сфінцілор апостолї, шї а але сфінтелор а тоатъ лȣmea събоаръ, съ стръпцї Ꙟптрȣп ан de doao

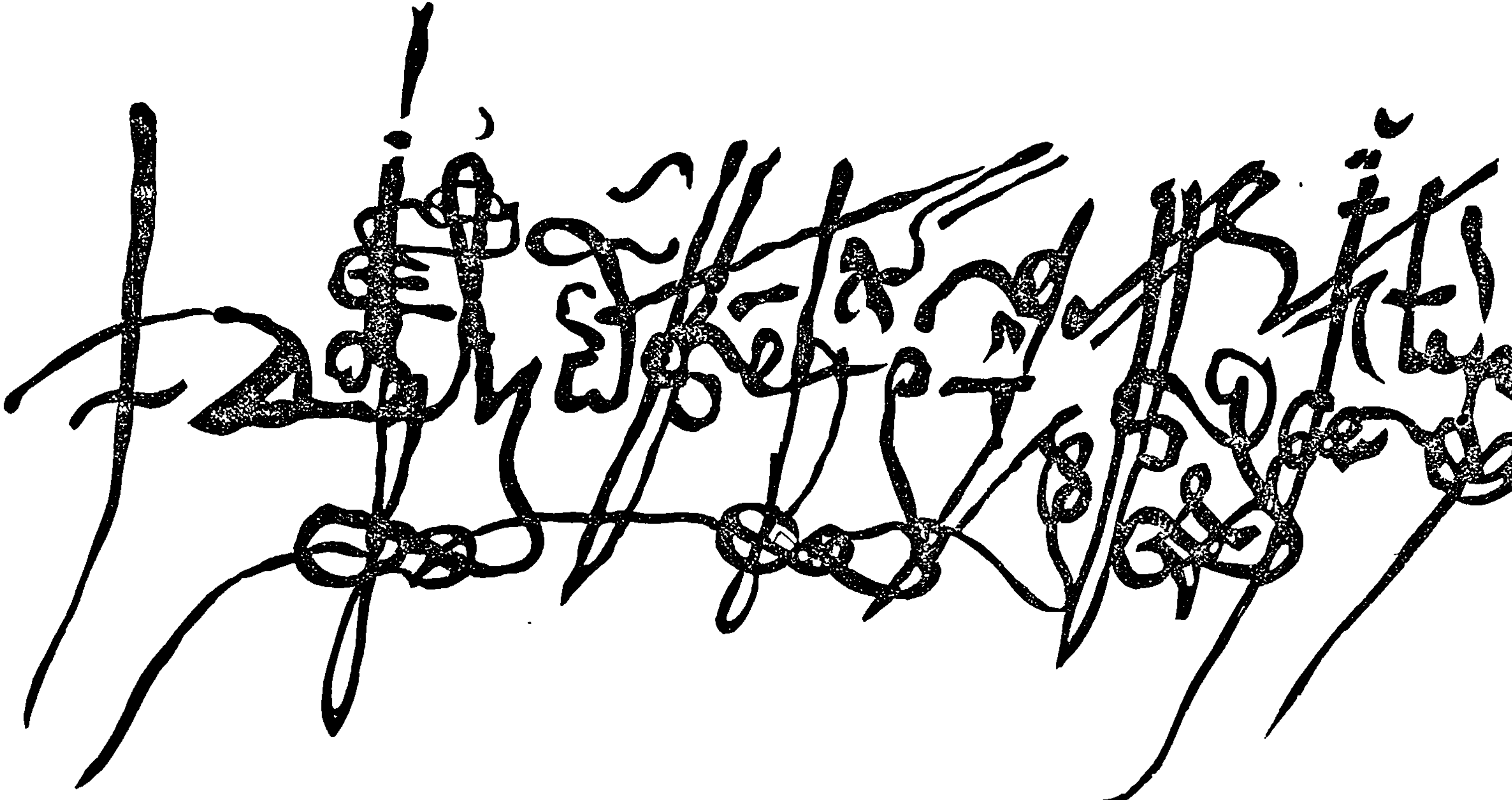
орі събор, de алеші, ші ꙟпцълепці, ші чіпстіці преоці, саѹ тъ-каръ ꙟптрѹп ап odатъ, ла каре събор dѹпъ ꙟпвъцътѹра сфіптії скріптѹрї ші dѹпъ капоапеле сфіптелор събоаръ, ші dѹпъ токтіріа сфінцілор пърінцї, съ черчетеzї, съ іскоdещї, ка съ ръсепещї, тъхпіріле ші zатікпіріле, ші съ таї ꙟпdоіріле, ші аша съ adѹчї пачеа бісїарічії. Іаръ de съ ва тъмпла вре ѹп лѹкрѹ, adекъте вре о ꙟпdоіре кѹ певое, каре ва фі песте пѹтінца архіереії тале, ші а съборѹлѹї ц, а о dezлега, атѹпчїа аѹ ѹпа de ва фі ꙟпdоіреа, саѹ тѹлте, съ ле скрії кѹрат, ші съ ле daї ꙟп щіре аічїа ла чел dѹпъ времі пріа сфінцітѹл мітрополітѹл Ѹггровлахіеї, ші сфінціа са кѹ съборѹл съѹ, ші кѹ чеї че съ вор афла аічї, сфінцї архіереї, ші dаскалї, ші ꙟпцълепцї, съ аібъ а черчета. ші а іскоdі, ші dѹпъ сфінтіле правіле, съ аібъ а dezлега ꙟпdоіріле, ші а трімітe ръспѹпсѹріле кѹрат ла архієріїа та, іаръ de съ вор ведїа ꙟпdоіріле маї пе dїасѹпра ші престе алїацереа пъріптелѹї ѹггровлахіеї, ші а съборѹлѹї съѹ, съ аібї але трімітe архієріїа та ла Царігрaд ла прїасфъптѹл патріїарх, ші сфінціа са кѹ чел маре ші сфъпт събор ал сфінцїї сале, кѹ adевърат ші фър de zъбав ва dezлега ꙟпdоіріле, ші ва трімітe ръспѹпсѹріле, кѹ degраб, ла архіеріїа та. пріп мїжлокѹл пъріптелѹї ѹггровлахіеї, ші пріležѹл ачеста ал ꙟпвъцътѹрії а съ dezлега ꙟпdоіріле бісїарічілор dіптра коач, іасте хотъръре алїасъ а сфъптѹлѹї а тоатъ лѹмїа събор dіп Халкіdопа ла капоапеле лѹї, adекъте ла ал поволеа ші ла ал шаптеспрезїачелеа, ꙟптрѹ каре капоапе, фъцішат сфъптѹл събор гръіаще. кънd съ ва ꙟптъмпла вре о ꙟпdоіре съ съ каѹте ла съборѹл епархіеї, іар de пѹ съ ва фаче dezлегаре ꙟпdоіреї ла съборѹл епархіеї, съ съ каѹте ла ексархѹл облъdѹіреї, прекѹм іасте спре облъdѹіреа епархіеї тале, ексархѹ мітрополітѹл ѹггровлахіеї, іар de пѹ съ ва фаче dezлегаре піче ла ексархѹл облъdѹіреї, съ аібъ а съ dezлега ꙟпdоіріле маї пе ѹрмъ ла патріїархѹл Царіграdѹлѹї.

ка̃. Ка съ пѹ лѹпцім ворба, порѹпчім архієреїеї тале, съ пъzещї dогмеле, таїпеле ші пъраѹкріле бісїарічії ръсърітѹлѹї, пеклінтіте, каре съ ѹѕd, къ фъцішет ші кѹрат, пропоѹедѹіаще сфъпта скріптѹръ, ші а іаве ꙟпвацъ пѹртъторії de Dѹmnezeѹ

пърінцї. іаръ ꙟпкъш кап пре скȣрт ле доведіаще ачїестїа, картїа че съ кіамъ православніка мъртȣрісіре, каре де кȣрънд саȣ скос пре лімба рȣмъніаскъ, ші саȣ ші тіпъріт рȣмъріаще, ші де врї ме че лімба рȣмъніаскъ іасте пȣцінъ ші ꙟнгȣстъ, де ва фі врȣн кȣвѫнт саȣ поїмъ пȣ певое спре ꙟнцъ лецере ла ізводȣл чел рȣмънескȣ, архіеріїа та ва чїаре дезлегаре, ші тълкȣіреа, дела мемеї, адекъте дела чеа елінеаскъ.

кв. Інсъ маї пе ȣрмъ де тоате, зічем къ съ каде архіеріїа та, де вріаме че де дȣмнезъескȣл дар тїаї кіемат, ші жȣгȣл евангелескȣ пре гръмазȣ аї пріиміт, евангеліаще ші пърінтїаще, тȣрма че цї саȣ дат де пріа сфънтȣл дȣх, съ о кърмȣещї, ацї пȣне сȣфлетȣл пентрȣ оі, пре чеї че мергȣ ла ꙟнтȣнїарекȣл пъкатȣлȣї, съї ꙟндірептезї ла лȣмінъ, съцї пъзещї мъїніле кȣрате де недірептъцї де лȣкомії кȣ ръпіре, ші де чеа маре ръȣтате сімоніе. че іасте плата хіротоніїї, кȣ съ пȣ іаї де ла хіротоніііле преоцілор ші дііаконілор, ші алтор клірічї. нічї банї, нічї мітъ нічї маї наінте де хіротоніе нічї дȣпъ хіротоніе. пентрȣ къ пȣ съ ꙟншалъ дȣмнезеіріа, пентрȣ чеї пъпъстȣіцї съ стаї ꙟнтражȣторіȣ, пре чеї пъкъжіцї съї ꙟндірептезі, челор ліпсіцї съ адȣчї ꙟндългъеареа чеа дȣпъ пȣтінцъ, съ те бȣкȣрі кȣ чеї че съ бȣкȣръ, ші съ пльнцї кȣ чеї че плъпгȣ. ꙟн постȣрї ші ꙟн рȣгї кътръ Дȣмнезеȣ съ те зъбовещї, мъїнї кȣрате спре домнȣл съ рьдічї зіоа ші ноаптїа, сь прівегї пентрȣ сȣфлетеле че цї саȣ ꙟнкрезȣт. ші спъсеніїа лор десȣс съ о черї, прекȣм ещї даторі а да сіама пентрȣ дънселе. кȣм ꙟнвацъ ферічітȣл павел, німдъ бȣнеї фапте ші бȣнеї орындȣіале, прін фапте тȣтрор съ те аръцї, ка наінтеа оаменілор лȣміна архіеріеї тале. съ лȣмініазе. ші аша те веї аръта спре подоаба бісїарічії. ші спре слава челȣї че сънџеле съȣ пентрȣ дънса шаȣ върсат, Хр. чел адевърат Дȣмнезеȣл ностръ, каре ші пъдеждȣім, ші рȣгъм, ші дȣпъ ꙟнделȣнгате бътръніаце кȣ марі пъдеждї ла чїа гътітъ сфінцілор ферічіре съ ажȣнцї, ȣнде а тȣтȣрор пъдъждȣіта одіхнъ ва съ фіе, ꙟн Х с. Іс. Домнȣл ностръ, къ ел іасте дътъторіȣ ші платнік бȣнътъцілор, ші лȣї съ кȣвіне слава, чінстїа ші ꙟнкінъчіȣнїа, ꙟн вїачії вїачілор Амін

Саȣ дат ꙟн Бȣкȣрещї л͞ хахчи ꙟ лȣна лв Геріе.

= † Dositeĭ cu mila luĭ D-ḑeŭ Patriarch al Palastineĭ şi al S. Cetăţiĭ Ierusalim.

Смерїнне Аѳанасїе Ѹпинкѹ, цѫрꙁ Ардѣлѹлѹ:

NOTE:

[135] Acest act, dat de Biserica Munteniei Metropolitului Atanasie al Transilvaniei, în unire cu patriarchul Ierusalimului Dositei, nu este subsemnat şi de catrĕ Metropolitul Teodosie, ci numaĭ de Patriarchul şi de cătrĕ Atanasie.

[136] Actul este scris pre o chârt'e, ce are un format mai mic, decât ceialaltă chârtie a condiceĭ şi el trebue sa fi fost aşeḑat între paginele condicei sânte 160—171, anume la legarea ei, petrecuta după mórtea Metropolituluĭ Teodosie. Actul înainte de a se pune în condica la locul indicat, trebue să se fi pastrat în archiva.

[137] Scrisórea actului este cea ronda amestecata cu litere codate şi are si puţine asvêrliturĭ.

[138] Nu trebue să ne înpresioneze interdicţiunea dela punctul cinci, pusă asupra lui Atanasie, de a nu ceti serviciile divine pre carţi româneseĭ. Acésta provine de acolo, ca la 1698 abia se făcuse traducerea tipicurilor din cărţile de serviciu, iar a rugaciunilor şi a cântarilor, unde se atingéu dogmele credinţei şi morala creştina, nu erau încă făcute de cătrĕ vre o Biserica românésca. Cu biblia înse şi cu mărturisirea ortodocsă lucrul era altfeliu; căci aceste carţi avéu acum o traducţiune română autoritara.

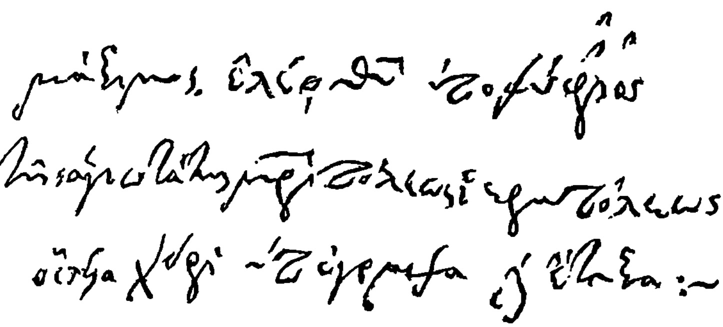
XXX.

ΜΑ'ΞΙΜΟΣ 'ΕΛΕΩ ΘΥ' 'ΥΠΟΨΗ'ΦΙΟΣ ΤΗ'Σ 'ΑΓΙΩΤΑ'ΤΗΣ ΜΡΟ'ΠΟ'ΛΕΩΣ 'ΙΕΡΑΠΟ'ΛΕΩΣ Ο'ΙΚΕΙΑ ΧΕΙΡΙ' ΠΡΟΕ'ΤΑΞΑ, ΚΑΙ' ΠΡΟΕ'ΓΡΑΨΑ.	MACSIM CU MILA LUI DUMNEḌEU ALESUL PREA SÂNTEĬ METROPOLII A IERAPOLEI CU 'MANA MEA M'AM PROPUS ŞI M'AM INSEMNAT.

Крѣдь ꙟтру ун Дмнѕеꙋ Тата карele цине тоате, etc.

... Аꙋ ачѣсте ꙟкъ ма мъ турисеск ши кѫте іомꙋле де рѫдꙋна чинсте че аре скаунꙋ Паріе шескꙋ, сѫ ле пъзеск нескимбате ꙟтрꙋ тоатѫ віаца мѣ.

гѣ кє. а ҂ѕсі (7210—1702).

NOTE:

[139] Actele chirotonieĭ luĭ Macsim se află scrise pre pagina a doa a foieĭ 25. Scrisórea este cea rondă cu asvêrliturĭ.

[140] Fiind că Eparchia Ierapoleĭ nu este în eparchia Ungro-Valachieĭ, de aceĭa şi actul alegereĭ luĭ Macsim lipsesce din Condica Sântă.

[141] Ambele acte sunt dupre cuprindere cunoscute lectorilor, de aceia noĭ nu le maĭ reproducem în întregul lor.

XXXI.

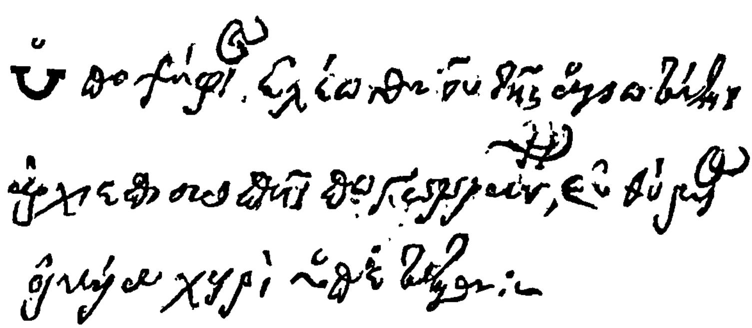
ʽΥΠΟΨΗ'ΦΙΟΣ ʼΕΛΕ'Ω ΘΕΟΥ͂ ΤΗ͂Σ ʽΑΓΙΩΤΑ'ΤΗΣ ʼΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ͂Σ ΠΩΓΩΝΙΑΝΗ͂Σ ΕΥ'ΘΥ'ΜΙΟΣ ΟΙ'ΚΕΙ'Α ΧΕΙΡΙ' ΠΡΟΕ'ΤΑΧΑ.

CU MILA LUĬ D-DEŬ ALESUL PREA SANTEĬ ARCHIEPISCOPIĬ POGONIANIA, EUTIMIE, CU MÂNA MEA M'AM INSĔMNAT AICĬ.

Urméză apoĭ simbolul credinţeĭ în limba grécă, care nu este scris tot, ĭar din confesiunea tradiţiuneĭ bisericescĭ noĭ reproducem numaĭ partea finală:

Πρὸς τούτοις καὶ ἃ κέκτηται προνόμια ὁ πατριαρχικὸς, καὶ οἰκουμενικὸς θρόνος καθομολογῶ διαφυλάττειν κατὰ πάντα τρόπον ἀπαρεγχείρητα ἐν πάσῃ τῇ ἐνορίᾳ μού:

͵αψβ. = Pre lôngă aceste şi câte prerogative are tronul patriarchal şi ecumenic mărturisesc, că le voiŭ păzi în tot modul neatinse în eparchia mea. 1702.

= † Alesul cu mila luĭ D-ḑeŭ a Archiepiscopieĭ Pogoniania Eutimie, cu mâna mea am subsemnat.

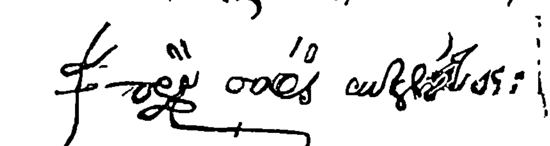
NOTE:

[142] Actul alegereĭ luĭ Eutimie lipsesce pentru cuvintele cunoscute, adecă că a fost ales în altă eparchie, ĭar cele ale chirotonieĭ sûnt scrise pre pagina întâia a foieĭ a 26.

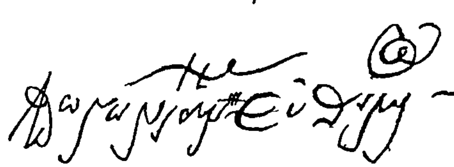
[143] Scrisórea este cea grécă rondă, adecă caligrafică cu puţine abreviaţiunĭ.

XXXII.

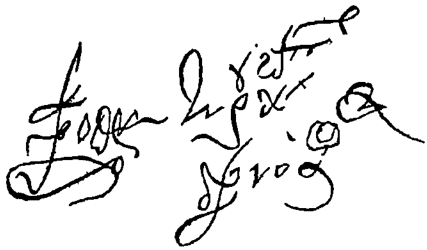
Де врѣме че прѣ сфн҃та єпкопїе де ла Бꙋзъꙋ аꙋ рѫмас фѫр да а є адєвѫра єпкоп, пѫзидꙋш дар същѣска дагорїе, феричитꙋл кѵр Мирофа. ка сѫ нꙋ фїе ачаста сфнтѫ єпкопїе а Бꙋзѫꙋлꙋи фѫр де пѫстор, ам дат вое челор че а ничѣ саꙋ афла архїерей, кꙋ сфатꙋл, ши кꙋ воѧ прѣ лꙋминатꙋлꙋи, ши ѫнѫлцатꙋлꙋи Мѫрїеи Сале Домнꙋлꙋи Ностръ Iѡ Костадин Басараба воєвод, Домнꙋ цѫрѫ рꙋмѫнїщи ка сѫ факѫ сокотѣлѫ ѡр пре каре ар алѣџе, ши ар афла, ѡкра врѣмии, ка сѫ фїе кеверниситорꙋл ачещїи єпкопїи, ши адꙋнѫдꙋсе ѫ бесѣрика мирополїеи, карѣ чистѣще нꙋмеле сфинцилор, ши слѫвицилор, ши ѫтома кꙋ Ѧплїи ѫпѫрац Костантин, ши Єлена. ѫтѫи пре єгꙋменꙋл де ла Михаи вод, кѵр Игнатїе, Ѧ доилѣ пре єгꙋменꙋл де ла радꙋ вод кѵр Ѧѳанасїе. Ѧ треилѣ пре Даскалꙋл кѵр Дамаскин, кареле саꙋ арѫтат а фи маи де фолос ла ачастѫ сфнтѫ єпикопїе. Дрепт ачаста ли саꙋ скрис нꙋмеле лор ѫтрачаста кодикѫ. ѿ г҃ ,зсаї (7211—1703).

= † Fost al Sofieĭ Avesentie.

= † Al Pogonianieĭ Eutimie.

 = ✝ Fost al Tirupoleĭ Dionisie

NOTE :

144 Actul alegereĭ luı Damaskin la Episcopia Buzeuluĭ este scris tot pre pagina întaia a foieı 26-a.

145 Scrisórea actuluı este cea rondă cu puţine asvêrliturı, pre care le conservam în reproducerea luı.

146 Damaskin este una din persónele bisericescĭ, căruia se datoresce partea cea maı mare din activitatea nóstra literară. La finele seculuĭ al XVII-lea fiind Metropolitul Teodosie, stâlpul Biserİceı şi al literatureı românescı. el grupase la Tôrgovişţea pre totı barbaţiĭ sciinţeĭ şi aı merituluı şi împreuna cu dînşiı se puse pre traducerea carţilor de serviciu. Mitrofan, noĭ am vedut, a lucrat la tiparirea biblieĭ de Tôrgoviştea. Tot Mitrofam a tipărit, Mineele în slavinesce, dând numaĭ tipicul în Româneşte (1698 , şi acésta pentru cuvêntul că Mitrofan, împreună cu Metropolitul Teodosie facea parte din omeniı timpuluĭ, cariı credéu, ca traducerea românéscă a cărţilor de serviciu trebue să se facĕ treptat şi cu începtul din causa, „prostimeı limbeĭ româneşcĭ". Damaskin înse supranumit dascalul, şi cu Atim snagovénul, caruĭa ĭĭ maĭ dic şi Iverénul, facéu parte tot din pleiada Tôrgovişteı, dară lucraŭ pentru traducerea de-a dreptul în românesce a cărţilor de serviciŭ. Activitatea literara întréga a luı Damaskin o vom urmări cu tipărirea actuluı, în virtutea căruia el a trecut la Episcopia de Rômnic.

Aicı vom arăta numaĭ că în anul 1704 Damaskin a tradus de pre grecesce Apostolul şi l'a tiparit în tipografia Buzeuluĭ, cea organizată de Mitrofan şi de Constantin Basarab. El prin dedicaţia Apostoluluĭ se ecspimă : „іар ꙟн лок де слꙋжба адꙋк ші ꙟнкін Мѫріеі тале ачастъ мікъ остеналъ а ноастрѫ, адекъ ачастъ сфѫнтъ карте Апостолꙋл, че аꙋ ешіт дин тіпографіа Мѫріеі тале, каре кꙋ врерѣ лꙋі Дꙋмнезеꙋ ші кꙋ бꙋн сфатꙋл ші воінца ші благословеніа сфінціеі сале Преа сфінцітꙋлꙋі Архіпъсторꙋлꙋі нострꙋ ші Мітрополіт Кір Ѳеодосіе. Аша прекꙋм аꙋ фост маі наінте ашезат дꙋпъ чел Греческ ꙟнкъ ꙟн зілеле ꙟнтрꙋ Дꙋмнезеꙋ рѫпосатꙋлꙋі преа лꙋмінатꙋлꙋі ші ꙟнѫлцатꙋлꙋі Домн Іѡ. Шербан Кантакꙋзіно воевод маꙋ ꙟндемнат де лаꙋ дат ꙟн тіпѫріре ect.

147 Damaskin, ales la 1703 Octomvrie 3 pentru episcopia de Buzeŭ,

el a administrat acéstă eparchie pĕnĕ la 1708 Aprilie 16, când a trecut la Episcopia de Rômnic; adică anĭ patru, lunĭ şéşe şi treĭ-spre-ḑece ḑile.

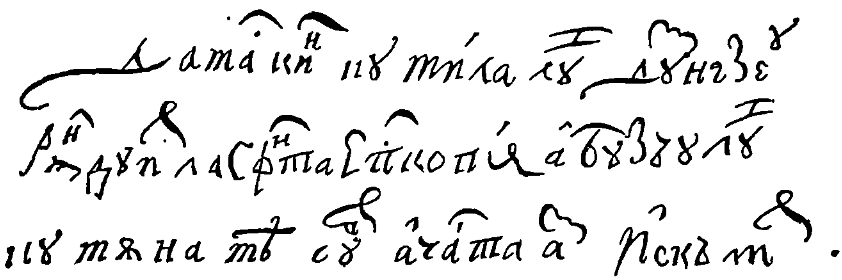
XXXIII

Дамаки́й кꙋ мила лꙋ Дꙋмнезеꙋ рѫндꙋит ла Сфѫнта Єпископїе а Бꙋзѫꙋлꙋ кꙋ гꙋра мѣ фѫгѫдꙋеск.

Кред ꙟтрꙋ оунꙋ Дꙋмнезеꙋ Тата а тоатѫ цїиторю, фѫкѫторю черюлꙋй ши а пѫмѫнтꙋлꙋй.

Дꙋпѫ ачаста сꙋферь ши прїимескь ши челе 3 сфинте сѫбоарѫ, кареле сау адꙋнат: ши сау фѫкꙋт пентрꙋ ꙟтѫрирѣ томꙋлелѡр крещинещи. Мѫртꙋрисескь кꙋ сꙋфлетꙋ, кꙋ инима, сѫ сꙋферь, ши сѫ пѫзескь, кѫте каноане, ши кѫте томꙋле ау ꙟтѫрит аче сфинцї пѫринцї че сау афлат атꙋнче ла ачеле 3 сѫбоарѫ, ши тоате сфинтеле томꙋле, ши ꙟвѫцѫтꙋрꙋ кѫте дꙋпѫ ачеꙗ времи сау ꙟдрептат де сфинцїй пѫринцїй. Ꙗр де кѫте сау лепѫдат ей лепѫдꙋмѫ ши еꙋ ши тоате кѫте ау прїимит ей прїимескь ши еꙋ ши іар ꙟкѫ май мѫртꙋрисескь сѫ пѫзескь ши пачѣ бесѣричїй. ши ꙟтрꙋ тоатѫ врѣмѣ вїецїй мѣле, сѫ нꙋ гѫдескь асꙋпра ей никаре лꙋкрꙋри ꙟпротивѫ ничи ꙟтрꙋ кипꙋ, чи кꙋ тотꙋл сѫ ꙋрмеꙁ ши сѫ мѫ плек ꙟвѫцѫтꙋрилор челѡр бꙋне, але прѣ сфинцитꙋлꙋй мїеꙋ стѫпѫн, ши бирꙋиторꙋл а тоатѫ цара оуггровлахїей Митрополит кѵр Өеѡдосїе. Ши мѫ фѫгѫдꙋескь кꙋ минте кꙋ драгосте Дꙋм-

неꙁеiакъ, шѝ кꙋ фрика лꙋ Дмнеꙁеꙋ, пре сфи-
теле каноане ши ꙟвъцътꙋри съ пѫкъ кꙋвъ тъ-
тоарѣ тꙋрмъ, карѣ ми съ дъ пресѣма мѣ, ши
кꙋ кътꙋмива фи пꙋтѣрѧ съ мъ пъꙁѣскъ кꙋрат
де тоате ръꙋтъциле недрѣпте, шѝ вниклѣне.
Дꙋпъ ачѣстѣ ꙟкъ ма мъртꙋрисѣскъ ши декъ-
те томѣле че аре скаꙋнꙋ митрополиеи съ ле пъ-
ꙁѣскъ нескимбата ꙟтрꙋ тоатъ епархиа мѣ.

NOTE:

148 Aceste doë acte sûnt scrise pre pagina a doa a foieĭ a 26 cu o scrisóre rondă şi cu puţine asvêrliturĭ, pre care le-am conservat în reproducerea actuluĭ.

149 Simbolul credinţeĭ este scris în condica sântă numaĭ partea reprodusă de noĭ maĭ sus. Şi décă la chirotonia luĭ Damaskin s'ar fi reprodus simbolul credinţeĭ dupre formula, usitată şi astă-ḑĭ prin Bisericile românescĭ, noĭ am fi fost obligaţĭ să admitem, că formula de astăḑĭ a simboluluĭ se datoresce dascaluluĭ Damaskin. El din contra se reproduce în întregul seŭ numaĭ în 1705, adecă la chirotonia luĭ Atim Iverénul, ca Episcop al Rômniculuĭ. De aceia sûntem obligaţĭ a mănţinea opiniunea nóstră, că formula de astă-ḑĭ a simboluluĭ credinţeĭ se datoresce luĭ Antim, séŭ cel mult pleiadeĭ dela Tôrgoviştea, carea avea de cap pre Metropolitul Teodosie.

ΔΟ'ΣΙΘΕΩΣ 'ΕΛΕ'Ω ΘΕΟΥ˜ ΠΑΤΡΙΑ'ΡΧΙΣ ΤΗ˜Σ 'ΑΓΙ'ΑΣ ΠΟΛΕΩΣ 'ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ΚΑΙ' ΠΑΣΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙ'ΝΗΣ

'Επειδὴ ὑπέπεσεν εἰς διάφορα ἐγκλήματα ὁ χρηματίσας ἐπίσκοπος ῥιμνίκου ἱλαρίων, προσταγῇ τοῦ ὑψιλοτάτου καὶ γαληνοτάτου αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος πάσης οὐγκροβλαχίας κυρίου κυρίου ἰωάννου Κονσταντίνου μπασαράμπα βοεβόδα, συνῆλθον τῇ ἡμετέρᾳ μετριότιτι, ὅτε ἱερώτατος μ˜ροπολίτης οὐγκροβλαχίας κὺρ Θεοδόσιος καὶ οἱ παρευρισκόμενοι ἐνταῦθα ἱερότατοι μ˜ροπολῖται, ὁ κὺρ Θεοδόσιος τουρνόβου, ὁ ἀδριανουπόλεως κὺρ κλήμης, ὁ σοφίας κὺρ αὐξέντιος, ὁ ἱεραπόλεως κὺρ μάξιμος καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος πογωνιανῆς κὺρ εὐθυμιος καὶ ἐν τῇ συνελεύσει τάυτῃ παραστὰς ὁ διαληφθεὶς ἐπίσκοπος ῥιμνίκου ἱλαρίων, ἐκινήθησαν τὰ ἐγκλίματα αὐτοῦ καὶ ἐφανερώθησαν, ἅτινα καὶ αὐτὸς ἰδίῳ στώματι ὡμολόγησε. πρῶτον ὅτι ἔδοσε θέλημα καὶ ἔκτισαν ἐκκλησίαν οἱ παπολάτραι ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ ῥιμνίκου. Δεύτερον. ὅτι εἰς τὰ μνήματα τῶν ὀρθοδόξων, ἅτινα καὶ αὐτὰ κεῖνται ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ τῆς ἐπισκοπῆς, ἔδωκε θέλημα καὶ ἔθαψαν πάλιν οἱ παπολάτραι λείψανα παπιστῶν, τοῦτον εἰπεῖν λείψανα σχισματικῶν καὶ αἱρετικῶν. Τρίτον. ὅτι ἔδειρε τινὰ μοναχὸν καὶ ἔδωκεν αὐτῷ σχεδὸν ὀκτακοσίους ῥαυδισμούς. Τέταρτον. ὅτι γυναῖκα ἀνδρὸς ἣν ὑπάνδρευσαν οἱ γονεῖς αὐτῆς κατὰ νόμους. χρειζόμενος τῷ ἰδίῳ θελήματι, καὶ μάλιστα τῷ οἰκείῳ θυμῷ καὶ τῇ πλεονεξίᾳ ἐστεφάνοσε μετὰ

DOSITEI CU MILA LUI D-ȚEŬ PATRIARCH AL SÂNTEÏ CETĂȚI A IERUSALIMULUÏ ȘI A TÓTĂ PALESTINA.

Fiind că Ilarion, fostul Episcop al Rômniculuĭ, a căȡutŭ în maĭ multe eulpe, din ordinul prea înălțatuluĭ și prea blânduluĭ Domn și voevod al tóteĭ Ungro-Vlachiĭ D. D. Ioan Constantin Basarab voevod s'aŭ întrunitŭ la modestia nóstră Prea Sânțituluĭ Metropolitŭ al Ungro-Vlachieĭ D. Teodosie și ceialalțĭ Mitropolițĭ, ce se aflaŭ aicĭ, D. Teodosie al Tôrnoveĭ, al Adrianupoleĭ D. Climent, al Sofieĭ D. Aucsentie, al Ierapoleĭ D. Macsim și Archiepiscopul Pogonianieĭ D. Eutimie, și presentându-se în adunarea acésta Ilarion, Episcopul de Rômnic cel înlăturat, s'aŭ pus de față culpele luĭ și s'aŭ demunstrat, pre care și el cu gura luĭ le-a mărturisit. Intâĭ eĭ a consimțit și adoratoriĭ Papiĭ aŭ construit Biserică kiar în orașul Rômnic. Al doilea, la mormintele ortodocșilor, care se află în sânta Biserică a Episcopieĭ, a consimțit și adoratoriĭ Papeĭ aŭ îngropat cadavrurĭ de papistașĭ, adecă cadavrurĭ de ereticĭ și schismaticĭ. Al treilea, a bătut pre un monach și i-a dat luĭ pĕnĕ la 800 de bețe. Al patrulea, pre femeia unuĭ bărbat, pre carea părințiĭ eĭ aŭ măritat'o dupre lege, întrebuințând arbitrariul și maĭ ales patima și interesul, a cununat'o cu alt bărbat, și a încurajat la arătare

ἑτέρου ἀνδρὸς καὶ ἐσυγχώρησε προφανῶς τὴν μοιχείαν. Πέμπτον. ὅτι καὶ τῷ ἱερωτάτῳ μ῀ροπολίτῃ τῷ γέροντι αὐτοῦ ἀντεῖπε, καὶ εἰς τὴν κυβέρνησιν τοῦ ποιμνίου ἀμέλησε, καὶ εἰς μεγάλα καὶ πολλὰ ἥμαρτε, προφανῶς ἅτινα φανερὰ ὄντα οὐκ ἔστι καταλέγειν. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐπειδὴ τὰ ἐγκλήματα αὐτοῦ προφανῶς ἀντίκεινται τοῖς ἱεροῖς κανόσι, καὶ τοῖς πολιτικοῖς νόμοις καὶ αὐτῇ τῇ ἁγίᾳ γραφῇ, καὶ κατὰ τὴν ἐκκλησιάστικὴν παράδοσιν, οἱ τὰ τοιαῦτα, ἢ ἓν τῶν τοιούτων πράξαντες, κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐκαθηρέθησαν καὶ τῆς ἱερωσύνης ἀπεβλήθησαν, ἐκρίθη καὶ ἀπεφανίσθη γνώμῃ κοινῇ τῆς ἡμῶν δηλαδὴ μετριότητος, καὶ τῶν παρευρεθέντων ἱερωτάτων ἀρχιερέων. τῶν ἐν ἁγίῳ π῀νε ἀγαπητῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν αὐτῆς, ἵνα αὐτὸς οὗτος ὁ χρηματίσας ῥιμνίκου ἐπίσκοπος ἱλαρίων εἴη ὑστερημένος καὶ ἁπλῶς καθηρημένος πάσης ἀρχιερατικῆς ἐνεργείας καὶ τάξεως καὶ ἀπόβλητος τῆς διαληφθείσης ἁγιωτάτης ἐπισκοπῆς ῥιμνίκου καὶ εἶναι αὐτὸν καὶ καλεῖσθαι ἀπὸ τῆς ὥρας ταύτης ἕως ἐσχάτης αὐτοῦ ἀναπνοῆς ἱλαρίονα μοναχὸν, καὶ συντάττεσθαι μετὰ τῶν ἁπλῶν μοναχῶν, καὶ μήτε ὄνομα μήτε τιμὴν ἔχειν αὐτὸν ἀρχιερέων ἢ κἂν ἱερέως, ἀλλ' εἶναι καὶ λέγεσθαι αὐτὸν μοναχὸν, καὶ οὐδὲν πλέον. Προτροπῇ δὲ καὶ ἐπιταγῇ τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ ὑψιλοτάτου αὐθέντου ἔχειν ἐξουσίαν πληρεστάτην τὸν ἱερώτατον μ῀ροπολίτην οὐγκροβλαχίας κὺρ Θεοδόσιον μετὰ τῆς ἱερὰς συνόδου τῶν διαληφθέντων ἱερωτάτων ἀρχιερέων ἐκλέξαι καὶ χειροτονῆσαι ἕτερον ἐπίσκοπον εἰς τὴν διαληφ-

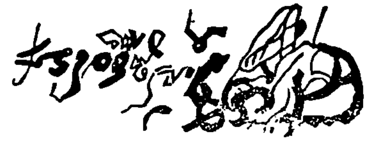
concubinajul. Al cincilea, se opune şi propriuluĭ seŭ Metropolit, starițuluĭ luĭ, şi neîngrijesce de administrația turmeı, şi a pĕcătuit în multe şi marĭ pĕcăte, care, fiind cunoscute, este de prisos a le enumĕra. Aceste fiind ast-feliŭ, pentru cuvêntul, că culpele luĭ staŭ pre față în contra canónelor, în contra legilor politice, şi kĭar în contra s-teĭ Scripturĭ şi în contra tradițiuneĭ bisericescĭ, făptuitoriĭ unor asemene acte din diferite timpurĭ s'aŭ caterisit şi de preuție s'aŭ depărtat, (de aceia) s'a judecat şi s'a chotărit cu socotință comună, adecă a modestieĭ nóstre şi a Prea Sânțiților Archiereĭ, aflătorĭ de față, fraților noştri celor prea iubițĭ în S. Spirit şi coliturgisitoriĭ noştri, ca acesta, fostul Episcop al Rômniculuĭ Ilarion, să fie lipsit şi caterisit de tótă acțiunea şi ordinea archieréscă şi depărtat dela Episcopiea Rômniculuĭ maĭ sus numită, şi el să fie şi să se numiascĕ din ora acésta pĕnĕ la cea de pre urmă rĕsuflare Ilarion monachul, şi să se aşeḑe între monachiĭ simpli, şi nicĭ nume, nicĭ onóre de archiereŭ să nu aĭbă, séŭ celˈ puțin de preut ci să fie şi săse ḑicĕ monach şi nimic maĭ mult. Cu permisiunea şi din ordinul Prea piosuluĭ şi prea Inălțatuluĭ Domnitor, D-l Teodosie, propriul Metropolit al Ungro-Vlachieĭ, să aibă deplină putere cu S. Sinod al Prea Sânțiților archiereĭ menționațĭ să alégĕ şi să chirotonisiasce alt Episcop la S. Episcopie a Rômniculuĭ,

θείσαν ἁγιωτάτην ἐπισκοπὴν ῥιμνίκου, κατὰ τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς κανόνας ἄνδρα τίμιον, καὶ ἄξιον τῆς ἀρχιερατικῆς ποίμνης, οὗ ἕνεκεν καὶ τὸ παρὸν γράμμα ἐγράφη καὶ ὑπεγράφη. ἐν Βουκουρεστίῳ αψε. μηνὶ μαρτίῳ.

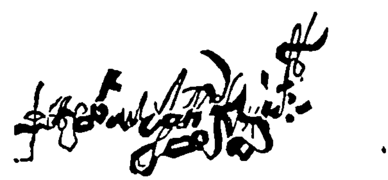
citată aicĭ, dupre sântele şi divinele canóne, bărbat onorabil şi demn de pastoria archieréscă. Pentru care şi gramata acésta s'a scris şi subscris. în Bucurescĭ. 1705 luna Maı tie.

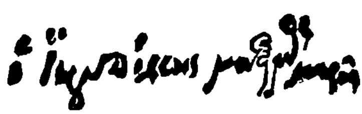
= † Al Ierusalemuluĭ Dositeiŭ.

= †Fost al Tîrnovuluĭ Teodosie.

= † Fostŭ al Andrianupoleĭ Climent

= † Al Ierapoleĭ Macsim martor.

= † Al Pogonianieĭ Eutimie.

= † Vlădica Teodosie.

NOTE:

150 Actul acesta este scris pre pagina a doa a foieĭ 27.
151 Scrisórea actuluĭ este cea rondă grécă cu obreviaţiunĭ şi cu asvêrliturĭ.

(Va urma. **Archim. Genadie Enăcénu.**

Misteriul Penitenţeĭ.

(Urmare v. No. 9 anul al VIII-lea pag. 643).

Falsitatea învĕţătureĭ bisericeĭ Romane despre indulgenţe.

Cu căderea învĕţătureĭ bisericeĭ Romane despre epitimiĭ, ca pedepse timporale pentru a satisface dreptatea divină, cade negreşit şi învĕţătura amintiteĭ bisericĭ în privinţa *indulgenţelor* (iconomiĭ saŭ condescendenţe). Iată care-ĭ sunt punctele principale.

1⁰. In Misteriul penitenţeĭ D-ḑeŭ, ertând celor ce se căesc, precum pĕcatele şi pedepsele eterne pentru pĕcate, nu'ĭ eliberéză în tot-dé-una de pedepsele timporale, care puse fie de confesor (în epitimiĭ) saŭ chiar nepuse, trebue să le îndure numaĭ de cât pĕcătoşiĭ, saŭ în viéţa acésta, saŭ după mórte în purgator, pentru satisfacerea dreptăţeĭ divine.

2⁰. Dar omul fiind slab şi puterile sale nefiind îndestulătóre pentru acésta, pedepsele acestea timporale pot să i se cureţe saŭ să-ĭ fie resplătite, înaintea dreptăţeĭ eterne, prin meritele prisositóre ale luĭ Iisus Christos şi ale sânţilor, care constitue tesaurul Bisericeĭ.

3⁰. Puterea de a face asemenea compensărĭ şi a elibera ast-fel pre pĕcătoşi, nu numaĭ pre ceĭ viĭ ci şi pre ceĭ morţĭ, de aceste pedepse timporale, adecă dreptul de a da indulgenţele, este al Bisericeĭ [1].

I. Falsitatea primeĭ ideĭ noĭ deja am vĕḑut'o: ea este

[1]. Perrone, Praelect. Theolog. vol. VII, Tract. de Indulgentiis.

în opunere cu învĕțătura luĭ Christos despre satisfacerea dreptățeĭ divine și justificarea pĕcătosuluĭ, în opunere cu învĕțătura Bisericeĭ vechĭ, în opunere chiar și cu ideia sănătósă despre dreptatea divină și despre ertarea saŭ lăsarea pĕcatelor. Iată ce ne rĕmâne de dis :

1° Dacă epitimiile nu sunt pedepse timporale pe care pĕcătosul ce se căește trebue să le sufere spre a satisface dreptatea divină, este de prisos ale maĭ suprima, saŭ maĭ exact, de a le înlocui înaintea luĭ D-deŭ prin meritele prisositóre ale Domnuluĭ nostru Iisus Christos și ale sânților. Invĕțătura despre indulgențe așa dar este întemeiată pe nisip.

2° Dacă, din contră, epitimiile nu sunt alt ceva de cât pedepse părintești, avênd de scop vindecarea bólelor sufleteștĭ, ele pot, ca remediĭ, să fie suprimate, saŭ îndulcite, saŭ înlocuite cu alte doctoriĭ maĭ potrivite cu starea penitenților, așa precum prescriŭ chiar hotărîrile sântelor sinóde și precum face pênă acum biserica ortodoxă; dar a rădica epitimiile fără nicĭ o privire la starea morală a penitenților, a da indulgențe pĕcătoșilor fără a cerceta dacă s'aŭ îndreptat saŭ nu, este a abusa de un drept în dauna celor pĕcătoși.

3° Dacă lucrarea epitimiilor, ca pedepse curative, se mărginesce la viéța presentă, unde pĕcătoșiĭ aŭ încă posibilitatea de a se căuta și îndrepta, și nu se întind peste mormênt (1), este de prisos a maĭ da

1). Se știe din canónele sinódelor că penitențiĭ eraŭ scutițĭ de epitimiile lor înainte de mórte și reașezați în Biserică; că aceĭ cărora le era interdisă sânta Eucharistie, primeaŭ sânta Cuminicătură chiar când încă nu era împlinit timpul penitențeĭ lor. (Sin. Ancir. Can. 6, 22; Neoces. c. 2; 1 Nic can. 13; Cartag. can. 7; Vasilie cel mare can. 73. Greg. Nis. can. 2.

indulgenţe în folosul celor morţĭ pentru a'ĭ scóte din pretinsul purgator.

4⁰ Cine-va nu póte ridica de la un pĕcătos de cât pedepse care aŭ fost puse de el însuşĭ, dar a'l scăpa de pedepse care n'aŭ fost puse de el, saŭ 'ĭ aŭ fost puse chiar de D-ḑeŭ, nu de noĭ, spre esemplu, în pretinsul purgator, este pe de o parte ce-va straniŭ, şi pe de alta chiar îndrăsneţ!

II. In privinţa socotinţeĭ a doua avem de făcut câte-va observărĭ.

1⁰ Este prea adevĕrat că meritele Mântuitoruluĭ sunt infinite, că formézǎ un tesaur nesecat de char care justificǎ şi mântueşte pre pĕcătoşi; dar meritele acestea nu s'ar putea apropria şi atribui ómenilor dacǎ n'ar avea credinţǎ, o adevĕratǎ căinţǎ şi fapte bune, fructe ale credinţeĭ şi căinţeĭ, saŭ cel puţin a uneĭ hotărîrĭ ferme de a se îndrepta şi a vieţui cu sânţenie; ceia ce cred şi daŭ a înţelege păstoriĭ bisericeĭ ortodoxe când eartǎ pre pĕcătoşĭ în misteriul Pentenţeĭ. Dar a atribui pĕcătoşilor meritele luĭ Christos fără să împlinéscǎ eĭ condiţiunile acestea şi a'ĭ elibera, în puterea acestor merite de pedepse de şi timporale, la care D-ḑeŭ însuşĭ, întru dreptatea sa 'ĭ supune pentru pécătele lor, cu un cuvênt, a da indulgenţe, este o violare mare a legeĭ.

2⁰ Meritele sânţilor, orĭ cât de marĭ ar fi ele, nu pot fi privite nicĭ o dată ca cu totul netrebuitóre, de prisos, netrebuitóre pentru eĭ înşiĭ şi să fie atribuite altora (pĕcătoşilor) spre a'ĭ justifica înaintea dreptăţeĭ divine. Căcĭ: 1. Faptele virtóse ale sânţilor nu li se atribue pe deplin, fără să fie săvêrşite cu ajutorul charuluĭ dumneḑeesc şi chiar

nicĭ n'aŭ valóre înaintea tribunaluluĭ dreptățeĭ divine de cât prin meritele luĭ Christos. 2° Legea evangelică, care duce la viéță, este de o întindere nesfârșită, (Ps. CXVIII, 96), așa că împlinindu-o, totușĭ vor rĕmânea multe puncte ne împlinite. „Fițĭ desăvêrșițĭ precum și Tatăl vostru cel ceresc este desăvâșit" (Mat. V, 48); iată țința la care sunt chemațĭ și trebue să țină toțĭ creștiniĭ! Și chiar ómenĭ—ca Sântul apostol Pavel, nu se priveaŭ ca perfecțĭ și ḑiceaŭ: „Nu cred că am ajuns unde tind; dar tot ceea ce fac, este că uitând cele din urmă, și înaintănd cărte cele dinaintea mea, merg necontenit către sfârșitul călătorieĭ mele, ca să capăt prețul fericireĭ ceruluĭ, la care ne-a chemat D-ḑeŭ prin Iisus Christos" (Fil. III, 13, 14). A face ceva maĭ mult decât se cade ar fi a tinde la o perfecțiune superióră acelia ce o cere credința creștină. 3° Trebue a ne aminti că sunt multe locașurĭ în casa Părinteluĭ (Ión XIV, 2). Mórtea lovesce pe un prunc îndată dupe botez, în curăție și nevinovăție; pentru pruncul acesta este un grad determinat de fericire. Dacă cel ce móre este om mare, care a avut timpul a'șĭ arăta credința sa prin fapte și a aduce fructe bune, este pentru el o altă resplată decât pentru prunc; se înalță către D-ḑeŭ un luptătoriu sânt care 'și petrecu tótă viéța sa în ostenéla ajunăreĭ și a curățieĭ, a sărācieĭ de bună voie și în abnegație complectă: pentru un asemenea om este érășĭ o altă resplată maĭ înaltă, un grad superior de fericire. Prin urmare, orĭ-care ar fi faptele bune ale unuĭ om, orĭ-care ar fi fost meritele séle pre pĕmênt, pentru tóte meritele acestea va trebui să fie o resplată corespunzĕtóre, și nicĭ

într'un casŭ nu pot fi de prisos, nefolositóre, pentru drepţĭ chiar. 4⁰ Din aceia că D-deŭ în tot-d'a-una a cruţat şi este gata a cruţa pre păcătoşĭ pentru ceĭ drepţĭ (Fac. XVIII, 33; Eşire XXXIII, 32, 33), nu trebue a încheia cum că El ar fi cruţat şi ar cruţa pe ceĭ dintêiŭ pentru prisosul meritelor celor din urmă, satisfăcêndu-se prin aceste merite şi atribuindu-le păcătoşilor. Drepţiĭ sunt amiciĭ şi fiiĭ iubiţĭ aĭ luĭ Dumneḑeŭ(Ión XV, 14, 15); tóte căile lor 'ĭ sunt plăcute (Ps.1, 6); tóte dorinţele lor sunt bune înaintea luĭ (Prov. XI, 23); tóte cererile şi rugăcĭunile lor 'ĭ placŭ (XV, 29). Eĭ bine! din causa acesteĭ iubirĭ către amiciĭ seĭ, maĭ ales din causa intervenirilor şi rugăciunilor cele înalţă către tronul seŭ în favórea altora, şi acésta adesea cu atâta putere că eĭ înşuşĭ ca Moisĭ şi Pavel, doresc să fie lipsiţĭ de împĕrăţia cerurilor în folosul aprópeluĭ (Eşire XXXII 31, Rom. IX, 3); de aceia şi D-ḑeŭ cruţă pre ceĭ păcătoşĭ, — cruţă pre fiiĭ seĭ vinovaţĭ pentru rugăcĭunile iubiţilor seĭ, care l'aŭ satisfăcut cu adevĕrat; îĭ cruţă de sigur pentru bunătatea sa nesfêrşită cătră uniĭ şi cătră alţiĭ, dar nicĭ decum pentru dreptatea sa, ce s'ar pretinde satisfăcută pentru călcările de lege a unora, prin meritele prisositóre ale altora.

3⁰ Câtŭ despre epitimiĭ, presupuind chiar că ar fi în adevĕr merite prisositóre ale sânţilor şi că aceste merite, cu cele ale Mântuitoriuluĭ, ar putea fi socotite pĕcătoşilor pentru a'ĭ elibera de pedepsele decretate prin dreptatea divină, eĭ bine! în o aseminea presupunere, epitimiile nefiind pedepse puse asupra pĕcătoşilor spre a satisface dreptatea divină, ci mij-

lóce curative pentru tratarea maladiilor lor spirituale, nicĭ nu se pot înlocui epitimiile prin asemenea merite; este nedrept a da pentru aceste merite indulgenţe pĕcătoşilor, şi a le retrage remediele spirituale, înainte de a aduce fructele lor salutare.

III. Latiniĭ citéză spre susţinerea socotinţeĭ lor din urmă, cuvintele Mântuitoruluĭ către St. Petru: „Orĭ câte veţĭ lega pre pămênt vor fi legate şi în cerŭ" (Mat. XVI, 19), şi esemplul bisericeĭ vechĭ (1). Iată respunsul nostru:

1° Este adevĕrat că Petru, ca şi ceĭlalţĭ apostolĭ şi toţĭ păstoriĭ Bisericeĭ (Mat. XVIII, 18; Ion XX, 22, 23), aŭ primit dreptul Dumneḑeesc de a deslega pre pĕcătoşĭ, de a'ĭ elibera de pĕcatele lor, precum şi de pedepse penlru aceste pĕcate. Dar:

a). Nu pot esercita dreptul acesta de cât numaĭ în numele şi în puterea meritelor luĭ Iisus Christos, de la care 'l aŭ, şi care le-a ḑis încredinţându'l lor: Precum m'a trimis pre mine Tatăl şi eŭ vĕ trimit pre voĭ... „Luaţĭ Spirit Sânt, cărora veţĭ ĭerta pĕcatele se vor erta lor şi cărora le veţĭ ţinea vor fi ţinute." (Ión XX, 21, 23). Aicĭ nu aflăm nicĭ cea maĭ mică alusiune la meritele sânţilor. Păstoriĭ bisericeĭ n'aŭ decĭ nicĭ într'un chip dreptul de a ĭerta pĕcatele în puterea pretinselor merite prisositóre ale sânţilor.

b). Eĭ nu trebue să eserciteze dreptul acesta de cât în misteriul Penitenţeĭ séŭ prin misteriul acesta, şi prin urmare cu óre-care condiţiunĭ din partea căitorilor chiar. Căcĭ, maĭ ântêiŭ, cu deosebire pe cuvintele citate ale Mântuitoruluĭ se întemeiază misteriul Penitenţeĭ, chiar după mărturia Latinilor, şi

(1) Perrone cit. Tract. de indulgentiis proposit. 1.

apoĭ păstoriĭ bisericeĭ nu pot deslega pĕcatele pĕcătoşilor, şi pedepsele pentru aceste pĕcate decât prin charul Spirituluĭ Sânt („Luatĭ Spirit Sânt, cărora veţĭ ĭerta pĕcatele etc...“), care se comunică în genere prin misteriĭ, şi în deosebĭ, pentru deslegarea creştinilor care se căesc, prin misteriul Penitenţeĭ. Păstoriĭ Biserice ĭ n'aŭ prin urmare dreptul de a deslega pĕcate şi pedepse pentru pĕcatele ómenilor care n'aŭ venit la misteriul Penitenţiĭ séŭ n'aŭ venit cu condiţiunile recerute şi nu s'aŭ căit cu adevĕrat; eĭ n'aŭ dreptul de a da indulgenţe fără deosebire tuturor celor ce le cer.

c). Cu atăta maĭ mult n'aŭ eĭ pe acela de a da indulgenţe pentru ceĭ adormiţĭ şi a'ĭ deslega de pĕcatele lor, precum şi pedepse pentru aceste pĕcate, în aşa numitul purgatoriŭ, de óre-ce aceştia nu se maĭ pot folosi de misteriul Penitenţeĭ nicĭ a împlini condiţiunile cerute de la ceĭ ce se căesc. Astă-ḑĭ latiniĭ chiar convin că Biserica nu póte întinde dreptul seŭ de ertare asupra sufletelor celor adormiţĭ, şi în porunca Mântuitoruluĭ: orĭ câte veţĭ lega pre pământ... „cuvêntul, *pre pământ*, trebue să se rapórte atât la acel ce dă ertare cât şi la cel ce o primesce (1). Decĭ, spre întemeĭerea dreptuluĭ ce'şĭ arogă pontificele roman de a da indulgenţiĭ în folosul sufletelor care sunt în purgatoriŭ, n'aŭ de cât raţionamentul următorŭ:“ Tóte rugăcĭunile pentru morţĭ, jertfa liturgică, milostenia şi alte fapte bune folosesc celor morţĭ; pentru ce nu le-ar folosi meritelé prisositóre ale luĭ Iisus Christos şi ale sânţilor,

(1) Instit. catholic. in mod. cateches. t. III. p. 307.

care li s'ar aplica, *per modum sufragii* în calitate de mijlocire, adecă mijlocind *proaducerea* acestor merite luĭ D-ḑeŭ prin papa" [1]? Da, meritele Mântuitoruluĭ, mulțămită nesfârșiteĭ bunătățĭ a luĭ D-ḑeŭ, pot să eserciteze chiar asupra celor morțĭ o influință folositóre; în puterea acestor merite se folosesc eĭ și de rugăcĭunile ce le fac ceĭ viĭ pentru dênșiĭ către cerŭ, și de milosteniĭ, și maĭ ales de jertfa liturgică. Dar de aicĭ resultă numaĭ că episcopul Romeĭ, precum și ceĭlalțĭ păstorĭ aĭ bisericeĭ, în puterea meritelor Mântuitoruluĭ, póte și trebue să se róge pentru ceĭ morțĭ, cu deosebire în oficiul sânteĭ liturgiĭ, întemeindu-se pe îndurarea luĭ D-ḑeŭ și lăsând în puterea divină de a auḑi séŭ nu rugăcĭunile acestea, de a deslega séŭ de a nu deslega pre pĕcătoșĭ de pedepse pentru pĕcat; și nu urméză de aicĭ nicĭ decum că papa ar fi în drept de a da dupĕ placul sĕŭ indulgențe spre a scóte din purgatoriŭ sufletele creștinilor.

2° Citând în sprijinul învĕțătureĭ lor esemplul bisericeĭ vechĭ, învĕțătoriĭ romanĭ susțin următórele [2]:

a). „Apostolul Pavel dădu o indulgență pĕcătosuluĭ din Corint și'l liberă de pedépsa timpurală." Dar sântul Pavel, precum am observat, puse o epitimie asupra acestuĭ pĕcătos maĭ ales pentru vindecarea sa spirituală, „pentru ca să se mântuéscă sufletul seŭ," și nicĭ decum spre a satisface dreptatea divină, și retrase remediul, îndată ce'șĭ produse efectul seŭ și pĕcătosul s'a căit cu adevĕrat (II Cor. II, 6, 7).

---

(1) Perrone. tract. de indulg. propos. IV.

(2) Id. ibid. propos. 1.

Aicĭ prin urmare, indulgența în înțelesul roman, nicĭ de cum nu'șĭ póte avea locul.

b). Pe timpul luĭ Tertulian și Ciprian, adaug eĭ, Biserica a ertat de maĭ multe orĭ pre apostațĭ, dupĕ mijlocirea martirilor și a mărturisitorilor credințeĭ; i-aŭ liberat de epitimiile séŭ pedepsele ce le meritaŭ și ast-fel s'a probat dreptul de a da indulgențe." Este adevĕrat că pe timpul acela capiĭ bisericeĭ stimaŭ fórte mult pre martirĭ, și pentru mijlocirile lor, primeaŭ câte o dată pre apostați; dar nu socoteaŭ acestora nicĭ decum meritele prisositóre ale celorlalțĭ; căcĭ chiar cu mijlocirea martirilor, penitența și îndreptarea pecătoșilor eraŭ condițiunile neapĕrate pentru ertare. „Domnul, dice S. Ciprian, care a intrat în amerunte în privința acésta, póte să erte cu îndurare, pentru rugăcĭunile sânților martirĭ chemațĭ în ajutor de preuți, dar numaĭ pre acela care se căesce, se ostenesce, se rógă (1), pre acela care se rógă din tótă inima, plânge în adevĕr cu lacrimĭ de căință, și înduplecă îndurarea Domnuluĭ prin statornicia sa în fapte bune (2)". Și tot odată sântul Părinte îndémnă adesea pre pecătoșĭ a nu se lăsa prea mult pre mijlocirea martirilor, ci a se întórce și eĭ către D-deŭ din tótă inima, a'l ruga eĭ înșiĭ, ca se 'l facă bine-voitoriŭ prin căință și reforma viéțeĭ lor (3); 'ĭ previne că fără acéstă condițiune,

(1) „Potest ille indulgentiam dare, sententiam suam potest ille deflectere; pœnitenti, operanti, roganti potest clementer ignoscere; potest in acceptum referre quidquid pro talibus et petierint martyres et fecerint sacerdotes." De Laps. c. XXXVI in Patrolog. curs compl. T. IV, p. 494).

(2) Si precem toto corde quis faciat, si veris pœnitentiæ lamentationibus et lacrymis ingemiscat, și ad veniam delicti sui iustis et continuis operibus inflectat, misereri talium potest. . . ." (Ibid. p. 493).

(3) De laps. c. XVII, XXIX, XXXV. Ibid. p. 480, 489, 491).

martiriĭ nu pot nimica pentru eĭ; nu pot, ca servitorĭ, se erte ofensele făcute Domnuluĭ chiar (1); că nu pot nicĭ moralmente, contra voinţeĭ supreme şi a Evangeliuluĭ, a mijloci pentru un nevrednic (2); şi că mijlocirea lor póte fi primită numaĭ când este dréptă, că şi un preut póte să facă acésta conform cu voinţa divină (3). Pe de altă parte rógă pre martirĭ şi pre mărturisitorĭ ca eĭ să ia în considerare meritele fiecăruĕ pĕcătos, să cumpănéscă cu îngrijre dispoziţiunile séle, să aprecieze natura şi calitatea pĕcatelor (4), se mijlocéscă numaĭ în favórea acelora cariĭ se căesc cu adevĕrat şi se fac plăcuţĭ luĭ D-ḑeŭ (5). Prin urmare, de câte orĭ Biserica veche a ertat pĕcătoşilor dupĕ mijlocirea martirilor şi a mărturisitorilor, a avut în privire mărturia dată de aceştia, ca ómenĭ fórte demnĭ de credinţă, despre adevĕrata căinţă şi întórcere a acelora, şi nicĭ de cum cu pretenţiune de a socoti pĕcătoşilor meritele prisositóre ale sânţilor martirĭ.

c. „Biserica veche, punênd asupra pĕcătoşilor epitimiĭ saŭ pedepse timporale, le rădica adesea, adecă dădea indulgenţe, cum se póte vedea între altele din-

(1) „..nec remittere aut donare indulgentia sua servus potest, quod în Dominum delicto graviore commissum est..“ (De Laps. c. XVII.)

(2) Martyres aut nihil possunt, si Evangelium solvi potest, aut, si Evangelium non potest solvi, contra Evangelium facere non possunt.“ (Ibid c. XX p. 483.)

(3) Mandant martyres aliquid fieri; sed si iusta, si licita, si non contra ipsum Dominum, a Dei sacerdote facienda. (Ibid. c. XVIII, p. 481).

(4) Oro vos, ut.. sollicite et caute petentium desideria ponderetis inspiciatis et actum et opera et merita singulorum, ipsorum quoque delictorum genera et qualitates cogitetis.. (Epist. X ad martyr. et confessor, n. 3 în Patr. p. 255).

(5).. quorum poenitentiam satisfactioni proximam conspicitis.. (Ibid. n. 4 p. 256).

tr'un canon al sinoduluĭ din Ancira.“ Dar pentru ce făcea acésta? Numaĭ în consideraţiunea stăreĭ morale a penitenţilor; pentru că vĕzênd în epitimiĭ remediĭ spirituale, găsea necesar şi folositorŭ, chiar în interesul penitenţilor, de a rădica, saŭ de a schimba, saŭ de a adăoga, saŭ de a suprima cu desĕvêrşire remediul, dar nu spre a atribui, într'un fel saŭ altul pĕcătoşilor, meritele drepţilor. Este de ajuns a ceti canonul citat al sinoduluĭ din Ancira: „Episcopiĭ, după o cercetare matură a moduluĭ întórcereĭ, să aibă puterea a micşora saŭ a prelungi timpul penitenţeĭ. Să se cerceteze maĭ ântêiŭ modul vieţeĭ care a precedat şi a urmat ispiteĭ, şi indulgenţa să se reguleze după acestea.“ (Cant. 5 comp. 7). Acésta se confirmă de sântul sinod din Nicea (1), de St. Vasilie (2), Gregorie Nissul (3) şi alţiĭ (4). Şi este de observat că în vechime era indulgenţă pentru ceĭ ce se căesc nu îndată după ce aŭ fost supuşĭ uneĭ epitimiĭ (cum se practica şi se practică şi astă-ḑi în biserica romană, maĭ ales la iubileurĭ, unde se eartă pedepsele chiar înainte de a se pune), ci numaĭ

(1). Trebue tot-dé-una a se avea în vedere disposiţia penitentuluĭ şi modul căinţeĭ séle. (Can. 12).

(2). Trebue a mĕsura cura nu prin timpul durateĭ séle, ci prin modul penitenţeĭ; (Epist. can. către Anfiloch. can. 2). “Scriem acestea ca să se cerceteze fructele penitenţeĭ; cacĭ nu judecăm numaĭ după timp, ci luăm în considerare modul penitenţiĭ„. (Ibid. Can. 84 : comp. 7).

(3). Aceĭ ce se deosebesc prin rîvna lor în penitenţă şi care arată prin viéţa lor întórcerea spre bine, acel ce caută ceia ce este de folos în economia Bisericeĭ póte să prescurteze în favórea lor timpul *auzireĭ* şi se-ĭ aducă maĭ curênd la întórcere; de asemenea póte să prescurteze şi stagiul din urmă şi se admită pre penitent la Impărtăşire povĕţuindu-se după starea sa de care va avea a se încredinţa singur.„ (Epist. can. 4).

(4). Papa Inocentiu, Epist. ad Decent. c. VII.

după un timp în care pĕcătosul a putut simţi tótă greutatea greşaleĭ sale precum şi a pedepseĭ şi a se căi (1). Este iarăşĭ de observat că sinódele vechĭ şi sânţiĭ Părinţĭ dispensară de pedépsa bisericéscă şi admiseră la sânta Cuminicătura pĕcătoşĭ loviţĭ cu interḑicerea, dar numaĭ, la caz de mórte, şi trecênd pericolul, le punea îndatorirea de a se supune canonuluĭ ce li s'a dat (2). Aicĭ este o dovadă incontestabilă că biserica veche privea epitimiile, nu ca satisfacerĭ aduse dreptăţeĭ divine, care putea fi uşor suplinite prin meritele Mântuitoriuluĭ şi ale sânţilor, ci ca mijlóce de îndreptare, de care nu puteaŭ fi scăpaţĭ pecătoşi, de cât cu condiţia uneĭ înbunătăţirĭ adevĕrate.

Indulgenţele, care ca dogmă a Bisericeĭ romane, nu sunt nicĭ de cum întemeiate, precum am veḑut, nicĭ pe sânta Scriptură, nicĭ pe tradiţia sacră, sunt tot o dată vĕtămătóre viéţiĭ creştinescĭ : ele sapă adevĕrata căinţă de pĕcate; rădică fără cercetare pecătoşilor mijlócele curative indispensabile pentru vindecarea de bólele lor spirituale, şi amăgind pre popor prin promisiunea uneĭ împĕcărĭ uşóre cu D-ḑeŭ şi Biserica, pot se contribue, precum şi este, la depravarea generală a moravurilor (3). Numaĭ vorbim de diferitele abusurĭ ale ierarchieĭ romane, care aŭ fost comise şi sunt tot-de-una cu putinţă în împărţirea indulgenţelor, (4).

Archidiaconu Gherasim Timuş.

---

(1). Concil. de Ancira can. 5; I Nic. can. 12 s. a.

(2). I Conc. Nic. can. 12; Greg. Nis. can. 2; concil. Cart. IV, can. LXXVI, LXXVII.

(3). Cum întăresce istoria, chiar după mărturia istoricilor romani : Fleury 4. disc. sur l'ihst Eccles. n. 2. 16.

(4). Fleury Hist. Eccles. T. VI, libr. 104, cap. 48 ed. 1840.

DIN ISTORIA BISERICÉSCĂ A ROMÂNILOR

UN DOCUMENT.

PETRU CERCEL FAȚĂ CU PAPISMUL.

Este acum cunoscut, că Petru Șkiopul în Moldova și Petru Cercel în Muntenia, înclinaŭ cel puțin de okiĭ politiceĭ cătrĕ papism. Petru Cercel, ales de boeriĭ Țereĭ cu înclinațiunĭ cătrĕ Staturile creștine, și specialminte prin interventiunea, Papeĭ Grigorie al XIII-lea și a Regeluĭ Franțeĭ, el nu a făcut alt act în favórea papismuluĭ, de cât a permis iezuituluĭ Antonie Posevin, ca să cutriere Téra și să-șĭ facĕ diferite planurĭ asupra rĕspândireĭ papismuluĭ în Valachia. Simțind se vede, Posevin, că Petru nu face nimic serios pentru papism, ca și contimpuranul seŭ Petru Skiopul din Moldova; și de altă parte observând, că influința Bizanțiuluĭ în Muntenia era mult maĭ pronunțată, de cât în Moldova; se gândesce la un plan nu de rônd pentru convingerea luĭ Cercel în unia cu papismul, și face pre un grec latinizător, Macsim Margunie, ca să-ĭ adreseze un tractat despre purcederea S. Duch, și pre acest tractat să-l însoțéscă de o dedicațiune, adresată luĭ Petru Cercel în anul 1584 Aprilie 15. Eca actul, ce nĭ-am propus de a publica aicĭ, și la dînsul ne-a condus articulul P. C. Séle Archimandrituluĭ Arsenie, publicat prin Revista periodică a Academieĭ de

Peterburg, Христіанское чтеніе = Lectură creștină, și întitulat „Descrierea unuĭ sbornic manuscript, ce óre-când a făcut parte din biblioteca mônăstireĭ Sinaea“ (a) se înțelege a Orientuluĭ.

Noĭ aicĭ, însoțind acest document de ecsplicațiunile necesare, vom presenta tot-o-dată și nisce note scurte, după care vom face descripțiunea manuscriptuluĭ și vom arăta și pre Margunie, care în mâna papismuluĭ s'a făcut instrument pentru a convinge pre Cercel, că unia nu este periculósă și că purcederea Sântuluĭ Duch și dela Fiiul este o dogmă profesată și de ortodocșĭ, dar numaĭ rĕŭ ecsprimată de papalĭ.

Sbornicul din cestiune și care între altele cuprinde și tractatul despre purcederea S-tuluĭ Duch, dedicat luĭ Cercel, este un manuscript în octavo, și astădĭ este proprietate a D-luĭ Pavel Iv. Savvaitov. Manuscriptul în starea de acum cuprinde 412 pagine și are lipsurĭ, dar se pare dupre o numerotație veke, că ar fi avut pĕnĕ la 450 séŭ 460 pagine. El este scris în limba grécă, dar fiind că cuprinde tractate teologice ale diferiților autorĭ, de aceia și limba luĭ variază dupre caracteristicele distinctive ale epoceĭ, în care s'a scris fie-care tractat. Primul proprietar, și póte kĭar adunătorul sbornicului, este Atanasie Caravela, Episcop al Iereĭ și Ecsarch al Petreĭ, care la 1668 trăia în retragere la insula Crit. Acésta se probézä prin notele, aflătóre în manuscript: «A luĭ Atanasie al Iereĭ» «A luĭ Atanasie Caravella, Episcopul Iereĭ» și în fine din o notă de o mână streină: «Neînțelegerea dintre P. S. D. Neofit Patelara, Metropolitul Crituluĭ și iubitorul de D-deŭ D. Atanasie Caravella, Episcopul Iereĭ și Ecsarchul Petreĭ, despre spiritul omenesc». Dela Cara-

(a) Христ. Чтеніе Peterburg 1884 Iulie pĕnĕ la August. pag. 181—229. — Aicĭ comunicăm lectorilor noștri, că vorba сборникъ este slavonă și însĕmnézä colecție, adunătură. Dela verbul сборить=a aduna, Româniĭ aŭ făcut de aicĭ vorba sbir cu sensul de funcționar administrativ, și maĭ special adunător de dăjdiĭ.

vella manuscriptul a trecut în posesiunea mônăstireĭ Sinaea şi acéstă se vede din notele: «A bibliotecei St. Munte Sinaea» «şi acésta din biblioteca munteluĭ Sinaea».

D. Malîşevski în opera sa «Meletie Pigas» se ecsprimă despre Macsim Margunie: «Ocupându-se în retragerea sa din Crit cu cercetărĭ teologice, Margunie s'a predat ideeĭ de a proba, că între ortodocşĭ şi papalĭ nu este diferinţă în privinţa doctrineĭ despre purcederea St. Duch, care este punctul dogmatic şi capital de distincţiune între ambele Bisericĭ. Margunie căuta să demunstreze, că papaliĭ dicênd *şi dela fiiul* nu dic, că fiiul este causatorul S. Spirit, că prin acéstă ecspresiune eĭ nu înţeleg purcederea eternă a St. Spirit, dar trămiterea luĭ în lume, pogorîrea luĭ la creaturĭ. După aceste mergênd maĭ departe, el afirma, că adausul şi dela fiiul póte fi permis şi primit, ca cel ce are un caracter relativ; ba încă şi maĭ mult, el este făcut de către părinţiĭ apusenĭ ceĭ vekĭ încă din timpul luĭ papa Silvestru şi Damas şĭ numaĭ Teologiĭ papalĭ şi aceştia ceĭ maĭ posteriorĭ ecsplică acest adaus în mod nedrept, pre cariĭ trebue să-ĭ luminăm în respectul sensuluĭ adevĕrat al adausuluĭ» (a).

La aceste ideĭ false, atât în privinţa dogmeĭ despre purcederea St. Duch, cât kiar şi respectiv de împrejurările eĭ istorice, pre Margunie l'a împins faptele istorice, petrecute la finele seculu   luĭ al XVI-lea. Incă dela 1573 teologiĭ din Constantinupol se pusese în relaţiunĭ cu teologiĭ luteranĭ pentru efectuarea unireĭ dintre Biserica ortodocsă cu cea protestantă. La 1581 predicatorul regeluĭ Batori al Polonieĭ, Socolovski, prin respunsul, ce face la epistola Patriarchuluĭ Ieremia, iarăşĭ se silesce a demunstra, că între Biserica romană şi cea ortodocsă nu este diferinţă. Aceste dorinţe ale Bisericeĭ protestante şi papale, de a atrage pre Biserica ortodocsă în sînul lor, fiind cunoscute luĭ Macsim Margunie, care trăia în retragere la insula Crit, îl chotărasc, ca să se punĕ pre lucru; şi în adevĕr, el comunică în anul 1582 Fevruarie 27 «*opiniunea*» sa despre unirea Bisericeĭ ortodocse cu cea papală

(a) Александрійскій Патріархъ Мелетій Пигасъ Кіевъ. 1872 pag. 374.

Mitropolituluĭ de Filadelfia, Gavriil Sever, amiculuĭ seŭ, apoĭ în limba italiénă scrie despre aceĭașĭ tesă Dogeluĭ de Veneția, Nicolaı Da-Ponte, (a) și apoĭ în anul 1583 compune un tractat întreg despre purcederea St. Duch, compus din treĭ capitule, pre care îl presintă Patriarchuluĭ Ieremia, și care tractat este și perdut. Luĭ Macsim Margunie îĭ maĭ presta un lucru, și acesta era de a se adresa pentru scopurile de unire a Bisericilor și cătrĕ principiĭ țerilor române, cariĭ în seculul al XVI-lea și al XVII-lea aŭ jucat în civilizațiunea Orientuluĭ un rol nu de rônd. Și luĭ Margunie i s'a părut de prisos a se adresa cătrĕ Petru Skiopul, Domnitorul Moldoveĭ, care se afla sub o influință maĭ directă a Polonilor și prin urmare pentru unie pus sub direcțiunea luĭ Socolovski și a altor agențĭ aĭ papismuluĭ din Polonia; și de aceia el alege pre Domnitorul Munteniеĭ, Petru Cercel, căruia în anul 1584 Aprilie 15 îĭ adreséză din Galata (Constantinupol) un tractat despre purcederea St. Duch, însoțindu-l de o dedicațiune, pre carea în tótă întinderea eĭ o presentăm aicĭ dupre sbornicul din cestiune și care se întituléză :

„Μαξίμου Μαργουνίου τοῦ Κριτὸς, ταπεινοῦ Επισκόπου κυθήρων, ἕτερα βιβλία πρὸς τοῖς τρισὶ, περὶ τῆς τοῦ παναγίου πνεύματος ἐκπορ'ρεύσεως.»	„Despre purcederea prea St. Duch, a luĭ Macsim Margunie Criténul, smeritul Episcop al Kiterilor, alte doĕ cărțı pre lângă cele treı." (b)

Margunie prin dedicațiunea sa cătrĕ Petru Cercel se ecsprimă :

„Prea piosule și prea luminate Ioan Petre Voivod! Marele mister al teologieı atât întrece înțelegerea omenéscă, că el rĕmâne ne'nțeles și necuprins kıar de minţele puterilor cerescĭ, care sûnt adăpate de cele întâı raḑe divine ale prea sânteı și luminateĭ Treimĭ. Și aceia, ce ni se descopere noĭ prin revelațiunea prea sântuluı Duch și aceia, ce noı învĕțam dela ceı inspirațı de Dînsul, întru atâta este înțelésă de noı, întru cât noı ferim mintea nóstră de tina cea necurată și de amestecul pasiunilor și sûntem tot-de-una cu bagare de sémă către dînsa. Iar din dogmele sânteĭ teologiĭ eŭ consider misterul despre

(a) Ibid pag. 388.

(b) Aluzie la tractatul despre aceiașĭ materie, trămis Patriarchuluĭ Ieremia.

purcederea Sântuluĭ Duch, ca cel maĭ principal şi maĭ mare din tóte. El se presintă cu atâta maĭ greŭ (δυσεφικότερον) pentru mulţĭ, cariĭ se ocupă cu teologia, cu cât eĭ nu se mulţemesc ću acésta, ce este descoperit despre el, şi ne ascultând de barbaţiĭ vrednicĭ şi capabilı, cărora li s'a făcut descoperirea, recurg la deşarta filosofie şi caută aşĭ dovedi lor şi a învĕţa şi pre alţiĭ în materiĭ supra-naturale cu judecăţĭ omenescĭ şi cu argumente naturale; lucru, de care se feresc ómeniĭ, cariĭ în adevĕr sûnt cu respect cătrĕ învĕţătura divină şi respectă pietatea creştină. Fiind-că în materiile divine noı trebue să ne folosim de filosofie numaĭ întru cât prin dînsa noĭ putem confirma veritățile (ἀξιώματα) teologice, şi nu putem ale atinge cu îndrăznélă. Şi eŭ însumĭ, deşi om pĕcătos, mĕ ocup de mult cu aceste materiĭ, în speranţa ajutoruluĭ şi a charuluĭ prea Sântuluĭ Spirit, cel ce inspiră viéţă şi celor morţĭ (Rom. VIII, 11) şi cu îngrijire şi dupre putinţă am pătruns în doctrina teologilor grecĭ şi latinĭ despre purcederea prea Sântuluĭ Duch şi, găsindu-ĭ uniţĭ între dînşiĭ am scris maĭ 'nainte treı cărţĭ despre acest obĭect, şi avênd în vedere *de a colucra dupre putinţă la unirea cea plăcută luĭ D-ḑeŭ*, le-am presentat pre dînsele prea Sânţituluĭ Patriarch de Constantinupol şi Archiepiscop, D. Ieremia. — Iar acum surîḑêndu-ne vremea şi óre-cum aprins de dorinţa ardentă pentru unirea Bisericilor, eŭ am compus şi am prelucrat încă doĕ cărţı la cele treĭ, ca un feliŭ de manual (ἐγχειρίδιον) în acéstă materie, în totul conform cu dogma nóstră despre purcederea prea Sântuluĭ Duch, kĭar şi pre latinĭ acest manual ĭĭ va conduce la adevĕr în mod direct şi fŏrĕ de vre o dificultate, décă nu cu rea credinţă vor stărui pre lôngă ne'nţelegere şi nu vor voi să înlăture mântuirea dela dînşiı şi dela noĭ, ci din contra sûnt datorı, ca cu tóte puterile şi eĭ singurĭ împreună cu noĭ să caute fericirea unireĭ Bisericilor şi conînţelegerea universală a tuturor creştinilor. După o gândire îndelungată, cuĭ anume să dedic acéstă lucrare şi să ĭ-o presint, eŭ am creḑut, că nu trebue să prefer pre nimene altul, înaintea prea cinstituluĭ şi sânţituluı teu cap; fiind că chrănescı în sine dragoste arḑĕtóre cătrĕ obĭectele divine, şi nu puţin şi din întâmplare te ocupĭ cu cunóscerea lor, şi în genere te gândescı la ecsactitatea dogmelor divine. De aceia eŭ, cu îngrijirea necesară m'am apucat de acésta lucrare înaltă şi plăcută luĭ D-ḑeŭ, fiind convins, că însuşı D-ḑeu vede intenţiunea mea. Iar tu prea piosule şi prea luminatule Domnitor, privind cu bună-voinţă la rîvna sufletuluĭ meŭ, şi primind cu plăcere acest present, mĕ veĭ îmbucura fórte şi mĕ veĭ convinge şi maĭ mult în chotărîrea, că eŭ trebue să mĕ ostenesc în viitor maĭ bine şi maĭ mult, precum pentru tine, aşa şi pentru folosul multora. Domnul să te păstreze pre tine, prea piosule şi prea luminatule Domnitor, întru mulţĭ anĭ! In onorabila mônăstire Chrisopiga din Galata Constanti-

nupoleĭ, în ḑiua 15 a luĭ tharghilion (Aprilie) şi în anul întrupăreĭ ceĭ mântuitóre 1584".

După aceste în manuscript se înşiră „cuprinderea capitulelor cărțeĭ întăia" şi anume:

I. Că şi filosofiĭ profanı, maı ales platoniciĭ, au avut o idee neclară despre D-ḑeu şi ca ereticiı, ce ĭ-aŭ urmat, au caḑut în amagirĭ şi aŭ greşit în privința dogmelor.

II. Că ereticiĭ în ecspresiunile lor despre divina Trinitate aŭ urmat ideile filosofilor, şi ast-feliŭ au fost ideile filosofilor despre Trinitatea cea substanțială.

III. Că în St. Scriptură se găsesc doĕ principiĭ séŭ începuturĭ pentru teologia prea Sântuluĭ Spirit.

IV. Că numele şi acțiunea principiuluĭ dupre St. Scriptură şi teologı se ĭea în doĕ sensurĭ fața cu persóna Parinteluĭ, şi ca ipostas al persóneĭ şi ca dăruitor de charurile divine. Şi că dupre sensul de al doilea se numesc principiĭ (începuturı) şi Fiiul şi Duchul. De aceia numirea de început are singură de sine doĕ sensurĭ. —

V. Se demunstréză acésta în esemple din parințiı Biserıceĭ.

VI. Că Fiiul şi prea Sântul Duch pentru aceia la teologı se numesc principiĭ, pentru ca sa se arate consubstanțialitatea Fiiuluĭ cu Părintele şi consubstanțialitatea Duchuluı cu amândoı.

VII. Că fericitul Augustin distinge în mod clar purcederea duplă a prea Sântuluĭ Spirit, şi ast-feliŭ, ideia luĭ despre purcederea prea Sântuluĭ Duch este şi dela Părintele.

VIII. Încă o okire maĭ precisă despre purcederea prea Sântuluı Duch şi sfătuirĭ dela scriitorĭ despre unitatea Bisericilor.

Pre fața a doa a foieĭ 23 se ḑice:

„A aceluĭaşĭ Macsim Margunie Criténul, smerituluĭ Episcop al Kiterieĭ, despre purcederea prea Sântuluĭ Duch, cartea a doa. Capitulele cărțeĭ adoa:

I. Rĕspuns la opiniunea scriitorilor maĭ noĭ, cariı cred, ca sinodul al doilea ecumenic din Constantinupol şi-a avut locul maĭ 'nainte de cel adunat în Roma pre timpul papeĭ Damas, care a făcut adausul şi esplicațiunea din Simbolul credințeĭ, adecă care a proclamat, că dela Părintele şi dela Fiiul purcede Duchul, şi alt ceva, care este necesar a se cunósce.

II. Opiniunile unor teologĭ maĭ noı despre timpul ambelor sinóde şi critica asupra lor.

III. Ecsplicațiune din indicațiunile chronografilor, că al doilea sinod ecumenic din Constantinupol s'a ținut în urma celuĭ, care a fost în Roma pre timpul luĭ Damas.

IV. Arătare din alte documente, ca sinodul al doilea ecumenic este

maĭ posterior celuĭ din Roma de pre timpul lui Damas, şi ĭarăşı sfătuirea autoruluı, ca unirea Bisericilor este un lucru fórte uşor şi drept în virtutea celor ḑise maı sus.

Presentăm capitulul de pre urmă în traducțiune fidelă:

„Din cele precedente, dupre cum s'a arătat în acest tractat, precum şi prin cele treĭ carţı, compuse de noı, despre purcederea prea Sântuluı Duch, nu maĭ puţin resultă, că sinodul din Roma de pre timpul luı Damas a lucrat şi 'şı-a terminat lucrarile séle puţin maĭ 'nainte de sinodul al doilea ecumenic. Şi décă este aşa, atuncĭ cade şi ceia ce se ḑice, ca adecă adausul acela este o descoperire, pronunţată de cătrĕ sinodul al doilea ecumenic din Constantinupol; fiind că descoperirea cu adausul privesce maĭ mult la cele pronunţate de sinodul întăiŭ ecumenic, relativ la teologia despre St. Spirit. Şi că acésta este aşa, se vede fórte clar. Sinodul al doilea ecumenic între alţı archiereĭ a avut şi pre Timoteĭ patriarchul de Alecsandria, ĭar acesta a fost predecesorul luı Petru, dupre cum s'a ḑis maĭ sus. Iar Petru a fost la sinodul din Roma pre timpul luĭ Damas; aşa că şi din acésta resultă, că sinodul ţinut în Roma a preecsistat celuĭ din Constantinupol al doilea ecumenic. Despre acésta mărturisesce şi Bec, fostul patriarch al Constantinupoleı prin cartea sa dogmatică, îndreptată contra nóstră, fundându-se pre cuvintele unuĭ óre-care Alecsie Aristen. Căcĭ aşa se ecsprimă: „Şi iubitorul de D-ḑeŭ diacon, marele econom al mareı Bisericĭ de Constantinupol, Alecsie Aristen, în ecspunerea scurtă a tuturor canónelor celor şése sânte sinóde ecumenice şi acelor dintre dînsele locale spune, că după sinodul de Nicea s'a ivit eresul raporturilor dintre Părintele şi Fiiul (υἱοπατρίας). Căcĭ ḑicéŭ uniĭ, dupre cum Fiiul s'a născut din Părintele, aşa şi S. Duch s'a născut din Fiiul şi învĕţaŭ, că cu modul acesta Duchul sânt este fiiu al Fiiuluĭ şi nepot al Părinteluı. Şi pentru nimicirea eresieı şi confirmarea credinţeı ortodocse P. S. Damas a convocat sinod în Roma din Episcopiı, supuşı credinţeı catolice, maí 'nainte de sinodul al doilea ecumenic din Constantinupol, cariĭ aŭ şi adaus la simbolul sinoduluı de Nikeia, ca S. Duch purcede dela Părintele şi dela Fiiul, ıar pre ceı ce ḑicéŭ, că S. Duch s'a nascut dela Fiiul i-aŭ dat anatemeĭ.“ Şi despre acésta s'a ḑis de ajuns într'o carte, ce are întinderea unuı manual; fiind-că maĭ pre larg noı am arătat în opera nóstră, presentată preasânţituluĭ patriarch de Constantinupol, D. Ieremia, pentru confirmarea dogmeĭ nóstre, şi pentru ecsplicarea adeveruluĭ, noı am adus acolo doveḑĭ dela autoriı grecı şi latinĭ. Acum este timpul, ca să înkeiem acéstă opera, şi să skimbam din nou cuvêntul nostru în rugaminte. Iar rugamintea nóstra se adreséză la fie-

care popor, la preşedinţiĭ şi căpiteniile Bisericilor. Şi aşa, sfatul e adunat de D-ḑeŭ, preuţie împĕrătéscă, care purtaţĭ numele luĭ Christos, prea pioşilor şi prea bine cinstitorilor. Impĕraţĭ şi Domnĭ, luptătoriĭ ceĭ înfocaţĭ pentru credinţa luĭ Christos, ocupaţi-vĕ, ajutaţĭ de darul luĭ D-ḑeŭ, cu unirea Bisericilor, şi înlăturând dela st. Biserică rĕul desbinăreĭ, cu stăruinţele vóstre nu împedecaţı întărirea eĭ maĭ departe. Unirea Bisericilor, acesta este lucrul vostru cel maĭ bun, acésta este gloria vóstră! Sa se facĕ adunare generală a archiereilor şi a boerilor poporuluĭ. Eŭ sûnt convins, că şi D-ḑeŭ va fi cu voĭ şĭ vĕ va oferi voî ajutorul cel maĭ mare posibil. Numaĭ décă vĕ veţĭ înţelege dela început; décă veţĭ face şi voĭ aceia, ce atârnă de la voĭ; décă cu îngrijirea cea maĭ mare veţĭ urmări dogma cea mare şi prin tóte mijlócele, ne predându-vĕ niciĭ uneĭ pasiunĭ, veţĭ urmări adeverul, şi numaĭ pre dînsul; atuncĭ unirea este lucrul cel maĭ uşor. Atuncĭ se vor bucura cerurile, temeliile pămêntuluĭ se vor veseli, munţiĭ vor declama serbătoresce“ etc.

Eca documentul, ce nĭ-am propus al supune la cunoscinţa cetitorilor noştri şi el pentru noĭ are valóre istorică; adecă, ne face cunoscut, că Domnitorul Munteniеĭ, Petru Cercel, n'a fost scutit de încercările papilor în unia, ce se agitase în mod particular pre la finele seculuiuĭ al XVI-lea şi a căria tentaţiunĭ s'a continuat maĭ tot seculul al XVII-lea. Şi nicĭ era cu putinţă a se întâmpla alt-feliŭ. Protestanţiĭ îşĭ îndreptase privirile lor asupra Bisericeĭ de Orient şi Românilor li tradusese cărţĭ în limba naţională. Uniĭ din principiĭ Moldoveĭ şi aĭ Munteniеĭ pentru scopurile lor politice căutaŭ o înţelegere cu Papa şi Domnitoriĭ creştinĭ, pentru ca să scape de tirania turcéscă, care acum începuse a se face maĭ simţită pentru Ţéră din causa elementuluĭ fanariot, ce-ĭ oferia mijlócele de activitate cele maĭ nelegitime. In fine specialminte şi principele Munteniеĭ, Petru Cercel, om cunoscut la Roma, oferia papalilor speranţele cele maĭ marĭ pentru unie. De aicĭ cutrierarea Ţereĭ de cătrĕ Posevin şi alţĭ iezuiţĭ, şi tot cu aces-

te împrejurărĭ istorice se ecsplică și dedicarea cărțeĭ luĭ Margunie despre purcederea St. Spirit Domnitoruluĭ Munteniei Petru Cercel, când pre Domnitorul Moldoveĭ, Petru Șkiopul, îl luase sub a sa tutelă și preparare pentru unie iezuițiĭ Poloniei cu predicatorul regesc în frunte, Socolovski.

Tóte aceste manopere ale papalilor aŭ fost efimere și ele nu atingéŭ întru nimic pre poporul românesc, care îșĭ conserva legea și datenele în modul cel maĭ tenace. Dar când ne uĭtăm maĭ de aprópe asupra mijlócelor, întrebuințate de papalĭ pentru convingerea în unie, ele nu eraŭ capabile pentru scopul întrebuințat nicĭ kĭar față cu persónele, cătrĕ care se adreșaŭ aceste încercărĭ și care eraŭ dominate de interesul de susținere în domnie. Luĭ Petru Cercel, pentru ecsemplu ca contimpuran 'ĭ era ușor a descoperi, că, deși Macsim Margunie cu opera dedicată despre purcederea S. Spirit venia din insula Crit, și Constantinupol și se presenta, ca un cugetător nepărtinitor papalilor și numaĭ ca simplu luptător al adevĕruluĭ, totușĭ cuprinsul opereĭ, falsurile luĭ istorice îl vĕdéŭ, că el lucra în deplin acord cu iezuițiĭ din Polonia. Așa Socolovski în Opera: „Censura Orientalis Ecclesiæ de præcipuis nostri sæculi hæreticorum dogmatibus“ afirmă, că sinodul de pre timpul luĭ Damas s'a adunat imediat după sinodul al doilea ecumenic, ĭar Margunie pune acest sinod cu adausul și dela Fiiul înainte. Și aceste afirmațiunĭ benevole și diferite în privința cronologică duc la acelașĭ resultat practic, că adecă, *adausul filioque, este confirmat de sinódele ecumenice, dupre Socolovski de cele următóre după*

sinodul al doilea ecumenic, ĭar dupre Margunie și de acesta.

Fŏrĕ a maĭ critica aicĭ în mod special afirmările luĭ Margunie despre dogma purcedereĭ S. Spirit; și fŏrĕ a maĭ arăta nestabilitatea insinuărilor luĭ, adresate luĭ Petru Cercel; noĭ înkeiem acéstă relațiune cu conclusiunea cărțeĭ adoa dela tractul seŭ cătrĕ Petru Cercel, care se ecsprimă:

«Εἴτι τυχὸν ἐν τούτοις παρὰ τὴν κοινὴν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως γνώμην εἴρηται, ἀπαληφθήτω».	„Dacă din întâmplare în aceste s'a ḑis ceva alaturea cu opiniunea comună a credințeı ortodocse, să se lepede“.

Și noĭ lepădăm, cum aŭ lepădat și Româniĭ seculuĭ al XVI-lea, tótă doctrina luĭ Margunie ḑespre purcederea St. Spirit și nu-ĭ primim nicĭ argumentul istoric despre sinodul din Roma cu adausul și dela Fiiul, dar admitem și conservăm faptul, că *papaliĭ s'aŭ servit și de grecul latinizător Margunie, ca să atragă pre Românĭ la unie.*

Archim. Genadie Enăcénu.

APOCALIPSUL

Este cunoscut tuturor că între cărţile care compun Sânta Scriptură a Nouluĭ Testament este şi cartea profetică care pórtă numirea de *Apocalips*; o carte cu atâta maĭ interesantă cu cât privesce în mare parte viitorul Bisericeĭ luptătóre aicĭ pe pământ şi al aceliaşĭbisericĭ — triumfătóre, la finele veacurilor.

Mulţĭ dintre creştinĭ, cu drept cuvênt, se interesézǎ de misticismul ce conţine acéstă carte; pentru că este fórte natural omuluĭ să iscodească, să calcule viitorul, pre cât posibil, pentru că pe cele viitóre se întemează speranţa creştinuluĭ şi fericirea sa chiar aicea pe pămênt.

In diferite rîndurĭ, maĭ mulţĭ dintre preuţĭ şi de aicĭ şi de dincolo de Milcov ş'aŭ esprimat către noĭ dorinţa de a avea o cât de mică călăusă în cetirea şi înţelegerea acesteĭ cărţĭ profetice.

Cedând acestuĭ îndemn, publicăm dupre *Glaire* un scurt tratat despre Apocalips. Prevenim însă pe onorabiliĭ cetitorĭ, că o esplicare amănunţită şi complectă a acesteĭ cărţĭ profetice nu se poate face, din causă că profeţiile ce ea conţine nu sînt împlinite decât în parte, şi desnodămîntul complect al Actuluĭ aparţine încă viitoruluĭ, maĭ mult saŭ maĭ puţin îndepărtat.

Archiereul Innocent M. Ploeşténu.

Principiile dupre care trebue să urmăm în esplicarea Apocalipsuluĭ

I

I-ĭul Principŭ. Cartea Apocalipsuluĭ ne prezintă o profeție despre niște evinemente ce nu eraŭ âncă ivite în timpul când scriea S. Ioan, de unde urméză viderat că nu trebue să o privim ca o dramă saŭ epopee (poesie eroică), în care autorul n'are alt scop de cât de a căuta evinementele trecute, saŭ acele care deja eraŭ în destul de cunoscute. Așa, Apocalipsul nu póte avea de obiect sfărămarea Ierusalimuluĭ, și nu trebue să se oprească nimenĭ la sistema luĭ Groțiŭ, Rosenmiler, Herder, Eihorn și a luĭ Hug, carĭ nu vĕdŭ în S. Ioan de cât un simplu poet și nu un adevĕrat profet.

II-lea. Principŭ. Evinementele viitóre, pe care le predice S. Ioan, nu pot fi restrânse numaĭ la acele despre Antichrist și despre finitul lumeĭ, pentru că acest Apostol ne spune lămurit că ceia ce el vestește se va întâmpla îndată; că este oprit de a pecetlui cartea profetică; aceia ce, dupre stilul scriptureĭ, însamnă că timpul împlinireĭ este aproape. Aceĭ ce voesc să esplice și să raporteze totul numaĭ la cele maĭ de pe urmă timpurĭ, sînt contra adevĕratuluĭ sens al cărțeĭ.

III-lea Principŭ. Nu trebue a se primi nicĭ socotința óre-căror protestanțĭ pe care i-a urmat Hug care voesc a aplica totul la nimicirea Iudaismuluĭ, a păgânismuluĭ și la statornicirea religieĭ creștine, și carĭ pretind că nu este absolut nimica care se rapórtă la Antichrist și la cele maĭ de pe urmă timpurĭ. Căcĭ pe lângă că această socotință este în oposiție cu aceia a tuturor sfinților părințĭ și a tuturor esplicătorilor, dar ea face încă o viderată silă tecstuluĭ scriitoriuluĭ sfinții, care vorbește și de una și de alta în termeniĭ ceĭ maĭ formalĭ și maĭ lămurițĭ.

IV-lea Principŭ. Acea ce se zice în capitulele XVII și XVIII, se rapórtă la căderea Romeĭ și a Idolatrieĭ. Bosuet a demonstrat aceasta, și ceĭ maĭ învĕțațĭ esplicatorĭ se unesc cu socotința sa; aicĭ se vorbește viderat de politia Roma iară nu de biserica creștină din Roma, dupre cum aŭ susținut maĭ mulțĭ protestanțĭ; aicĭ se vorbește de Roma cea

idolatră, căria singură pot ase însuşĭ toate caracterile profeţieĭ.

V-lea Principŭ. Cele treĭ capete dintăiĭ nu cuprind de cât o introducere şi n'aŭ nimica profeticŭ. Esplicătoriĭ carĭ rapoartă la cele şepte vêrste ale bisericeĭ simbolurile celor şepte peceţĭ, a celor şepte trompete şi a celor şepte cupe, voescŭ de asemenea ca cele şepte bisericĭ să fie o profeţie despre starea bisericeĭ creştine în aceste şepte vêrste, şi imaginaţia lor le dă óre-care lămuririĭ ce li se parŭ foarte însemnate, dar care sînt în oposiţie cu înţelesul literal al tecstuluĭ, carele zice lămurit că S. Ioan se adreséză către cele şepte bisericĭ ale Asieĭ, cu a cărora administraţie el maĭ cu samă era însărcinat, şi care esistaŭ toate pe la timpul seŭ; căcĭ se zice : *Ioan celor şepte bisericĭ ale Asieĭ.*

VI-le Principŭ. Nu este în adevĕr, nicĭ o greutate maĭ mare de esplicat în Apocalips ca aceea ce se cuprinde de la capitulul VI-lea şi până la XVII escluziv, şi din aceste se pot încă escepta capitulile XII-lea şi XIII-lea, care fórte probabil trebue să descrie persecuţiile Bisericeĭ din partea Imperatorilor Romanĭ. Ceea ce nelinişteşte maĭ cu sémă pe ecsplicatorĭ, sânt cele şepte peceţĭ, şepte trompete şi şepte cupe. Uniĭ înţelegŭ, prin acestea nenorocirile ce se vor întêmpla la finitul lumeĭ, şi care este cu neputinţă ale esplica maĭ 'nainte; alţiĭ,—nenorocirile ce se vor întêmpla în timpul celor şepte vêrste, în care, dupre socotinţa lor, S. Ión desparte intervalul timpuluĭ ce trebue să trécă până la finitul seculilor; în fine Bosuet, D. Calmet şi Diupen, înţeleg nimicirea idolatrieĭ, care, dupre socotinţa lor, este obiectul cel mare ce ocupă pe S. Ión de la capitolul IV şi până la c. XX ecsculisiv.

Pentru a esplica Apocalipsul în sensul opinieĭ adoa, ar urma să bucăţim acéstă frumósă operă, care se pare a fi un întreg destul de regulat; ar trebui să silim espresiile şi să substituim adese-orĭ ideile pe care le cere acest sistem, în locul celor a Apostoluluĭ. Ar trebui să privim în acéstă carte nu numaĭ persecuţiile celor dintăĭ seculĭ, dar încă şi eresurile, schismele, invazia barbarilor şi mahometismul; revoluţia francesă şi persecuţia luĭ Bonaparte. Dar espresiile S-luĭ Ión nu determină numaĭ de cât aceste evinemente; ele aŭ un maĭ

mare raport cu nimicirea idolatrieĭ de care este vorba în capitulile XII—XX.

Dupre tóte aceste, se póte, fără greutate, lua oare-care lucrurĭ în înţelesul esplicaţieĭ luĭ Bosuet şi a D. Calmet. Dar în loc de a determina, într'un chipŭ silitu, acele diferite simbolurĭ la nişte evenimente particulare, este maı înţelept ale privĭ ca nişte îndrăsneţe figurı împrumutate de la profeţı saŭ de la geniul poesieĭ orientale, pentru a însemna printr'ênsele nenorocirile ce avéŭ să cadă asupra imperiuluı persecutor. Cu tóte acestea, unele din aceste simbolurĭ, după ce şiaŭ avut întâea lor împlinire în nenorocirile ce aŭ căḑut asupra ımperiuluĭ Roman, vor putea sa priméscă o altă împlinire maĭ complectă în cele ce vor amărî imperiul luĭ Antichrist a căruĭa persecuţie va întrece pe cele a seculilor primarĭ.

II

Regulele ce trebue a se observa la esplicarea Apocalipsuluĭ.

Orĭ ce sistemŭ s'ar adopta în privirea esplicăreĭ greutăţilor Apocalipsuluĭ, se pare că nu se'va scuti de a primi următórele regule :

I-a Regulă. Preḑicerile Apocalipsuluĭ fiind esprimate într'o limbă figurată şi simbolică, aceste expresiı nu trebue a se înţelege dupre literă, ci trebue luate într'un înţeles metaforic.

II-a Regulă. Pentru a nu se rĕtăci cine-va în acest sensŭ metaforicŭ, trebue a se raporta la înţelesul ce acele simbolurĭ şi figurĭ aŭ la profeţiĭ de la cariĭ S. Ión le aŭ împrumutat saŭ la geniile cu care el s'a acommodat ; şi fiind că este viderat că profeţiĭ şi apostolul aŭ scris pótrivit cu geniul poesieĭ orientale, urméză neapărat a esplica aceste figurĭ dupre geniul acesteĭ poesiĭ, care este îndrăsnéţă pană la escesŭ.

III-a Regulă. Epocele în care trebue a se împlini aceste evinemente nefiind însemnate, sîntem liberĭ ale aplica la diferite timpurĭ. Nu este nimică determinat decât numaĭ scopul cărţeĭ saŭ legătura numerilor care póte exista între diferitele sale părţĭ.

IV-a Regulă. Nu este sigur dacă numerile de care se face menţiune în acésta carte aŭ o valóre determinată saŭ nu. S. Ión póte că nu le a întrebuinţat de cât pentru a însemna un

timp nehotărât, dupre cum facŭ câte-odată profeţiĭ. Aşa, spre exemplu, numĕrul 7 şi acel de 3 şi jumĕtate care este jumĕtate din 7; numĕrul 12, pe care 'l înmulţeşte prin el însuşĭ pentru ca să aibă 144, 000 de aleşĭ aĭ poporuluĭ Israiltean, nu sunt de cât nişte numere sacre şi simbolice, la care nu se póte atribui o valóre aritmetică. Tot aşa putemŭ zice de numĕrul de douĕ sute milióne care compune îngrozitórea cavalerie care pustieşte pământul după sunarea trompeteĭ a şésea; el înseamnă în genere un fórte mare numĕr. Póte că era o espresiune proverbială spre a esprima un numĕr înspăĭmêntătorŭ. Tot aşa încă trebue să judecăm şi despre cele cincĭ lunĭ cât va dura plaga lăcustelor şi de mia de anĭ în care satan se va ţinea legat. Totuşĭ însă, nu trebue să credem în mod positiv că nicĭ unul din numerile întrebuinţate în Apocalips n'ar avea o valóre hotărîtă. Aşa s. e. cele şépte capete ale fiareĭ, care, dupre S. Ión însemna şépte munţĭ, arată pe cele 7 dealurĭ, deasupra-cărora era zidită politia Roma şi pot să însemne încă pe ceĭ şépte regĭ figuraţĭ prin 7 capete; de asemenea prin cele zece córne a fiareĭ să înţeleg 10 regĭ; tot aşa putem zice şi despre ceĭ doĭ marturĭ, şi de alte locurĭ pe care putem să le înţelegem într'un chip determinat, când istoria ne conduce la acésta fără silă.

V-a Regulă. Nu urméză neapărat că fie-care videnie să represinte un evinement particular. S. Ión póte că a întrebuinţat diferite simbolurĭ, care să însemne unul şi acelaş lucru, ca să producă un maĭ mare efect în spiritele cititorilor. Şi aşa principul luĭ Pastorini, că S. Ión nu repeţeşte nimica, 'l socotim cel puţin fórte îndoelnic.

VI-a Regulă. Este primejdios de a aplica *sensul videniilor la un evinement particular* cel puţin când cine-va n'are îndeajunse dovezĭ că se póte face acésta; prin acésta se espune a substitui propriile sale ideĭ celor ale Apostoluluĭ. Chiar când se pare o mare potrivire în favórea unuĭ eveniment particular, putem să 'l arătăm, fără a asigura că acesta este numaĭ de cât acela al autoruluĭ. Ne observând acéstă regulă, maĭ mulţĭ esplicătorĭ aŭ atribuit Apocalipsuluĭ nişte sensurĭ ridicule şi a cărora falsitate a fost dovedită

de evinemente; mai cu sémă când se atinge de evinementele viitóre trebue să fimu sub reservă. Trebue să tremure cine-va, zise Bosuet, de a pune mânile pe viitor, altmintrele Apocalipsul, şi prin urmare religia, s'ar espune la derîderile necredincioşilor.

VII-a Regulă. Chiar când cine-va este sigur că un simbol arată vre un evinement particular, nu trebue a sili împlinirea tuturor împrejurărilor cuprinse în acel simbol; căcĭ este sigur că unele din aceste împrejurărĭ pot a nu fi fost puse de cât pentru ornament. Simbolurile sînt ca şi cuvintele. Esplicătoriĭ ceĭ maĭ bunĭ nu silesc până la rigurositate esplicarea tuturor împrejurărilor din parabolele evangelice; cu atâta maĭ vêrtos nu trebue să esplicăm noĭ tóte circumstările vedeniilor din Apocalips.

VIII-a Regulă. Sistemul ce trebue să alégă cineva în esplicarea Apocalipsuluĭ nu trebue a se depărta de spiritul şi de planul general pe care S. Ión le a avut în vedere la compunerea acesteĭ cărţĭ; trebue să fie simplu, natural, uniform, ase susţine pretutindenea deopotrivă fără a'şĭ contrazice, adică trebue tot-dé-una a esplica aceiaşĭ terminĭ şi acelésĭ figurĭ tot într'un chipŭ.

III

Despre adevĕratul obiect al Apocalipsuluĭ.

După nenumĕratele socotinţĭ ce s'aŭ ivit, în tóte timpurile asupra acesteĭ materiĭ, noĭ gândim că obiectul cel mare al preḑicerilor din Apocalips este dărămarea imperiuluĭ persecutor. Fiind-că în timpul S-luĭ Ión acest imperiŭ era imperiul Roman, obiectul dar nemijlocit al Apocalipsuluĭ, dupre socotinţa nóstră, este căderea acestuĭ imperiŭ; dar căderea acestuĭ primŭ imperiŭ persecutor póte fi prevestirea şi figura imperiuluĭ luĭ Antichrist, care la finitul timpurilor are să persecute Biserica cu cea maĭ cumplită sălbătăcie; şi Duhul sânt, care inspira pe Sântul Ión, aplică de asemenea spiritul seŭ şi la acest mare obiect şi 'ĭ inspiră icóne şi espresiĭ, care câte-odată nu pot să se atribuéscă de cât luĭ. S. Ión imitéză pe profeţiĭ vechĭ care descriŭ de odată un obiect de aprópe şi un altul maĭ depărtat, şi care trecŭ dela unul la altul dupre

regulele alegorieĭ mistice; el imitéză încă pe Iisus Christos carele vestind maĭ 'nainte ruinarea Ierusalimuluĭ, preḑice de asemenea şi pe acea a Universuluĭ, şi trece de la una la alta fără ca să vestească începerea unuĭ noŭ subiect. Dupre acest sistem, care este întemeeat pe chiar natura poesieĭ profetice, orĭ cine pricepe pentru ce părinţiĭ ceĭ vechĭ aŭ creḑut că în Apocalip. se descriŭ nenorocirile timpurilor celor maĭ depe-urmă, pentru că în adevĕr ele sunt obiectul maĭ depărtatŭ al acesteĭ profeţiĭ, şi pentru că sunt câte-va locurĭ care nu se pot raporta de cât la aceste maĭ depe-urmă nenorocirĭ. Se póte, de asemenea, fórte bine pricepe pentru ce ruinarea Romeĭ şi a imperiuluĭ persecutor este aicĭ aşa de clar preḑisă; pentru că ea este obiectul nemijlocit al acesteĭ profeţiĭ şi pentru că cuprinde nişte evinemente care trebuescŭ a se împlini îndată, şi a cărora vestire era fórte potrivită a mângâia pe chreştiniĭ persecutaţĭ pentru cariĭ scria Sântul Ión. Acest sistem nu rupe nicĭ de cum înlănţuirea părţilor Apocalipsuluĭ; cele douĕ obiecte care corespund unul altuia nicĭ odată nu se pot perde din vedere, şi nu este cine-va silit a bucăţi acéstă admirabilă poemă. In sfîrşit, numaĭ în acest sistem se póte esplica pentru ce Apocalipsul a rĕmas încă aşa de obscur, cu tóte ostenelile ce ş'a dat Bosuet; căcĭ evinementele trecute de şi forméză un obiect al Apocalipsuluĭ, nu sînt însă obiectul total; când însă se vor împlini şi evinementele cele maĭ de pe urmă, pe care S. Ión le represintă sub acoperişul celor dintâĭ, atuncĭ noĭ vom înţelege tóte misteriile acesteĭ cărţĭ divine. In-scurt, socotinţa ce noĭ îmbrăţişămŭ este şi a luĭ Bosuet. El însuşĭ recunóşte că icónele cele marĭ din Apocalips nu sunt încă în totul desvĕlite prin sensul ce el li atribueşte.

IV

Despre adevĕratul înţeles al Apocalipsuluĭ.

Greutăţile Apocalipsuluĭ nu se începŭ de cât dela cap. VI, cu deschiderea peceţilor. Aceste peceţĭ sînt prevestirĭ ale nenorocirilor care aveaŭ a cadea asupra imperiuluĭ persecutor. Cavalerul peceţeĭ întaea, călare pe un cal alb, înarmat cu un arc şi ornat cu o corónă, represintă pe Iisus Christos ce

va să triumfe asupra inimicilor seĭ. Cavalerul călare pe un cal roşu, înarmat cu o sabie mare, care vine să sfarme pacea şi să înarmeze pre cetăţenĭ uniĭ în contra altora, figurézĕ răsbóele·lăuntrice, aşa de comune printre Romanĭ şi care minară puterea imperiuluĭ lor. Cavalerul călare pe un cal negru, avênd o cumpănă în mână şi vestind scumpetea grâuluĭ, represintă fómetea — o altă calamitate ce de maĭ multe orĭ a amărît imperiul. Cavalerul călare pe cal galbĕn, a căruĭ nume este *Mórtea*, care trage infernul saŭ mormîntul (¹) după dânsul, însémnă pesta şi mortalitatea, nenorocirĭ care de asemenea s'aŭ întêmplat de maĭ multe orĭ în acel timp. Şi pentru ca să nu se scape din vedere adevĕratul înţeles al simbolurilor, S. Ión adaugă că acestor patru cavalerĭ li s'a dat puterea de a perde pe inimiciĭ luĭ D-ḑeŭ prin sabie, fómete mortalitate şi prin fiare selbatice. La a cincea pecete să aud glasurile martirilor, daţĭ la mórte de către imperiul persecutor, cari ceréŭ rĕzbunare pentru sângele lor ; li se rĕspunde însă, că numĕrul acelora ce ca şi dênşi aveaŭ a primi cununa martirică nu s'a împlinit, şi că eĭ să se bucure aşteptând gloria ceréscă. A şésea pecete anunţă o rĕsturnare generală în tótă natura, care nu se póte raporta literal de cât la sfărămarea acestuĭ univers. S. Ión, după exemplul celoralalţĭ profeţĭ, se serveşte cu acéstă mare figură pentru a însemna apropiéta şi grosava cădere a împărăţieĭ persecutóre.

In Capitulul VII S. Ión ne dă numĕrul martirilor ce trebuia să iasă în timpul persecuţiilor şi care era causa amânăreĭ aceleĭ marĭ rĕsbunărĭ : 144,000, numĕrul martirilor eşiţĭ din naţia Iudaică, şi o mulţime nenumĕrată din cele-lalte ţĕrĭ. Numĕrul 144,000 este misterios şi însémnă o fórte mare mulţime. Acest numĕr s'a împlinit cu martiriĭ persecuţiilor primarĭ ; dar se va maĭ împlini şi cu martiriĭ ce se vor adăoga în timpul persecuţieĭ ceĭ marĭ a luĭ Antichrist, care va fi cea maĭ de pe urmă. In capitulile VIII şi IX să deschide a şéptea pecete şi mărimea relelor ce ea anunţă umple de mirare pe ceĭ fericiţĭ şi 'ĭ ţine într'o mare tăcere timp de o jumĕtate de oră. Un înger se înfăţişézĕ înaintea luĭ D-ḑeŭ pentru a'ĭ aduce rugăciunile sânţilor şi a cere rĕsbunare : căr-

(¹) In S. Scriptură mormîntul este icoana infernuluĭ.

buniĭ, pe care s'a arsŭ tămâea acesteĭ rugăcĭunĭ se aruncă pe pămênt şi causéză tunete, fulgere şi un mare cutremur de pămênt, —icóne simţite ale rĕzbunăreĭ Dumneḑeeştĭ provocată de rugăciunile sânţilor. Acésta se lămureşte şi maĭ mult prin sunetul celor 7 trompete pe care ceĭ 7 îngerĭ le fac să rĕsune. Cel întâiŭ înger loveşte pămêntul cu grindină şi cu o plóe de sânge; al doilea, loveşte marea şi o mare parte din apele sale se prefac în sânge; al treilea, atacă fluviile şi face ca apele lor să fie amare; al patrulea loveşte cerul şi întunecă sórele, luna şi stelele; al cincelea deschide adâncurile şi face să ĭasă lăcuste aşa de marĭ ca scorpiile, pentru a necăji pe ómenĭ; al şéselea deslégă noriĭ exterminatorĭ care anunţă o armată destructóre compusă dintr'o mare mulţime de ómenĭ; al şéptelea anunţă victoria şi împĕrăţia luĭ Iisus Christos. Toţĭ explicătoriĭ se învoessc că nu trebue a lua aceste simbolurĭ dupre literă. Căcĭ cine va îndrăsni să zică că aŭ fost vre-o dată, saŭ că vor fi la finitul lumeĭ lăcuste şi caĭ ast-fel precum ni le descrie S. Ión? Aşa dar, grindina şi plóea cea amestecată cu sânge şi cu foc, nu sunt altceva decât relile causate pămêntuluĭ prin grindine, fulgere şi vijeliĭ. Păgâniĭ se plângeaŭ fórte mult, în timpul restatorniciréĭ creştinismuluĭ, de nişte ast-fel de nenorocirĭ. Apele măreĭ prefăcute în sânge însémnă bătăliile navale; apele amărâte pot să însemne nesănătatea apelor corupte prin sângele cadavrelor. Intunecarea sóreluĭ şi a luneĭ represintă óre-care eclipse estra-ordinare saŭ nişte marĭ nenorocirĭ, care, în limba profetică, se esprimă prin o mare întunecime; lăcustele ce aŭ eşit din adâncurĭ represintă pe acea mulţime de esecutorĭ care mergeaŭ să sugă sângele provinciilor. Nenumĕratele armate însémnă acele órde de barbarĭ care aŭ distrus imperiul Romanŭ.

Adevĕrat că nenorocirile pe care le arătăm aicĭ nu esprimă în totul mărimea acelor simbolurĭ; dar calamităţile cele de pe urmă, care de asemenea le sunt obiect, vor complecta tabloul; şi póte că fără a căuta nişte particulare nenorocirĭ care să corespundă fie-căria din aceste figurĭ, cine-va se va mulţămi a zice că tóte aceste simbolurĭ, la un loc luate, nu

sunt de cât o mare şi mărétă icónă pe care sântul Duh aŭ descoperit'o sântuluĭ Ión ca emblemă a uneĭ devastaţiĭ universale, asemine cu aceea care cădu asupra imperiuluí persecutor a luĭ Faraon. Iată pentru ce el o descrie sub icónele plăgilor Egipetuluĭ. Grindina, plóea de sânge, focul ceresc, prefacerea apelor în sânge, insectele consumătóre, se găsesc aicĭ cu prisosinţă, pentru a însemna nişte rele şi nişte nenorocirĭ şi maĭ marĭ.

Capitulul XI ne înfăţoşéză interiorul templuluĭ mĕsurat, iară esteriorul lăsat spre profanarea păgânilor, pentru a înţelege că adevĕratul templu al luĭ Dumnedeŭ, adecă sânţiĭ şi aleşiĭ, este afară de puterea persecutorilor, şi că numaĭ esteriorul adecă templurile materiale vor fi rĕsturnate şi profanate, dupre cum s'aŭ şi întêmplat în timpul persecuţieĭ ceĭ marĭ a luĭ Diocleţian, pe care S. Ión se pare că a avut'o în vedere în acest capitul. Ceĭ doĭ marturĭ cariĭ profeţesc sunt învĕţătoriĭ şi martiriĭ, cariĭ n'aŭ încetat de a susţine pe credincioşĭ în timpul acesteĭ teribile persecuţiĭ. Nu trebue nicĭ de cum să ne oprim la numĕrul de doĭ, care nu este pus aicĭ de cât pentru a arăta că numĕrul lor este îndeajuns, pentru că un singur martur nu ajunge la o dovadă, ci trebuesc, dupre lege, cel puţin doĭ. Aceştĭ mărturisitorĭ şi martirĭ vor însoţi mărturia lor de cele maĭ marĭ minunĭ, dar vor fi daţĭ la mórte de către fiara cea eşită din abiz ; corpurile lor vor rĕmânea întinse pe piaţa cetăţeĭ ceĭ marĭ idolatre, în mijlocul căria Iisus Christos aŭ fost rĕstignit ; dar ca şi învĕţătorul lor eĭ vor învia, şi tot pământul va fi martur glorieĭ lor.

Maĭ repeţim încă acea ce am zis maĭ sus : esplicarea nóstră nu corespunde îndeplin măreţieĭ terminilor profeţieĭ, şi de şi ea 'ĭ esplică substanţa, nu satisface însă îndeplin tóte circumstanţele. Părinţiĭ ceĭ vechĭ şi mulţimea cea maĭ mare a esplicătorilor voesc ca ceĭ doĭ marturĭ să fie Enoh şi Ilie, cariĭ vor fi daţĭ la mórte de către Antichirst ; noĭ nu ne opunem uneĭ socotinţĭ atât de autorisate, şi acordăm că după ce acéstă profeţie aŭ fost împlinită în parte, în timpul persecuţieĭ luĭ Diocliţian, ea 'şĭ va lua o maĭ perfectă împlinire în timpul persecuţieĭ luĭ Antichrist ; noĭ putem încă să acor-

dăm, fără a contrazice sistemuluĭ nostru, că cap. XI se rapórtă propriŭ şi literal la timpurile cele maĭ de pe urmă; putem presupune atuncĭ că profetul a lăsat obiectul de aprópe pentru a representa numaĭ obiectul depărtat, dupre cum să şi întêmplă acésta la profeţiĭ vechĭ, dupre regulile alegorieĭ mistice.

Femea de care se vorbeşte în c. XII este biserica luĭ Iisus Christos; ea se arată îngrecată cu un copil parte bărbătéscă care însemnéză pe poporul chreştin. Balaurul este Satana, care cautá să sfâşie pe acest fruct atât de preţios; dar Domnul îl ĭa sub protecţia sa şi 'l rădică până la tronul seŭ. Mihail şi îngeriĭ seĭ întreprind apărarea bisericeĭ contra Sataneĭ, care rĕmâne învins. El urmăreşte încă biserica şi voeşte a o îngiţi într'o nouĕ persecuţie; Constantin vine să opréscă acéstă persecuţie. Satana se irită încă contra bisericeĭ, sub Liciniŭ, dar se opreşte pe nisipul măreĭ. Aicĭ se însémnă treĭ timpurĭ principale în care opintirile Sataneĭ contra bisericeĭ sunt cu totul zadarnice. Intăiŭ când persecuţia s'aŭ oprit prin edictul favorabil a luĭ Galeriŭ; al doilea când ea s'aŭ oprit din noŭ de către Constantin şi Liciniŭ; al treilea, când Liciniŭ re'ncepênd persecuţia, 'ĭ pune capĕt prin învingerea şi mórtea sa.

Fiara de care se vorbeşte în cap. XIII (1—8), figuréză imperiul idolatru în timpul celor maĭ din urmă persecuţiĭ ale sale; 7 capete sunt ceĭ şepte împĕraţĭ cariĭ aŭ persecutat maĭ mult biserica. Capul cel rănit cu o rană mortală însémnă saŭ pe Diocliţian, carele fu bolnav primejdios şi se însănătoşă maĭ apoĭ; saŭ dupre Bosuet însémnă însăşĭ idolatria, rănită de mórte în unicul eĭ cap ce 'ĭ maĭ rĕmăsese în timpul luĭ Constantin şi înviétă în persóna luĭ Iulian.

Adoa féră de care se vorbeşte în acelaşĭ capitul (11—18), însémnă magia (1), care vine în ajutorul idolatrieĭ, încercându-se de a o statornici, dupre cum şi Iisus Christos a statornicit

(1) Dupre *Saint Bible de Vence*, adoua féră represintă pe Filosoful Maximŭ care venind în ajutorul imperatoruluĭ Iulian, în rebuinţă în contra creştinismuluĭ atât raţionamentele filosofieĭ precumŭ şi artificiile magieĭ. El se silea a contra-face (*falsifica*) cele două puterĭ (córne) prin care *Mielul* a rĕsturnat stăpânirea demonuluĭ, adecĭ *puterea cuvîntuluĭ* şi cea a *minunilor*. Dar această féră vorbea ea şi

religia sa prin învĕţătură şi minunĭ. Se rapórtă maĭ multe minunĭ atribuite magilor, care deşi eraŭ făcute prin puterea demonuluĭ, poporul însă le credea de adevĕrate minunĭ (1). Afară de acest înţeles pe care noĭ 'l socotim că a esprimat cu credincioşie obiectul nemijlocit al acestuĭ cap, nimica nu împedecă de a căuta încă un alt înţeles carele să se rapórte la Antichrist ce, dupre sânţiĭ părinţĭ, este închipuit prin fiara de care se aminteşte în acest loc.

Noĭ mărturisim încă că tot acea ce s'a întêmplat sub Dioclițian nu esprimă în totul puterea figurilor, şi că trebue să aşteptăm, o ultimă împlinire a acesteĭ profeţiĭ, care numaĭ atuncĭ se va realisa în totul.

Cap. XIV nu cuprinde maĭ nicĭ o greutate. Mielul se arată cu ceĭ 144,000; acesta este Iisus Christos cu martiriĭ seĭ cariĭ aŭ eşit victorioşĭ în timpul persecuţieĭ; eĭ cântă cântarea victorieĭ lor. Un înger anunţă căderea Romeĭ idolatre, un alt înger ameninţă cu pedépsă pe toţĭ aceia cariĭ se vor pângări prin cultul idolilor. Fiul omuluĭ vine să secere pămêntul, îngerul esterminator seceră pe ceĭ rĕĭ, şi face în eĭ un măcelŭ înfricoşat.

Capitulul XV nu este de cât un exord al vărsăreĭ celor

---

balaurul, căcĭ discursurile sale nu ţinteaŭ decâtŭ la restabilirea păgânismuluĭ şi la nimicirea totală a creştinismuluĭ.

Trebue însă să mărturisimŭ că tótă Viclenia luĭ Iulian, şi acele douĕ córne (puterĭ) părute ale Mieluluĭ, întrebuinţate de filosoful şi vrăjitorul Maximŭ, nu sunt de câtŭ o schiţă, o slabă umbră a vicleniеĭ luĭ Antichrist şi a falsuluĭ seŭ profetŭ; precum şi acelor douĕ córne puternice care le vorŭ întrebuinţa eĭ pentru a desfiinţa moştenirea luĭ Iisus Christos.

S. Grigorie cel mare crede că aceastã adoua féră, care se va numi minciunosul profetŭ al féreĭ, represintă pe toţi falsiĭ profeţĭ şi apostolĭ, care vor susţinea partea luĭ Antichrist. Noĭ credemŭ că adoua féră represintă în genere pe toţi ereticiĭ trecuţĭ şi viitorĭ, care aŭ făcut şi vor face biserіceĭ luĭ Iisus Christos mai mare rĕŭ decâtŭ chiar idolatria.

(1) Numele fiareĭ esprimat prin 666 este fórte probabil *Lateinos*. Dupre cum zice S. Ireneŭ *Lateinos* cuprinde în sine numĕrul de 666, şi este fórte asemenea adevĕruluĭ, pentru că acést imperiŭ aşa s'a numit la început (contra haeres. l. v, c. XXX). Şi nu póte zice cine-va că GreciĭI ar fi trebuit să scrie *Latinos*, pentru că lit. *i* să schimbă la eĭ în diftongul *ei*; căcĭ afară de acea că S. Ireneŭ, fiind grec, trebuia să ştie acésta; dar încă este ştiut că maĭ multe cuvinte latine trecând în limba grécă schimbă pe *i* în *ei*, precum *Sabeinos*, Pauleinos etc. Maĭ cu sémă în autoriĭ vechĭ se véd trasurile acesteĭ ortografiĭ; aşa se află în Plaut queibus în loc de quibus, capteivi în loc de captivi, solitei în loc de soliti, populei în loc de populi şi latinei în loc de latini.

şépte cupe. Ceĭ şépte îngerĭ se înfăţişéză cu cupele lor pline de mânie; martiriĭ se reprezintă pe o mare transparentă, cântând cântarea luĭ Moisi; templul ceresc este plin de fum. Rugăciunea ómenilor nu póte să străbată acolo până când Domnul nu va vĕrsa tótă mânia sa asupra Babilonuluĭ. Capitulul XVI este consacrat vĕrsăreĭ celor şepte cupe; să póte raţiona despre dânsele ca şi despre cele 7 trompete, cu care ele aŭ un mare raport. Trompetele aŭ sunat alarma nenorocirilor şi vĕrsarea cupelor este finala lor executare. Profetul repeţeşte nişte simbolurĭ identice spre a descrie aceléşĭ calamităţĭ ca să producă o maĭ mare impresie. Voind însă cineva să despartă aceste figurĭ, atuncĭ se va putea aplica vĕrsarea cupelor la diverse nenorocirĭ care căḑură asupra idolatrieĭ după restatornicirea eĭ de către Iulian. Şi aşa, plaga cea grozavă la vĕrsarea cupeĭ întâea ar însemna pe însuşĭ Iulian rănit de mórte, şi după dânsul pe magĭ cariĭ aŭ fost masacraţĭ de către Valerian. Vĕrsarea cupeĭ a doua, care schimbă marea în sânge, ar fi sfărâmarea floteĭ Romane, condusă de cătră tiranul Maxim, care făcu pe Roma să piardă domnirea măreĭ. Cupa a treĭa ar însemna provinciile înundate în sânge de către barbarĭ; căcĭ acest sânge cu aşa îmbelşugare a fost rĕspândit, în cât Salvian n'a pregetat a zice că maĭ tóte naţiile barbare aŭ băut sângele Roman (1).

(O altă esplicare dupre D. Calmet).

Numele imperatoruluĭ Iulian era *Claudius Flavius Iulianus Cæsar Augustus;* şi acest nume se esprima pe inscripţiunĭ şi medaliĭ în acet chipŭ: C. F. IULIANUS CES. AUG. Dacă din acest nume exprimat ast-feliŭ, adunăm literile numerale, vom avea IDC. LVV. VI, ceea ce dă cu precisiune numĕrul 666. Şi fiind că împĕrăţia luĭ Iulian şi însuşĭ Iulian aŭ un minunat raportŭ cu Antichrist căruĭa cel întâiŭ este ca figură, se va găsi şi în literile numerale a luĭ Antichrist No. 666; căcĭ deşĭ acest capitul se potriveşce luĭ Iulian, falsuluĭ profetŭ Maximŭ şi întórcereĭ idolatrieĭ pe tronŭ, este viderat însă că S. Ioan, dupre spiritul profeticŭ, s'a strămutat cu privirea de la acest apostatŭ la un altul şi maĭ teribilŭ; la Antichrist.

De asemine, fiind că s'a creḑut că adoua féră ar representa nu numaĭ pe Antichrist, ci şi pe imperiul Antichreştinŭ careĭ prepară calea, întemeiat de Mahomet, al căruĭ nume în greceşce se scrie Μαομετις, se va găsi şi aice numĕrul 666.

Corneliŭ Lapid observă că este o oposiţiune misteriósă între cifra numeluĭ luĭ Antichrist 666 şi între acea a numeluĭ luĭ Ιησους—888; căcĭ *şése* este simbolul ḑileĭ omuluĭ, pe când *optu* este simbolul eternităţeĭ care este ḑiua luĭ Dumneḑeŭ.

(1) „Omnes fere barbarae gentes Romanum sanguinem biberunt (Salvian. De gubern. Dei, l. VII)."

Plaga sóreluĭ şi arşiţa cea omorîtóre (la cupa a 4-a), ar putea să figureze căldurile neştêmpărate care eraŭ pe la acea epocă, saŭ incendiile cauzate prin barbarĭ, saŭ în fine aprinderile causate prin focul ceresc. Tronul fiareĭ lovit de a cincea cupă, ar însemna fórte bine Italia, tronul imperiuluĭ idolatru, încălcat de barbarĭ şi despoét de vechia sa splendóre. Acésta este cel puţin opinia fer. Ieronim, care, ca martur acestor nenorocirĭ, vedea aicĭ aplicate persecuţiile descrise în Apocalips. Irupţiunea regilor din Orient, anunţată prin cupa a şésea, ar putea să figureze invazia Sciţilor, a Perşilor şi a Saracinilor, cariĭ atacară imperiul de Orient; invazie care fu în adevĕr teribilă şi pe care fer. Ieronim o descrie în chipul cel maĭ patetic. Ceĭ treĭ regĭ, conjuraţĭ să susţie idolatria, ar reprezenta fórte bine: ântêiŭ Pe Varan, regile Persieĭ, carele făcu creştinilor un crâncen rĕsboiŭ, şi a căruĭa armată lovită de o grózǎ panică, fu înnecată în Eufrat; al doilea pe Rohas, a căruĭa armată compusă din o mare mulţime de idolatri, fu consumată prin pestă şi focul ceresc, dupre mărturia istoriculuĭ Socrat; ar treilea, pe Radugais, scit şi păgân carele, cu o armată de 400,000 se aruncă asupra Italieĭ cu hotărîre de a restatornici aicĭ idolatria, dar a căruia armată cuprinsă de o grózǎ panică, se dădu de bună voe şi peri până la cel maĭ de pe urmă soldat. Teodorit rapoartă in detail acéstă învingere „ca să se vadă, zice el, de ce instrumente teribile se servea demonul pentru a restatornici Idolatria şi ce fel aŭ fost rĕsbunarea în contra sa din partea dreptăţeĭ Dumnezeeştĭ“. Vĕrsarea cupeĭ a 7-a anunţă viderat ruina imperiuluĭ Roman. Un glas ceresc proclamă osîndirea eĭ; tunetele, grindina cea cumplită ce cade din cer, cutremurul estraordinar care desparte oraşul în treĭ părţĭ, politiile păgânilor care cad, insulile care fug, munţiĭ cariĭ se fac nevĕzuţĭ, nu sunt de cât nişte diverse simbolurĭ menite a esprima înfricoşata cădere a acestuĭ imperiŭ. Este de prisos a maĭ căuta nişte evinemente particulare care să corespundă la fie-care din aceste icóne.

In cap. XVII S. Ión esplică într'un chip maĭ clar şi maĭ espres că el vorbeşte de căderea imperiuluĭ Roman. Femea care ne o descrie este viderat oraşul Roma; fiara pe care ea

șéde este imperiul persecutor. Șépte capete represintă ceĭ 7 munțĭ pe care este fundată Roma, și ceĭ 7 imperatorĭ cariĭ aŭ persecutat maĭ cumplit creștinismul, saŭ cariĭ 'l vor persecuta în epoca la care se rapórtă profeția. Cele 10 córne sunt regiĭ barbarĭ, cariĭ după ce vor fi combătut creștinismul, se vor face creștinĭ, vor declara resbel imperiuluĭ Roman și se vor înavuți cu comorile sale. Capitulul XVIII-lea cuprinde descrierea profetică a căidereĭ Romeĭ și dărâmarea eĭ prin popórele barbare. Cu tóte acestea, în acéstă descriere nu trebue a se înțelege tóte literal; aicĭ sunt maĭ multe circumstanțe care nu servesc de cât spre îmfrumusețarea descriereĭ.

Niște asemenea circumstanțe se maĭ vĕd în descrierea ruinăreĭ Tiruluĭ și a Babilonuluĭ făcută de vechiĭ profețĭ, pe cariĭ S. Ión a voit să 'ĭ imiteze.

Capit. XIX ne reprezintă bucuria celor fericițĭ pentru victoria câștigată asupra idolatrieĭ.

Dar pentru ca și maĭ mult să asigure pe Sântul Ión despre acéstă mare victorie, S. Duh 'ĭ o represintă într'un chip și maĭ viŭ. Cerurile se deschid, cuvêntul luĭ D-zeŭ se înfățișéză în fruntea armateĭ sale; fiara și regiĭ pămêntuluĭ în zadar se înarméză pentru a'ĭ da rĕsboiŭ; eĭ sunt nimicițĭ; fiara și profetul seŭ cel mincinoś sunt aruncațĭ în focul cel vecĭnic; regiĭ și armele lor lovițĭ de sabia cea omorîtóre devin pradă paserilor, care se satură de cărnurile lor. Uniĭ socotesc că acéstă maĭ de pe urmă descriere este o prezicere atingĕtóre de cele maĭ de pe urmă combaterĭ a luĭ Antichrist; dar luând aminte la ceea ce ḑice autorul în cap. XX, trebue maĭ bine să o privim împreună cu Bosuet, ca o recapitulație a tuturor combaterilor luĭ *Iisus Christos* contra idolatrieĭ. S. Ión 'l vede în triumful seŭ, acea ce se potrivește minunat cu începutul capituluĭ, unde autorul face să se audă aclamațiile îngerilor, cariĭ sĕrbătoresc căderea idolatrieĭ. Capitulul XX ne arată pe Satana legat, timp de o mie de anĭ, și pe Iisus Christos împĕrățind cu sânțiĭ seĭ în lume. Aceștĭ o mie de anĭ însémnă intervalul de timp care va trece de la căderea idolatrieĭ până la Antichrist; în intervalul acesta Iisus Christos se va considera ca împĕrat al ómenilor; sânțiĭ seĭ Apostolĭ și

Martirii vor lua parte la onórea ce se va da luĭ în tot universul. Dar, după acest timp Satana se va deslega; el va veni încă o dată să fundeze un imperiŭ anticristian, care va persecuta maĭ cumplit şi maĭ universal pe credincioşĭ. El va amăgi pe tóte naţiile care sunt în cele patru părţĭ ale lumeĭ; armiile lor cele nenumĕrate vor încunjura biserica; dar focul ceresc va consuma pe aceştĭ necucernicĭ. Satana va fi aruncat în infern; morţiĭ vor înviea; fie-care va fi judecat dupre faptele sale. Capitulul XXI şi începutul capituluļuĭ XXII sunt o descriere a Ierusalimuluĭ ceresc şi a fericireĭ drepţilor; toţĭ esplicătoriĭ se învoesc la acésta. Sfîrşitul cap. XXII nu este de cât conclusiunea aceteĭ admirabile Profeţiĭ.

Arch. Innocent M. Ploeşténu

DREPTURILE PATRIARCHIEĬ DE CONSTANTINUPOL.

Patriarchia de Constantinupol a publicat prin fóia oficială „'Αλήθεια=adevěrul“ corespondenţa cu guvernul imperiuluĭ otoman, relativă la *drepturile şi prerogativele* Bisericeĭ grecescĭ din imperiul otoman. Prin No. XXXVI din anul ecspirat citata fóie se ecsprimă, că publicarea actelor, ce urméză, se face spre cunóscerea tuturor creştinilor a drepturilor mareĭ Bisericĭ. Insistă apoĭ recomandând creştinilor pacea şi liniscea, asigurându-ĭ tot-odată, că Biserica nu încetéză, de a 'şĭ împlini datoriile séle faţă cu păzirea drepturilor celor vekĭ, fŏrĕ ca să uite respectul, ce datoresce guvernuluĭ otoman. Ea face totul pentru a convinge pre guvern în dreptatea cererelor séle, avênd tótă încrederea în sultanul Abdul-Hamid, care nu va suferi, ca să fie atinse actele cele nobile şi respectabile ale strămoşilor sĕĭ mariĭ împĕraţĭ şi care acte privesc pre Biserica şi pre poporul grec.

PATRIARCHIA ECUMENICA

Ecselenţieĭ séle Ministruluĭ Justiţieĭ si al afacerilor spirituale.

No. 883.

Ecselenţă!

Când, se înţelege că cu aprobarea divină, marele sultan Machomet cel cu mintea şi cu sufletul nobil a cucerit capitala imperatorilor Romanĭ (a), a căutat tóte mijlócele, ca

(a). Greciĭ din imperiul de Orient se numesc pre sine ρωμαῖοι=Romanĭ, imperiul ῥωμαϊκὴ βασιλεία=imperiul roman, ĭar limba grécă, vorbită de dînşiĭ ῥωμαιηκά=românesce.

să mulțemĭască pre poporul grec în împrejurările de atuncĭ. Fiind înțelept în tóte, el a căutat cu îngrijire să cunóscă organizațiunea Bisericeĭ nóstre ortodocse, drepturile și privilegiile clerululuĭ, dorind ca să arăte tot respectul față cu posițiunea eĭ. In îngrijirea sà el a aflat în canónele bisericescĭ, care șĭ acum sûnt în vigóre, că judecățile, în care se judecă clericiĭ pentru tóte actele lor, eraŭ episcopale, și că fórte rar li se permitea lor a se adresa la singlit, (a), unde președința o avea împĕratul. Cunoscênd acésta între altele și găsind'o necontrară intereselor imperiuluĭ sĕŭ, celuĭ din noŭ format; de altă parte recunoscênd soliditatea instituțiunilor bisericescĭ ale confesiuneĭ nóstre; el, imperatorul cel marinimos și tot-dé-una amintit, a bine-voit să stabiliascĕ între darurile împĕrătescĭ, făcute Bisericeĭ și poporuluĭ nostru, și următórele disposițiunĭ, atingĕtóre de judecata Patriarchuluĭ, a Metropolituluĭ, a Episcopuluĭ șĭ a celoralalțĭ clericĭ:

1). Judecățile civile ale Patriarchilor, Metropoliților, Episcopilor, Epitropilor (b), și ale celor, ce slujesc pre lôngă dînșiĭ, orĭ care ar fi natura lor, nu se pot tracta aiurea, afară de capitala mea.

2). Dacă dupre legĭ (șer-en) (c) se va părea de nevoie arestarea unuĭ cleric, preut, monach séŭ monachie, apoĭ acésta trebue să se facĕ de patriarchíe (d).

Aceste chotărîrĭ se cuprind și în disposițiunile public confirmate, și care aŭ puterea de legĭ imperiale. Tóte aceste, adecă privelegiĭ și disposițiunĭ aŭ fost confirmate și întărite de maĭ multe acte imperiale. Acest privilegiu imperial, dăruit între alte cleruluĭ nostru, care din grația luĭ D-ḑeŭ ecsistă de cincĭ secule, nu a fost causa nicĭ a uneĭ dificultățĭ și nicĭ odată n'a servit de motiv pentru nelinis-

(a) Sinclitul séŭ singlitul vine de la grecescul σύν=con și καλέω=kĭem. In totul adunare, séŭ maĭ propriu Senat.

(b). Bisericele parochiale din Patriarchia de Constantinupol sûnt administrate de Epitropĭ, cariĭ sûnt numițĭ de Patriarchie.

(c). Șer-en se numesc legile fundamentale ale *imperiuluĭ* Otoman, *constituțiunea*, cum am ḑice noĭ

(d). In beraturile, séŭ decretele de confirmare ale Metropoliților dreptul de arestare se acordă acestora.

cea onorabiluluĭ guvern. Cu tôte aceste eŭ acum vĕd cu întristare, împreună cu sântul Sinod cel de lôngă mine, că acest privilegiŭ sânt, care a avut putere binefăcĕtóre în decursul a cincĭ secule, nu sciu pentru ce şi cum, a fost supus schimbăreĭ, a primit un caracter cu totul deosebit şi a fost stabilit în ultimele şi înaltele beraturĭ, date unor archiereĭ din noŭ numiţĭ (a), într'un mod cu totul neobicĭnuit.

Nu ascund, Ecselenţă, impresiunea cea durerósă, ce a produs asupra nóstră skimbarea acestuĭ privilegiŭ, maĭ ales în urma înaltelor şi repeţitelor asigurărĭ, că tóte privelegiile, date Bisericeĭ şi poporuluĭ nostru, vor fi tot-dé-una sânte şi neatinse; şi de altă parte nu cred, că se va scăpa din vedere caracterul religios al acestuĭ privilegiŭ. De aceia rog pre Ecselenţia vóstră, ca să luaţĭ mĕsurile necesare, spre a ne întórce la vekia disposiţiune, cea respectată de cincĭ secule, şi pre carea a confirmat'o succesiv atâţia Sultanĭ de eternă memorie, precum şi Sultanul Abdul-Hamid Han Gazi, imperatorul şi stăpânul nostru cel de acum glorios.

Avênd dovedĭ nenumĕrate şi clare despre dreptatea şi înţelepciunea Ecselenţieĭ Vóstre, nu mĕ indoiesc nicĭ cum, că voĭ veţĭ bine voi a primi şi a împlini acéstă umilită a mea rugăciune.

19 Fevruarie 1299 (1883) 22 Kebi-ul-achir.

1300

(Isçălit) **Ioakim.**

Ministrul Justiţieĭ şi al afacerilor spirituale.

PATRIARCHIEI ROMANE

No. 8.

Eŭ am primit şi am citit tacrirul (b) vostru, prin care voĭ rugaţĭ, ca beraturile Mitropoliţilor, prin care s'aŭ făcut de sublima pórtă skimbărĭ în disposiţiunile despre judecată, să fie scrise ca maĭ nainte.

Ca rĕspuns la acésta mĕ grăbesc prin presenta teşkere (c)

(a). Alusiune la beraturile, date în 1883 Metropoliţilor de Castoria şi Lisania.

(b). Tacsir egaliséză cu vorba nóstră raport; adecă cu relaţiunea ce se dă de către inferior către superiorul sĕŭ.

(c). Teşkere însémnă oficiu şi scrisóre amicală.

amicală a vĕ încunoscința, că, dupre cum și maĭ 'nainte v'am vorbit, aceste îndreptărĭ ale beraturilor s'aŭ făcut în urmarea ordineĭ stabilite, prin reformele și skimbările făcute în procedura judecăților și că beraturile representanților spirituali aĭ celoralalte comunitățĭ se scriŭ dupre aceiașĭ normă.

4 Djemadi-ul-achir 1300 (31 Martie 1299).

(Iscălit) Azim.—

Ec. Sele Ministrului Justiției și al afacerilor spirituale.

No. 1291.

Ecselență!

Eŭ am primit și cu atențiunea necesară am citit înalta teșkere a Ecselenției vóstre din 31 a luneĭ ecspirate, ca rĕspuns la modestul meŭ tacsir din 19 Fevruarie, prin care se vorbesce despre acele doĕ skimbărĭ, întroduse din noŭ în înaltul berat imperial, dat de imperiu archiereilor, și care privesce pre locul și forma jurisdicțiunei lor, precum și a persónelor sânțite supuse lor, când se întâmplă cu dênșiĭ și unde-va vre un act de judecată.

In amintita și înalta teșkere a Ecselenției vóstre eŭ am vĕdut principiul skimbăreĭ, stabilit de voĭ, că, adică, aceste skimbărĭ întroduse aŭ provenit «în urmarea ordineĭ stabilite și privitóre pre skimbările justițieĭ». Eŭ împreună cu cele doĕ instituțiunĭ de pre lângă mine, adecă cu S. Sinod și cu consiliul micst popular, asigur pre Ecselenția vóstră în recunoscință, pentru că ațĭ bine voit a'mĭ comunica mie principiul, dupre care guvernul imperial a lucrat în acéstă skimbare; dar vĕ rog cu propria vóstră dispozițiune pentru iubirea de adevĕr și de dreptate să 'mĭ permitețĭ a observa, că dupre modesta mea opiniune și a celor doĕ instituțiunĭ de pre lângă mine, principiul ordineĭ celeĭ nouă judeciare, adus spre justificarea skimbărilor întroduse, nu póte să aĭbă nicĭ o putere de lege în fața privilegiilor, care aŭ o putere nealterabilă, și nu póte fi nicĭ o legătură între ordinea cea nouă judeciară și aceste privilegiĭ ale nóstre, care aŭ un principiŭ religios. Ecselență,

dupre dreptul canonic, cel ce din anțicitate are putere în Biserica ortodocsă, archiereul, care dinslăbiciune omenéscă se face vinovat legeĭ séu cade în vr'o crimă, se judecă de către judecățile bisericescĭ, séu de către o judecată maĭ înaltă, aflătóre în capitala imperiuluĭ, dupre cum s'a specificat prin modestul meŭ tacsir de la 19 Fevruarie, iar prealabil se supune arestuluĭ preventiv și în cas de judecată se pune sub strajă, nu însă în locurile comune de închisóre. Acéstă ordine a nóstră bisericéscă, ca bună, a recunoscut'o marele și gloriosul cuceritor Machomet, dispunênd, ca în asemenea casurĭ archiereiĭ să se judece în capitală de un tribunal, compus din vizirĭ (a) și cazaskeridĭ (b). Iar skimbarea, întrodusă în contra ordineĭ, ce a avut o putere bine-făcĕtóre în decurgerea seculelor, fără de vre-o vătămare a autorităților séŭ a dreptuluĭ popular, prin care skimbare dupre punctele înaltuluĭ berat archiereul, ce are a se judeca, se trămite la tribunalele locale, care judecă dupre șeri (c); din acéstă skimbare resultă anume aceia, că în mudurlîc (d), căimacamlîc (e), mutesariflîc (f), séu chiar în valilîc (g), cadiiĭ (h), judecă pre archiereĭ și chiar 'ĭ condémnă la pușcărie; apoĭ archiereul, tras fiind în judecată de către un om rĕŭ, el ca inculpat trebue să se presinte la cadiu și aicĭ să se judece dupre șeri; și în fine Metropolitul, Archiepiscopul, Episcopul, Archimandritul, Egumenul și preutul trebue să fie judecațĭ de către nachienaib (i), dupre șeri. Dupre aceste disposițiunĭ, Ecselență, în locul vekilor prerogative, distruse, se consfințesce o or-

(a). Vizir este funcționarul cel maĭ superior social; membru al consiliuluĭ de Miniștrĭ séŭ al consiliuluĭ de stat.

(b). Cazaskerid este funcționarul suprem spiritual al Turcilor, membru al consiliuluĭ, care are de președinte pre Șeich-ul-islam, pre islamul cel maĭ bătrîn.

(c). Șeri—codicele legilor fundamentale musulmane.

(d). Mudurlîc—judecătoria comunală, sub președinția mudiruluĭ.

(e). Căĭmacamlîc—judecătoria județeană, sub președinția căĭmacamuluĭ.

(f). Mutesariflîc—judecătoria circumscripțiunilor, sub președinția mutesarifuluĭ.

(g). Valilîc—judecătoria provincială, sub președinția Valiuluĭ.

(h) Cadi—judecător de tribunal.

(i). Nachie—naib—judecător comunal, supus cadiuluĭ. Tot de aicĭ și expresiunea românéscă: „dute la naiba“; cu sensul de diavol.

dine, contrară procedureĭ judeciare celeĭ nouă, şi care este luată de către Ecselenţia vóstră ca motiv pentru nimicirea prerogativelor. Prin urmare nu procedura cea nouă judeciară a dat motivul acesteĭ skimbărĭ.

Pe basa acestor modeste reflecsiunĭ, Ecselenţă, ce se fundéză pre drepturĭ, consfinţite în mod regulat şi care aŭ avut putere de lege în decursul vécurilor, eŭ iéŭ îndrăsnéla de a esplica din noŭ Ecselenţieĭ vóstre şi prin voĭ prea onorabiluluĭ guvern, că eŭ rămân pre lângă cele scrise în modestul meŭ tacrir de la 19 Fevruarie şi pentru acésta nu mĕ pot învoi cu voĭ, insistând în mod legal de a ne întórce la privilegiul nostru cel vekiŭ şi ecsistând.

13 Aprilie 1883.

(Iscălit) **Ioakim.**

Ecselenţieĭ Séle Ministruluĭ Justiţieĭ şi al afacerilor spirituale

No. 1948.

Ecselenţă!

Prin cele doĕ modeste tacrirurĭ ale nóstre din 19 Fevruarie ecspirat şi 13 Aprilie, ca rĕspuns la înalta teşkere a Ecselenţieĭ vóstre din 18 Martie, prin care se vorbesce despre skimbarea neasceptată şi fŏrĕ de scirea Patriarchíeĭ acelor doĕ puncte din înaltul berat imperial, dat din partea imperatoruluĭ celor doĭ archiereĭ din noŭ aleşĭ şi din noŭ confirmaţĭ, şi din care un punct privesce pre locŭl şi instanţa, ce are a judeca afacerile lor, referitóre la dreptul social, ĭar al doile ficsază, mijlocul de înculpare a preuţilor şi a celoralalţĭ clericĭ şi locul înkisoreĭ lor preventive, cu aceste doĕ tacrirurĭ, dicem, s'a arătat Ecselenţieĭ vóstre ce impresiune vie şi tot-o-dată întristătóre a produs acest neasceptat act al onorabiluluĭ guvern în noĭ, ceĭ umilițĭ şi cariĭ ne am subsemnat şi care este opiniunea nóstră legislativă despre aceste doĕ skimbărĭ, precum şi despre celelalte privilegiĭ şi drepturĭ, acordate după cucerire de cătrĕ gloriosul cuceritor, Machomet al II lea, Bisericeĭ nóstre ortodocse şi poporuluĭ roman, aflător sub jurisdicţiunea eĭ spirituală, ĭar cu timpul şi succesiv aceste drepturĭ aŭ fost înmulţite de cătrĕ glorioşiĭ sultanĭ şi ele aŭ avut putere de lege pĕnĕ în dilele

de pre urmă ale imperatoruluĭ nostru Sultanul Abdul-Hamid, celuĭ ce împărĕțesce cu glorie și îșĭ iubesce poporul. După acésta vi s'a presentat voî, Ecselență, și prin voĭ onorabiluluĭ guvern imperial, ca să bine voițĭ dupre dreptate a restabili aceste doĕ puncte skimbate în forma lor de maĭ nainte și cu modul acesta să se conserve posițiunea actuală a prerogativelor și drepturilor nóstre bisericescĭ.

Intre aceste, Ecselență, noĭ ceĭ maĭ jos subsemnațĭ cu întristare neascunsă observăm, că ardentele nóstre rugăciunĭ către voĭ și prin voĭ onorabiluluĭ guvern imperial, aŭ rĕmas în privința acésta fŏrĕ de atențiune, ĭar actele ce vor urma de aicĭ ni prespun un curs de lucrurĭ neplăcute, care tind la nimicirea și a altor prerogative și drepturĭ ale nóstre bisericescĭ, care aŭ însĕmnătate mare pentru viéță în genere și pentru posițiunea Bisericeĭ și a poporuluĭ nostru.

Afară de skimbările celor doĕ puncte menționate din berat, Ecselență, s'a primit și despre o skimbare capitală în drepturile Patriarchieĭ; adecă de a judeca și Metropoliile dupre legile creștine și fŏrĕ de apel disputele creștinilor ortodocșĭ, resultate din testamente. S'a maĭ primit scirea despre un noŭ mijloc de judecare șĭ chotărîre a ne'nțelegerilor dintre soțĭ, relative la întreținerea soțiilor, lucru ce aduce după sine o lovitură întreguluĭ drept al nunteĭ, care la noĭ este un mister. Ni s'a făcul cunoscut din actele oficiale, că dreptul, care pĕnĕ acum a avut o putere bine-făcĕtóre, adecă de a construi în mod liber Bisericĭ, scóle și alte institute de bine-facere populare, unde trebuința era reclamată din partea creștinilor, de acum acest drept este mărginit, lucru ce este prea puțin legal și conform cu principiul libertățeĭ consciințeĭ religióse. S'aŭ observat skimbărĭ și în ordinea veke legală, atingĕtóre de aducerea întru împlinire a chotărîrilor ecsecutive ale Patriarchieĭ, și care privescŭ pe pedepsele bisericescĭ ale celor nesupușĭ, séŭ ale clericilor, cariĭ cad în deosebite culpe spirituale, relitive la administrațiunea Bisericeĭ și a cărora punere în aplicațiune reclamă ajutorul guvernuluĭ. Nu odată s'a observat pĭedice în administrațiunea liberă a scólelor nóstre populare, admi-

nistrațiune, care se făcea în conformitate cu ordinea veke, recunoscută în public de către onorabilul guvern, și observată cu tot respectul față cu drepturile legale ale onorabiluluĭ guvern imperial.

Despre tóte aceste, Ecselență, se vorbesce în de ajuns și cu amăruntul prin beratul imperial, dat Patriarchuluĭ, prin dispozițiunile populare, care aŭ putere de lege în înaltul imperiu și prin alte acte oficiale de diferite categoriĭ și însĕmnătate, precum și prin dreptul și privilegiile, ce țin de competința administrativă și de iurisprudența patriarchieĭ ecumenice, lucru ce a fost recunoscut și confirmat nu o-dată și în imprejurărĭ istorice însĕmnate ale înaltuluĭ imperiu. Acésta compune în Biserica nóstra ordinea și usul dominător. Acésta în fine are legătura cea maĭ mare cu legile libertățeĭ culturilor din Biserica nóstră și este așa de strâns legată cu dînsa, în cât noĭ nu ni se permite a primi altă ordine, afară de cea consfințită. In virtutea celor ecspuse și pentru multe considerațiunĭ și cause viéța pubică a creștinuluĭ ortodocs din Turcia este strâns legată de libertatea cultelor și de Biserică, așa că din orĭ-ce punct de privire s'ar privi cestiunile amintite, ni se presintă neaccesibile de reformă și de skimbare din posițiunea, unde se află ele, dupe cum a fost recunoscute tot-de-una de onorabilul guvern imperial. Și în adevĕr, când din întâmplare vre un naib séŭ altă autoritate atăca vre unul din aceste drepturĭ séŭ prerogative, patriarchia se adresa tot-de-una către guvernul suprem, care, recunoscând drepturile eĭ, da ordinile respective, interdicênd naibuluĭ, precum și celor-l'alte autorităță amestecul în aceste cestiunĭ, ca materiĭ de libertatea confesiuneĭ și prin urmare de competința judecăților bisericescĭ. Și aceste fiind cunoscute noĭ credem de prisos a maĭ enumĕra aicĭ ordinile, publicate din timp în timp despre aceste materiĭ.

In fața aceşteĭ posițiunĭ a cestiuneĭ, Ecselență, și fiindcă ea nu póte fi alt-feliŭ privită din causa principiilor, pre scurt ecspuse maĭ sus și referitóre la libertatea cultelor, a posițiuneĭ sociale și a privilegiilor Bisericeĭ, noĭ ceĭ sub-

semnaţĭ maĭ jos, representanţiĭ legalĭ aĭ Bisericeĭ ortodocse din Constantinupol şi aĭ poporuluĭ grec, luând îndrăsnéla, de a presenta aicĭ observaţiunile nóstre asupra celor petrecute şi ecsplicaţiunile, privitóre pre esenţa şi principiile acestor privilegiĭ şi drepturĭ, nu ne îndoim, că înaltul guvern imperial va lua aceste în consideraţiune şi în observaţiune particulară şi va bine-voĭ a arăta şi cu acéstă ocasiune buna-voinţa şi dreptatea sa, observând în tótă întregimea eĭ posiţiunea actuală a libertăţeĭ cultelor, care are un caracter social şi politic, posiţiunea actuală, pre carea a aflat'o şi a confirmat'o marele cuceritor şi care şi în urmă cu multă înţelepciune şi succesiv a fost recunoscută şi confirmată. Acésta va fi din tóte punctele de privire serviciul cel mare, ce se va aduce adevĕratelor interese ale înaltuluĭ imperiu şi fericirea cea maĭ mare pentru Biserica ortodocsă, şi poporuluĭ, care în mod spiritual îĭ apărţine, care împreună cu dînsa se va ruga D-ḑeuluĭ celuĭ prea înalt pentru sănătatea, fericirea şi mulţania luminăreĭ Séle prea iubituluĭ nostru imperator, Sultanul Abdul-Hamid Han, Stăpânuluĭ nostru, spre a rĕmânea neclintit şi multă vreme pre gloriosul tron al prea glorioşilor seĭ străbunĭ.—27 Maĭ 1299. 3 Şaban 1300.

Urméză iscăturile P. S. Membri aĭ S. Sinod şi ale prea onorabiluluĭ Consiliu.

PATRIARCHIEĬ ROMANE

Raportul vostru, ce tractéză despre cele doĕ puncte skimbate ale înaltelor beraturĭ, relative la iurisdicţie şi care aŭ fost date Metropoliţilor şi Episcopilor, eŭ, representantul mareluĭ vizir, le-am primit.

Prin acest raport se vorbesce despre aceia, că de câte-orĭ dupre prerogativele vekĭ se cere, ca Mitropolitul să înkiḑĕ pre un Episcop, Preut, călugĕr séŭ călugĕriţă, când înkiderea lor se pare necesară, punctul s'a skimbat ast-feliŭ ; «Décă vre una din persónele amintite va fi înculpată în crimă, atuncĭ ea va fi înkisă de cătrĕ superiorul seŭ, pentru ca să fie supusă cercetăreĭ şi judecăţiĭ, şi décă se va proba vinovăţia eĭ, atuncĭ pedépsa se va ecsecuta în puşcăria Statuluĭ după ce Metropolitul îĭ va râdica preuţia». De ase-

menea, dupre prerogativele vekĭ afacerele judeciare sociale ale însușĭ Mitropoliților, Episcopilor séŭ ale clericilor, ce se află sub iurisdicțiunea lor bisericéscă se tractéză în Seich-ul-Islami (a), acest punct acum s'a modicat ast-feliŭ : «Afacerele judeciare sociale trebue să se tracteze în locurile ecsterióre (ἐν τῷ ἐξωτερικῷ) și înaintea judecătorilor eclesiasticĭ». Deși fundamentul acesteĭ pretențiunĭ se bazază pre prerogativele, dăruite de cuceritorul sultan Machomet Han, cu tóte aceste acestă pretențiune nu are putere, fiind că nu se găsesce nicĭ un caid (b) și nicĭ, un sinet (c), ce ar determina acest prerogativ. Pre lôngă aceste, décă în seculiĭ precedențĭ, aŭ fost acordate unele prerogative, și aceste prerogative în timpurile nóstre nu sûnt conforme și nu se împacĕ cu legile comune și cu drepturile guvernuluĭ, atuncĭ este evident, că skimbarea lor este permisă și conformă cu cerințele circumstărilor și ale epoceĭ; adecă nu se póte admite fĕrĕ discuțiune și în mod ne condiționat, că guvernul ar fi dator, ca să conserve vekile musaadate (d) în mod ne-skimbabil. Apoĭ, indicațiunile la skimbările dispositiunilor din beraturile anterióre nu sûnt vere; fiind că dispositiunile înaltuluĭ berat dat Metropoliților, și în puterea cărora eĭ în cas de necesitate înkid pre un Episcop, preut séŭ monach, sûnt dispositiunĭ, care privesc pre materia libertățeĭ cultelor; ĭar judecata, condemnarea și aplicarea pedepseĭ asupra uneĭ persóne, orĭ-care ar fi ea, décă este înculpată în crimă, face parte din drepturile guvernuluĭ. Și fiind că de la un timp, în unele locurĭ, administratoriĭ spiritualĭ, abusând de dispositiunea relativă a beraturilor, care privea maĭ ales pre pedepsele bisericescĭ, și dând acesteĭ dispositiunĭ esplicațiunĭ curióse și contrare 'sensuluĭ lor clar și natural, începuse a se întinde pĕnĕ acolo, și a afirma că inkiderea și pedepsirea preuților și kĭar acelor înculpațĭ în

(a). Șeich-ul-Islami este instanța supremă judeciară, ce are de președinte pre Șeich-ul-Islam.

(b). Caid=probă scrisă.

(c). Sinet=Document scris. De aicĭ sinetul nostru cu sens de poliță de banĭ.

(d). Musaadat—concesiunĭ, imunitățĭ

crime, li aparţine lor şi cu modul acesta eĭ îşĭ însuşéŭ atribuţiunĭ judeciare. De aceia, anume pentru a se pune capĕt unor asemenea abusurĭ, prin beraturĭ s'a determinat maĭ de aprópe obligaţiunea putereĭ judeciare; cu tóte că dispoziţiunea, prin carea se ficsază, că Metropoliţiĭ aŭ dreptul, de a pronunţa înkiderea personală şi de a judeca pre clericiĭ, ce aŭ atăcat canónele bisericescĭ, nu s'a skimbat nicĭ cu o literă, dar a rĕmas, cum a fost. Tot ast-feliŭ de ecsplicaţiunĭ s'aŭ făcut şi prin beraturile representanţilor celoralalte comunităţĭ religióse.

Ce se atinge de punctul, despre locul, ce ar corespunde judecăreĭ Metropoliţilor în materiĭ civile, apoĭ la început prin înaltele beraturĭ, ce se daŭ Metropoliţilor, se ḑicea, că fie-care act de judecare al Metropoliţilor trebue să se tracteze în divanul împerial (a), şi nu în alt loc. Apoĭ în urmarea reformelor (b), cu înfiinţarea divanuluĭ imperial, când s'a chotărît, că tóte judecăţile să se tracteze înaintea Seich-ul-Islami, dar pentru ca judeciabiliĭ să nu fie supuşĭ la ostenéla de a-veni în Constantinupol, atuncĭ s'a înterpretat, ca acele legĭ (şeri) judeciare, care privesc strict pre iurisprudenţă, se vor aplica şi de către înstanţele sânte locale, conform cu principiul ecspus prin înalte beraturĭ menţionate. Cu modul acesta, nu se vede, cum acéstă ecspunere şi ecsplicaţiune se opune, dupre cum afirmaţĭ, vekilor prerogative, şi cum ea ruinéză activitatea şi competinţa administratorilor bisericescĭ, relativă la ordinea ierarchică, pre care o aŭ eĭ faţă cu aplicarea pedepselor, ce se refer simplu la cestiunĭ ale libertăţeĭ cultelor. De aceia, în urmarea chotărîreĭ consiliuluĭ de Ministri, Ecselenţia Sa Sadrazam (c) mi-a poruncit, ca cu o teşkere rĕspuns să vĕ ecsplic, că nu aveţĭ nicĭ un motiv pentru demunstraţiunea, ce s'a făcut din partea Patriarchieĭ.

(a). *Divan*=consiliul de Stat suprem, senatul, *sublima pórtă.*

(b). Reformele în Turcia datéză de la 1839, Noemvrie, când s'a ficsat procedurile judecăţilor administrative şi judeciare.

(c) Sadrazam marele vizir.

De aceia eŭ m'am şi lăsat în amărunţi'mĭ prin ecspunerea de maĭ sus.

2. Şabana 1300 (26 Maĭ 1299).

(Iscălit) Azim.

ÎN PATRIARCHIA ROMANĂ

No. 22.

Am luat cunoscinţă despre cuprinderea tacrîruluĭ de la 27 Maĭ, pre care voĭ'l aţĭ presentat cu persónele cunoscute, şi prin care de a doa-óră se vorbesce despre aceia, că în beraturile Metropoliţilor sûnt skimbate unele prerogative şi apoĭ urméză rugăciunea pentru conservarea lor.

Din cuprinderea luĭ, se vede, că acest tacrir a fost scris naintea teşkereleĭ mele prietinescĭ de la 26 Maĭ 1299, ce servia ca rĕspuns la acéstă cestiune. Fiind că prin teşkeréŏa menţionată se ecsplica cu de amăruntul şi cu doveḑĭ corespunḑĕtóre, că nu s'a făcut nicĭ o skimbare a dispositiunilor primitive prin înaltele beraturĭ menţionate, de aceia, eŭ nu mĕ îndoiesc, că după cetirea lor voĭ vĕ veţĭ convinge despre acésta. Dar cu ocasiunea de faţă, carea este bine venită, vi se maĭ presintă unele ecsplicaţiunĭ.

Prin raporturile de pre urmă, atât cel dintăiŭ cât şi cel următor, voĭ aţĭ voit să dovediţĭ, că patriarchia şi Metropoliţiĭ din vekime aŭ avut de a judeca şi pedepsi crimele politice şi că acest drept particular acum s'a nimicit. Cu tóte aceste se vede, că nimic nu ecsistă aşa ceva în realitate şi că asemene prerogative nu ecsistă în berat. Cel întăiŭ punct din cele doĕ, aflătóre în înaltele beraturĭ, stabilesce, că de câte-orĭ episcopiĭ, preuţiĭ, monachiĭ şi egumeniĭ devin culpabilĭ de greşelĭ, ce aŭ caracter religios, şi pentru aceste se supun pedepselor respective din partea Metropoliţilor, atuncĭ nu póte să urmeze nicĭ o împedecare laterală întru acésta; ĭar prin punctul al doilea se ḑice, că tot de cătrĕ Metropoliţĭ în conformitate cu legile libertăţeĭ cultelor se regulésă aceĭ din asceţĭ, monachĭ şi preoţĭ, cariĭ calcă aceste legĭ. Aceste trebue să rĕmânĕ neskimbate prin înaltele beraturĭ; dar este evident, că aceste articule, care privesc

pre judecarea Episcopilor şi a clericilor în materiĭ de cult, nu se referă şi asupra culpelor lor politice, şi că nu ecsistă nicĭ o basă, în virtutea căria cine-va ar putea să afirme, că aceste culpe urméză a se judeca în patriarchie. Pre lôngă aceste, ce se atinge de ordinea comună, diferitele crime trebue să se trămită dé-dreptul şi fŏrĕ de ecscepţiune înaintea judecătoriilor politice şi acésta în virtutea reguleĭ comune şi naturale, şi pentru cuvêntul, că toţĭ sunt egalĭ înaintea legeĭ; ĭar din archiva divanuluĭ imperial se descopere, că guvernul se ţine, în mod natural de acéstă regulă încă din seculiĭ precedenţĭ şi el a aplicat'o kĭar şi cu representanţiĭ comunităţilor religióse; că el aplică de-a dreptul pedepsele, impuse unor monachĭ, şi că, décă aceste pedepse eraŭ unite cu depărtarea fisică a Metropoliţilor şi a altor superiorĭ bisericescĭ de la serviciile lor, atuncĭ se făcea cunoscut Patriarchieĭ numaĭ pentru cuvêntul, ca să fie numit succesorul lor. In tacrirul vostru, menţionat maĭ sus, arătaţĭ ecsistarea unuĭ tribunal, compus din clericĭ şi a unuĭ tribunal particular în Constantinupol, şi kĭar acéstă arătare dovedesce, că nu ecsistă o asemenea prerogativă vekie, dar că voĭ căutaţĭ a câsciga o asemenea prerogativă acum din noŭ. In privinţa acésta este sciut, că cu totul alt ceva este cererea despre lărgirea prerogativelor actuale, de pretenţiunea, că prerogativele ecsistă în adevĕr şi că ele sûnt ruinate. Décă pre de o parte s'ar presenta o cerere cu totul nouĕ şi neusitată, adecă, ca în casul, când s'ar întâmpla, ca representanţiiĭ comunităţilor, cădênd în vre o crimă din ordinea comună, să aĭbă un tribunal special, şi acolo să li se tracteze cestiunea, iar pe de altă parte această cerere s'ar presenta contrară ordineĭ vekĭ, ecspuse maĭ sus, adécă, că tribunalele civile nu sûnt competente de a judeca pre asemenea representanţĭ, că acésta aparţine la prerogativele vekĭ ale Patriarchieĭ şi că acéstă prerogativă a fost ruinată, se întelege, că o asemenea împrejurare ar causa nemulţĕmire. Dupre opiniunea mea, acésta e dreptatea acesteĭ cestiunĭ şi ea nu reclamă probe şi ecsplicaţiunĭ de prisos.

Ce se atinge de Testamente, şi de averea, cuprinsă în

dînsele, apoĭ, dupre cum prealabil a ecsplicat consiliul de Stat și dupre cum eŭ v'am comunicat prin Ministeriul de culte, conform dorințeĭ înalteĭ Porțĭ, lucrul rĕmâne ast-feliŭ, că în casul, când ambele părțĭ ar cere, séŭ numaĭ una, tribunalele vor judeca aceste materiĭ, și acésta este în conformitate cu disposițiunile maĭ înalte. Ordinea, fundată pre disposițiunile menționate, nu are de loc necesitate nicĭ de repetițiunĭ și nicĭ de ecsplicațiunĭ, dar acésta s'a făcut nu maĭ pentru aceia, că era necesitate de óre-care ecsplicațiunĭ amăruntite în aceste materiĭ. Cele ecspuse prin înaltele berăturĭ și articulele clare despre obiectele, ce se chărăzesc dupre Testament instituțiunilor bisericescĭ și de bine-facere, că scólele, spitalele, se primesc dela succesorĭ dupre șeri. Că în casul, când supușiĭ creștinĭ testéză atreia parte din averea lor în profitul acestor instituțiunĭ, atuncĭ averea se predă de asemenea cu permisiunea basată pre șeri, și că testamentul clericilor morțĭ séŭ al laicilor se aplică dupre șeri, și anume în sensul, cum s'a comunicat Metropoliților și Episcopilor prin Patriarchie cu circulara de la 7 Safar 1278, în privința inventarelor avereĭ si unde se dice, că actul se efectua de cătrĕ chakimidĭ (a), și anume partea a treia din averea, ce se testéză institutelor de bine-facere. Acésta este destul de lămurită prin iurisprudența comună.

In privința avereĭ soților eŭ cred de prisos a maĭ vorbi; fiind că în înaltele disposițiunĭ despre acésta nu este nicĭ o prerogativă. Cu tóte aceste guvernul nu voĭesce acum a mărgini ordinea ecsistândă. El a conservat și a mănținut dreptul sĕŭ actual, adecă, de a înainta la tribunale chotărîrile luate de Patriarchie în casul, când ceĭ ce se judecă cer acésta. Și acésta s'a petrecut atuncĭ, când uniĭ din justițiabilĭ aŭ cerut, ca pretențiile lor să fie observate la Tribunale, pentru consiliul de Stat dupre cuviință a și ecsplicat disposițiunile ecsistânde.

Cu modul acesta, s'a dovedit prin ecsplicațiunile de maĭ sus, că în prerogativele ecsistânde nu s'a produs nicĭ o skimbare; acésta s'a dis și prin teșcheréoa mea de maĭ na-

(a) Chakimid este judecătorul suprem al Tribunalelor.

inte şi décă Patriarchia a voit să repete ast-feliŭ de pretenţiunĭ prin tacrirul seŭ general, acésta anume a şi atras atenţiunea Porţeĭ şi despre acésta se vor cere ecsplicaţiunĭ. Dar décă ecsistă pretinsele prerogative în respectul acestor cestiunĭ, este necesar, ca ele să se fundeze pre nisce decrete precise şi maĭ înalte, precum şi nimicirea lor trebue ĭarăşĭ probată cu indicaţiunĭ, ce ar constata ruinarea lor. De aceia, vĕ rog, décă nu voiţĭ să vĕ convingeţĭ de argumentele, aduse de mine, că nu ecsista nicĭ una din împrejurările presupuse, atuncĭ bine-voiţĭ a'mĭ arăta mie, în care puncte, în care decrete şi documente sûnt cuprinse amintitele prerogative şi apoĭ să'mĭ dovediţĭ, că aceste puncte sûnt nimicite şi skimbate.

7 Şabana 1300. 31 Maĭ 1292.

Azim.

La Ministeriul dreptăţeĭ şi al afacerilor spirituale.

No. 2127.

Ecselenţă!

Cu tot respectul s'a primit de mine şi de cele doĕ instituţiunĭ, aflătóre pre lângă mine, adecă de S. Sinod şi onorabilul consiliu, şi s'a cetit cu cea maĭ mare atenţiune teşkeréóa Ecselenţieĭ vóstre ceĭ bine voitóre cătrĕ noĭ de la 13 şi 31 a luneĭ ecspirate, ca rĕspuns la smeritul nóstru tacrir de la 13 Aprilie 1299 (1883) şi la ars-machsarul (a) dela 27 Maĭ ecspirat, sub-semnat de noĭ şi de cătrĕ cele doĕ instituţiunĭ de pre lângă noĭ, prin care se vorbesce despre unele cestiunĭ, iscate între Patriarchie şi onorabilul guvern imperial, relative la privilegiile şi drepturile Patriarchieĭ ecumenice. Ecselenţă! Maĭ întâĭ noĭ arătăm recunoscinţa nóstră pentru conclusiunea, ecsprimată prin scrisórea vóstră de la 31 Maĭ, că Ecselenţia vóstră cu plăcere va asculta, ce obiecţiunĭ are Patriarchia ecumenică pentru susţinerea opiniuneĭ sele în privinţa drepturilor propriĭ. Deşi Patriarchia ecumenică, dupre opiniunea nóstră, a ecspus cu destulă insistenţă prin ultimul seŭ raport acele fundamente, pre care

(a) Ars—machsar=raportul, dat de membriĭ uneĭ instituţiunĭ.

ea le are întru apărarea drepturilor séle, totuşĭ noĭ cu plăcere ne supunem ordinelor onorabĭluluĭ guvern imperial şi vom presenta în viitor printr'un raport special acele dovedĭ pre care le cere el.

Pre lângă aceste, Ecselenţă, noĭ nu putem să nu arătăm tot-odată întristarea nóstră lăuntrică, provocată în noĭ şi ambelor instituţiunĭ de unele ecspresiunĭ ale înalteĭ scrisorĭ de la 31 Maĭ, ca ecspresiunile «persónelor sciute», care ecspresiunĭ se referă la cele doĕ instituţiunĭ, fundate dupre lege, adecă S. Sinod şi consiliul micst, şi apoĭ şi acea ecspresiune, că «se vor cere ecsplicaţiunĭ şi comt pentru un asemenea pas comun, şi anume pentru înaintarea ars-machsaruluĭ». Pentru noĭ este ne'nţeles, cum Ecselenţia vóstră privesce la un act cu totul legal şi usual încă din timpurile cele maĭ vekĭ, ca la o mĕsură pênĕ la un punct desaprobabilă şi demnă pentru acésta de urmărire şi ecsplicaţiunĭ; de asemenea nu este înţeles pentru noĭ, cum o instituţiune, ce are o posiţiune oficială şi legală, să fie numită «sciutele persóne». Aceste impresiunĭ generale şi întristarea nóstră, precum şi a celor doĕ instituţiunĭ de pre lângă noĭ, din causa unor ecspresiunĭ aşa de pătrudătóre, noĭ le presentăm Ecselenţieĭ vóstre, şi nu ne îndoim, că Ecselenţia vóstră va bine-voi a ne oferi ecsplicaţiunile necesare şi liniştitóre în privinţa ecspresiunilor de maĭ sus.

8 Iunie 1299 (1883) 15 Şabana 1300

(iscălit). **Ioakim.**

Ministeriul Instrucţiuneĭ.

PATRIARCHULUĬ ROMAN.

No. 4684.

Inspectorul tipografiilor, D. Vaporid, a raportat, că geografia luĭ Antoniadi, tipărită în Atena, care a fost oprită pentru propunerea prin scóle, ca ceea ce cuprinde materĭ nepropriĭ, cóntinuă a se propune în unele şcóle grecescĭ.

Fiind-că acésta se opune asigurărilor vóstre, că în scólele greceşcĭ nu se întrebuinţéză cărţĭ vătămătóre; fiind-că şi maĭ 'nainte mie mi s'a întâmplat să găsesc o asemenea

carte; de acésta, pentru a pune capĕt acesteĭ neregularitățĭ, trebue puse în aplicațiune prescripțiunile legeĭ, relativă la scólele private, și în scólele grecescĭ, și anume prescripțiunile, care stabilesc, ca învĕțătoriĭ acestor scóle să aibă certificatele din partea Ministeriuluĭ Instrucțiuneĭ, iar cărțile didactice și programele acestor scóle să fie confirmate ĭarășĭ de Minister. Și fiind-că geografia citată nu se admite a fi propusă prin scóle, ca ceia ce cuprinde materiĭ nepropriĭ, de aceia Endzumen (consiliul) a stabilit, să vi se scrie, ca voĭ să oprițĭ întrebuințarea acesteĭ cărțĭ de prin scóle și să trimitețĭ la Minister esemplarele adunate, pentru nimicirea lor dupre ordinea stabilită. In asigurarea că întru tot sanctitatea vóstră nu vețĭ permite întrebuințarea unor asemenea cărțĭ, vĕ rog prin teșkeréoa acésta amicală, să bine voițĭ a face cele de cuviință.

17 Dziulghidze 1299. 18 Octomvrie 1298 (1882).

Mustafa.

Ministeriul Instrucțiuneĭ

PATRIARCHULUĬ ROMAN.

No. 35.

Comitetul censureĭ a raportat nu de mult, că în inspecțiunile, făcute de inspectorul tipografilor, D. Vaporidi, prin scólele grecescĭ, a constatat, că acolo se propune o carte, întitulată «catichisul creștin,» care cuprinde critice nefundate asupra religiuneĭ machometane, a cărora traducere se alătură, cu tóte că voĭ prin maĭ multe teșkerele ne asigurațĭ, că raportul despre propunerea prin scóle a unor cărțĭ periculóse nu este fundat. Deși cărțile confesionale creștine se opun în principiu confesiuneĭ machometane, totușĭ dupre legĭ fie-care popor îșĭ póte tipărĭ și propoga cărțile séle cofesionale, dar nu se permite ecspresiunĭ de ocară în contra confesiunilor, recunoscute de oficiale, și în urmarea acestora consiliul a autorisat pre inspectorul menționat, ca să împedece publicarea acesteĭ cărțĭ, și tot-o-dată adaugă, ca să vĕ scriŭ voĭ, că trebue a se împedeca acéstă carte din scóle și apoĭ voĭ să confirmațĭ asigurările vóstre de maĭ 'nainte, că vețĭ trimite la Minister pre învĕțătoriĭ,

căriĭ funcţionéză în scólele publice, spre a'şi căpăta certificate, şi împreună cu învĕţătoriĭ şi programele scólelor, precum şi cărţile didactice spre observare, în conformitate cu art. 29 din decretul, relativ la scólele private, pentru ca cu modul acesta să se termine acéstă afacere în conformitate cu legea.

Rĕmân etc.

22 Dziulghidze 1299. 23 Octomvrie 1298 (1882).

Mustafa.

MAREA PATRIARCHIE

Ecselenţieĭ Séle Ministruluĭ de Culte.

Ecselenţă!

Eŭ am primit şi cu atenţiunea cuvenită am citit doĕ teşkerele înalte alte Ecselenţieĭ vóstre ceĭ bine-voitóre mie de la 17 şi 22 Dziulghidze, prin care se vorbesce despre raportul funcţionaruluĭ respectiv către Ministerul Instrucţiuneĭ în privinţa a doĕ cărţĭ, publicate în Atena, şi anume Geografia luĭ Antoniade şi catichisul luĭ Diomid Kiriac, prin care se observă unele ecspresiunĭ de atac cătră confesiunea şi starea politică a înaltuluĭ imperiŭ otoman, şi mi se impune adunarea lor din scólele grecescĭ, pre unde ele se pot afla, şi trimiterea lor la Ministeriŭ; de aceia dupre datorie eŭ mĕ grăbesc a vĕ rĕspunde: Inaltul guvern imperial, dupre drepturile sale în conformitate cu înaltele legĭ actuale pentru înlăturarea neplăcerilor şi ferirea credincĭoşilor sĕĭ supuşĭ, de cariĭ el îngrijeşte şi se ocupă, a stabilit şi a publicat legĭ, şi a fixat şi funcţionariĭ trebuitorĭ pentru aplicarea înaltelor sale voinţe. In privinţa cestiuneĭ, asupra căreia Ecselenţia vóstră cu putere atrageţĭ atenţiunea Patriarchieĭ şi 'ĭ observaţĭ în neobservarea făgăduinţelor, date înaltuluĭ Minister, El a destinat un funcţionar particular la vamă, care este obligat, de a observa tóte cărţile, venite de preste chotar, şi décă află în dînsele ceva condemnabil, este dator să interdică întroducerea lor, séŭ

să rupă partea condemnabilă şi apoĭ să permită întroducerea lor. Pre lângă aceste, guvernul a destinat un alt funcţionar, care este obligat a observa librăriile şi cu îngrijire a priveghia, ca nu cum-va în ascuns să fie întroduse cărţile vătămătóre, care apoĭ s'ar respândi în nesciinţă de către librarĭ şi alte persóne. Din nenorocire se vede, că funcţionariĭ menţionaţĭ nu 'şĭ cunosc datoriile lor, séŭ din altă causă nu îngrijesc de împlinirea funcţiuneĭ lor, şi preferă a arunca asupra altora rĕspunderea, ce o aŭ. Cu plăcere fac cunoscut Ecselenţieĭ vóstre, că funcţionarul Patriarchieĭ de pre lôngă scóle de mult a observat, că numaĭ în unele clase de la doĕ séŭ treĭ scóle s'aŭ găsit aceste doĕ cărţĭ, care cuprind câte-va ecspresiunĭ vătămătóre şi el a rupt foile cărţilor cu ideile condemnabile. Cu tóte aceste, luĭ i s'a ordonat din noŭ, că să se ocupe cu maĭ multă îngrijire de acésta, şi să trimitĕ din noŭ circulară învĕţătorilor, ca eĭ fărĕ îngreuere să împliniască şi acéstă datorie a lor. Din cele dise maĭ sus, Ecselenţă, vedeţĭ, că rĕul întroducereĭ în imperiŭ de preste chotar al cărţilor, care cuprind vorbe şi ecspresiunĭ maĭ mult séŭ maĭ puţin condemnabile, se află în altă parte, şi Patriarchia tot-de-una cu credinţă a împlinit datoriile şi făgăduinţele séle.

3 Noemvrie 1882 2 Mogarem 1300.

Ioakim

Ministeriul dreptăţeĭ şi al afacerilor spirituale cătră patriarchia grecéscă.

No. 47.

Ministeriul imperial al instrucţiuneĭ îmĭ scrie, că în unele din scólele grecescĭ se propune Geografia luĭ Antoniade şi catichisul luĭ Deomid Kiriac, cărţĭ care cuprind lucrurĭ necuviinciόse, şi Ministeriul s'a referit la voĭ cu cerere, de a se aduna aceste cărţĭ vătămătóre şi a se trimite la Minister şi pre lôngă aceste, ca scólele grecescĭ să se conformeze cu legea actuală. Aceste cererĭ aŭ fost primite de Patriarchie cu derîdere, deşi nu ecsistă nicĭ un motiv pentru acésta ; fiind-că aceste cererĭ aŭ fost făcute pentru a-

plicarea legeĭ, lucru ce este iarăşĭ necesar, pentru ca afacerile scolare să se conformeze cu acele disposiţiunĭ din art. 20 al legeĭ despre instrucţiunea publică şi aceste disposiţiunĭ sunt : trimiterea la Ministeriul instrucţiuneĭ a cărţilor, ce se propun prin scóle, a programelor scolare, a cărţilor menţionate prin programe, şi diplomele învĕţătorilor, pentru a fi observate şi confirmate, de asemenea şi pre învĕţătoriĭ, carĭ nu aŭ diplome şi carĭ avênd asemenea diplome, nu merită de dînsele, toţĭ eĭ să fie obligaţĭ a primi diplome, conforme cu gradul cultureĭ lor.

De aceia Ministeriul menţionat, a făcut rugămintea, ca eŭ să mĕ adresez la voĭ în acéstă cestiune. Şi fiind-că în conformite cu înţelepciunea vóstră cunoscută, cu ecsperienţa şi cu lăudabila vóstră kibzuinţă, urméză, a vĕ ocupa cu seriositate de aplicarea cu plinitate a unor asemenea disposiţiunĭ ale legeĭ, de aceia vĕ rog să bine-voiţĭ a vĕ conforma cu aceia, ce este necesar şi pre mine să mĕ încunosciinţaţĭ despre acésta.

16 Safar 1300. 15 Dekemvrie 1298 (1882).

Azim.

PATRIARCHIA ECUMENICĂ

Ecselenţieĭ Séle Ministruluĭ dreptăţeĭ şi al afacerilor spirituale

Ecselenţă!

Eŭ am primit teşkeréoa Ecselenţieĭ vóstre dela 16 Safar, prin care aţĭ bine-voit a'mĭ comunica unele privirĭ ale Ministeriuluĭ instrucţiuneĭ despre diversele scóle ale poporul luĭ grec, care privirĭ mĭ-aŭ fost şi mie comunicate de acel Minister cu puţin maĭ 'nainte prin doĕ teşkerele de la 17 şi 22 dziulghidze anul 1299. Importanţa cea mare a cestiuneĭ, despre care se vorbesce prin aceste teşkerele, mĕ provócă, Ecselenţă, ca prin rĕspunsul meŭ la dînsele să ecspun pentru claritate tot, ce se referă la dînsa, începênd cu disposiţiunile şi usurile antice. Marele şi marinimosul cuceritor sultanul Maçhomet în marea sa prevedere şi înţelepciune, după terminarea opereĭ séle celeĭ marĭ istorice, a întrebat

pre clericiĭ şi mireniĭ ceĭ esperimentaţĭ din poporul nostru, cum a fost posiţiunea Bisericeĭ nóstre şi carea este organisaţiunea eĭ administrativă, de asemenea şi ce prorogative are ea, câscigate de la imperatoriĭ bizantinĭ. Primind cunoscinţele necesare despre acésta, el în mărinimia sa a binevoit să ofere patriarchuluĭ celuĭ întâiŭ de după cucerire cunoscutele prorogative din înaltul berat şi cu modul acesta a stabilit administraţiunea Bisericeĭ pe basa posiţiuneĭ, ce ea o avea atuncĭ. Urmaşiĭ luĭ ceĭ de vrednică aducere aminte, respectând acest act sânt al mareluĭ lor predecesor, a urmat pre acelaşĭ cale, când susţinênd prorogativele acordate Bisericeĭ, când adăugând altele nouă pentru a ecsprima îngrijirea lor cea mare pentru Biserică şi poporul nostru. Aceste prorogative sânte ale nóstre aŭ primit după vremĭ de la imperatorĭ prin diferite acte afirmarea şi confirmarea lor necesară. Conform acestor disposiţiunĭ şi administraţiunea scólelor poporuluĭ nostru aparţine patriarchuluĭ în acest oraş capitală, ĭar în eparchiĭ Mitropoliţilor şi Episcopilor, cariĭ se ocupă de găsirea învĕţătorilor, de capacitatea şi demnitatea lor, de inspectoriĭ scólelor, de susţinerea de către comunităţile, în care eĭ funcţionéză. Acéstă îngrijire de scóle nicĭ o dată Patriarchia ecumenică n'a ascuns'o de okiĭ prea onorabiluluĭ guvern şi de aĭ prea luminatelor luĭ instrumente, dar tot-de-una a avut, are şi va avea uşele scólelor închise pentru toţĭ ceĭ ce voĭesc a primi unele cunoscinţe despre dînsele şi despre cele, ce se referă la dînsele, deşi Patriarchia recunósce, că are responsabilitate faţă cu guvernul imperial. Ce se atinge de cărţile amintite prin înaltele teşkerele ale Ministeriuluĭ intrucţiuneĭ, apoĭ e cunoscut, că micele neajunsurĭ sûnt ilăturabile în fie-care act; dar eŭ vĕ asigur, că tot-de-una s'a pus şi se pune îngrijirea cea maĭ mare, pentru ca să se înlăture şi aceste micĭ neajunsurĭ, dupre cum eŭ prin modesta mea teşkere către Ministeriul instrucţiuneĭ am ecsplicat acésta. Terminând, Ecscelenţă, prea modestul meŭ rĕspuns, vĕ fac cunoscut şi vĕ asigurez, Ecselenţă, că obĭectul cel maĭ înfocat al dorinţeĭ inimeĭ mele este, de a rĕmânea

şi de a progresa sub egida M. S. Imperatoruluĭ celuĭ prea iubit de popor, în tot ce priveşte fericirea cea legală şi dréptă a locuitorilor în genere, şi sûnt sigur, că şi onorabilul guvern imperial de asemenea cugetă, lucréză şi doresce fericirea tuturor.

(17 Ianuarie 1883 20 Rebi-el-avela 1300.)

Ioakim.

Ministrul Instrucţiuneĭ

CĂTRĔ PATRIARCHIA ROMANĂ.

No. 14.

Conform cu înţelegerea, ce am avut cu voĭ, unul din membriĭ comitetuluĭ, Naim beĭ, este numit inspector al instrucţiuneĭ peste scólele, ce se află în Constantinupol şi împrejurimĭ.

De aceia vĕ rog, bine-voiţĭ a da ordinele cuvenite celor ce cuvine, precum şi învĕţătorilor de scóle, pentru ca numirea menţionatuluĭ Beĭ Naim să fie cunoscută şi ca eĭ să-l însoţéscă în actul inspecţiuneĭ.

7. Redjeba 1300. 2 Maĭ 1299 (1883),

Mustafa.

MAREA PATRIARCHIE

Ecselenţeĭ Séle Ministruluĭ instrucţiuneĭ.

Ecselenţă!

No. 1815.

Eŭ am primit şi am citit teşkeréoa Ecselenţieĭ vóstre, de la 7 Redjeb 1300 sub No. 14, despre numirea Beiuluĭ Naim membru al censureĭ, în calitate de inspector al scólelor grece din Constantinupol şi din împrejurimĭ. Privirile şi cugetările Patriarchieĭ despre administraţiunea scólelor grece sûnt ecspuse în tacrirul meŭ rĕspuns dela 20 Rebi-el-avela 1300 cătrĕ Ministeriul dreptăţeĭ şi al afacerilor spirituale, trimis de aicĭ cătrĕ Escelenţia vóstră; despre care lucru eŭ consider aicĭ de prisos a maĭ vorbi. Dupre cum prin acest tacrir s'a ecsplicat, că scólelor nóstre sûnt deskise, şi fie-care póte primi cúnoscinţa despre progamele, ce se propun în aceste scóle, aşa şi acum, conform chotărîreĭ S. Sinod şi a Consiliuluĭ naţional, desputând despre

acest obĭect, vĕ fac cunoscut Ecselenţă, că nu este nimene, care s'ar opune, ca Naim beĭ, séŭ altul orĭ-care, să inspecteze scólele nóstre şi că în urma scrisoreĭ Escelenţieĭ Vóstre s'aŭ dat ordinele cuvenite învĕţătorilor şi inspectorilor acestor scóle.

Rĕmân etc.

21 Redjeb 1300, 16 Maĭ 1299 (1883).

Ioakim.

(Va urma)

Archim. Genadie Enăcénu.

NOTIŢE ISTORICE.

(Vezĭ No. 9 anul VIII pag. 698).

Subt domnia luĭ Mahomet IV, adică pe când se împresurase Candia, se afla printre aceştĭ grămăticĭ un grec din Chio, unul din aceĭ insularĭ pe care Turciĭ în derîdere 'ĭ numesc Torhan (ĭepure). El se numea Panaĭotache Nicosias, om linguşitor, străbătător, dibaciŭ.

De şi nativ din Chio, se zice că devenea din o familie greacă emigrată din Trapezunta.

Panaĭotache trecea în ochiĭ Turcilor de om fin, prevĕzător; ca toţĭ ceĭ din rasa sa Panaĭotache se bucura de o mare reputaţiune printre concetăţeniĭ sĕĭ, din causa variatelor sale cunoscinţe.

Greciĭ l'aŭ fost pronumit pentru acéstа *calul verde*, prin alusiune către locul naştereĭ sale.

Se ştie că la Chio, greciĭ aŭ un proverb, care zice că este acolo tot atât de greŭ a afla un cal verde pre cât şi un om cu minte. Turciĭ îl luaŭ drept magic, şi pronunţaŭ numele luĭ cu un fel de grózǎ.

Panaĭotache însă nu se uita la tóte secăturile astea.

El însoţi pe marele vizir Kĭupruli-Ahmed-Paşa la înconjurarea Candieĭ în calitate de medic.

Acolo contribui el maĭ mult, prin negociaţiunile sale, de cât vizirul prin armele luĭ, la predarea cetăţiĭ, ceea ce'ĭ câştigă la curtea din Constantinopol un credit nemărginit, fără esemplu până atuncĭ, pentru un ghĭaur.

El nu lăsă să'ĭ scape ocasiunea, ci profită binişor de dênsa.

Până atuncĭ funcţiunile de mare dragoman al Porţiĭ, eraŭ ocupate de renegaţĭ Leşĭ şi Italienĭ.

Panaĭotache îşĭ puse ochĭul pe acest post fórte lucrativ.

El începu prin a demonstra Porțiĭ pericolul în care se punea încrezêndu-se unor refugițĭ, a căror probitate şi ştiință eraŭ îndoelnice; secreturile statuluĭ putênd fi compromise, notele diplomatice ne esact reproduse.

Postul de mare dragoman, adăoga el, cere credința în orĭ ce încercărĭ şi o ştiință egală cu credința.

Divanul dominat de o îndoită influență aceia a luĭ Panaĭotache şi a Kĭupruliuluĭ, rĕsplăti serviciile credinciosuluĭ grec înființând înadins postul de mare dragoman al Divanuluĭ.

Veniturile acestuĭ post eraŭ considerabile. Intre altele ele se compunéŭ din veniturile insuleĭ Minconi din Arhipel, evaluate drept suma de 4000 galbenĭ. I se dădu un apartament în seraiŭ, i se dădu voia a lăsa barba, a purta calpac; fu îmbrăcat în caftan şi putu eşi călare; (celor-l-alțĭ grecĭ nu le era ertat de a călări de cât pe catârĭ); şi peste tóte acestea i se dete grămăticĭ la poruncĭ.

Panaĭotache ocupă funcțiunele sale, înconjurat de onóre, patru anĭ.

Compatrioțiĭ se mândréŭ cu dênsul dar sufletul lor era plin de invidie pentru gradul înalt la care el ajunsese.

Eĭ îşĭ puseră tóte puterile a'l imita, a'l ajunge şi de s'ar putea a'l întrece.

De aicea înainte nu era grec ambițios de mărire care să nu'şĭ fi învĕțat copiĭ la studiul limbelor turce, franceze şi italiene.

Uniĭ 'ĭ trimetéŭ spre perfecționare în streinătate.

La întórcerea în țéră, eĭ pornéŭ pe poteca ce'ĭ ducea drept la dragomanat.

In cele din urmă mărirea, puterea, onorurile 'ĭ strica.

Eĭ îşĭ creară o esistență a parte de compatrioțiĭ lor, se grupară în localitatea numită Fanar, unde luară aerul uneĭ aristocrațiĭ insolente.

Eĭ deveniră nesuferițĭ poporuluĭ grec care 'ĭ desprețuia şi'şĭ arăta ura prin epitetul de fanarioțĭ ce'l arunca în față, ca pe o inculpare de intriganțĭ şi sclavĭ aĭ turculuĭ cotropitor.

După mórtea luĭ Panaĭotache, locul sĕŭ fu ocupat de A-lecsandru Mavrocordat, fiul luĭ Pandele Colportorul. Acesta făcu doctoratul la Padua, şi întorcêndu-se luă în ínsoţire pe fata luĭ Scarlat, măcelarul Porţiĭ.

Influenţa socruluĭ unită cu dibăcia gineruluĭ, contribui a înlocui pe Nicosias şi ca medic al înălţimeĭ sale, şi ca mare dragoman. Mavrocordat trimis apoĭ la Carlowitz cu Reis E-fendi, pentru redactarea unuĭ tractat, se purtă cu atâta a-dresă, în cât îşĭ câştigă favórea tutulor părţilor contractante.

După subscrierea păciĭ, imperatorele Germanieĭ le dărui douĕ-ḑecĭ şi cincĭ miĭ de galbenĭ şi corpul întreg al istorieĭ Bizantine.

Sultanul îl făcu Muhareniĭ-ezrar, şi'l autoriză a purta tit-lul de ilustrisim.

Din acest moment fiul luĭ Pandele Colportorul, ginerele luĭ Scarlat casapul, domni în Constantinopol.

Peste acestea, Divanul creă pentru fanarioţĭ un noŭ post de dragoman al marineĭ ale căruĭ veniturĭ ecstraordinare se ridicaŭ pe an la cifra de treĭ sute pungĭ d'atuncĭ, ceea ce ar face în banĭ d'aĭ noştri peste douĕ milióne leĭ vechĭ.

Titularul era însărcinat special d'a însoţi în fie-care an pe căpitan-paşa în ocolul ce făcea cu flota sa pentru strân-gerea tributuluĭ insulilor supuse jurisdicţiuneĭ sale, şi a face pe mijlocitorul între dênsul şi primaţiĭ oraşelor şi satelor.

Aceste douĕ funcţiunĭ de dragoman al Porţiĭ şi al amira-lităţiĭ, aŭ devenit apanagiul esclusiv al fanarioţilor. Turciĭ se indignaŭ a întrebuinţa pe raiele în armia lor, dar împru-mutaŭ bucuros, în locul braţuluĭ, spiritul şi limba cea mlă-diósă a grecilor.

Odată amestecaţĭ în tóte fanarioţiĭ se deprinseră cu meş-teşugul d'a se face trebuitorĭ.

Din acest moment grupa de familiĭ încuibate în Fanar se înmulţi şi se îmbogăţi pe fie-care ḑi maĭ mult.

Insinuându-se din ce în ce în trebile ministeriale, ale Por-ţiĭ, greciĭ din Fanar formară o castă particulară şi oficial-mente recunoscută de către Pórtă.

De şi sclavĭ ca toţĭ concetăţeniĭ lor, fanariaţiĭ ocupaŭ

funcțiunĭ respectate de către însușĭ turciĭ; eraŭ înalt considerațĭ pe lângă guvern, însărcinațĭ maĭ cu tóte trebile din afară pe care turciĭ din ignoranță și necapacitate le încredințaŭ fanarioților; aceștia eraŭ nevoițĭ a'șĭ câștiga feluritele cunoștințe neapărate, cerute de acest fel de administrațiunĭ. Pentru scopul acesta eĭ dedéŭ copiilor lor o creștere alésă.

Legislațiunea Românieĭ.

Ceea ce însă puse pe fanarioțĭ în culmea fericireĭ lor, fu dobândirea domniilor Moldoveĭ și Valahieĭ.

Fuga luĭ Cantemir, și mórtea luĭ Constantin Brăncovénu descăpățânat la Constantinopol, 'ĭ ajutară mult.

Prin nefericitul act al ridicăreĭ domnieĭ lor din mâna boerilor pământenĭ, Turcia crezu a fi putut înlătura orĭ ce mijloc de înțelegere între domni și suverani lăturașĭ, dar se înșelă.

Vrênd a justifica acéstă politică din punctul de vedere turc, venim la conclusiunea că poarta n'avea de cât doĕ căĭ de apucat, adică saŭ să prefacă țĕrile în pașalîc, saŭ să le guverneze prin raiele supuse ale eĭ.

Sultanul Mahmud om de caracter pacĭnic și moderat, prevala pentru calea din urmă.

Prin urmare, Nicolae Mavrocordat fiul luĭ Alexandru despre care tratarăm maĭ sus, fu numit domnul Valahieĭ, și Mihaiŭ Racoviță, creatura fanarioților, domnul Moldoveĭ.

Amândoĭ intrară în principate târând după dênșiĭ o dróe de Grecĭ săracĭ lipițĭ pământuluĭ.

Nicolae Mavrocordat prefăcu funcțiunile casnice ale curțeĭ vechilor domnĭ aĭ țĕriĭ, în posturĭ marĭ de onóre.

Atuncĭ se văzu formulându-se în téra Românilor o ierarchie ridiculă, o nobleță de anti-cameră.

Atuncĭ vânzătoriĭ de lămâĭ, portocale și năut din suita luĭ Mavrocordat, deveniră: Ciohodari-Bași, Bactivari-Bași, Cafegi-Bași, Șerbegi-Bași, Ciubucci-Bași, Peskergi-Bași.

Cu alte cuvinte, guvernul deveni un guvern de mascarade și de frivoleriĭ nerușinate.

Indignarea fu obştească nu numaĭ între Românĭ, ci şi între streinĭ.

Declaraţia făcută de Anagnoştĭ în privinţa fanarioţilor, are cuprinderea următóre :

„Cea maĭ nenorocită din tóte mişcările politice suferite de către România, mişcare care a corupt măruntaele, a stricat moravurile, a depravat deprinderile naţionale, a abătut curagiul, este întroducerea principilor fanarioţĭ, rasă nemorală şi funestă, pepinieră de diplomaţĭ târâtorĭ, rămăşiţe defăimate ale vechiĭ curţĭ bizantine, ale căror cabale întunecóse, intrigĭ şi veleităţĭ, politică perfidă şi criminală, aŭ fost date pe faţă de maĭ mulţĭ.

Fii vênd pe părinţĭ, şi părinţiĭ pe fiĭ pentru ospodoratul, devenit preţul înjosireĭ celeĭ maĭ neruşinate.

Iată tabloul ce ne presintă istoria lor. Supuse acestor servĭ aĭ porţeĭ, amândouĕ ţĕrile numaĭ fură pentru Sultanĭ, de cât nişte arenzĭ gata de dat celuĭ ce va oferi preţul cel maĭ folositor.

Locul de ospodar fu scos la licitaţiune.

Singura gândire care ocupa pe fanariot ajungênd în principatul sĕŭ, era cum să 'şĭ facă fericirea sa şi a oamenilor sĕĭ, acelor pasĕrĭ răpitóre care 'l urmaŭ cu mulţimea, căzând asupra bieteĭ ţĕrĭ.

De frică a nu fi schimbaţĭ fără voe şi în scurt timp, eĭ născoceaŭ tóte chipurile de stoarcere pentru a dobăndi cât se póte maĭ mulţĭ banĭ în timpul cel maĭ scurt, spre a plăti enormele datoriĭ contractate pentru dobândirea ospodoratuluĭ.

Eĭ se grăbeaŭ a'şĭ plăti protectoriĭ şi raielele neapărate de a cumpăra pe curtezaniĭ Porţeĭ, de a căta pe mulţimea de peţitorĭ aĭ domnieĭ, şi în fine de a strînge banĭ pentru zile rele pe care le prevedéŭ. Ce de jafurĭ, ce de escese!!!

Mintea omenească cu greŭ póte îmbrăţişa în tótă întinderea, nemărginita sistemă de stoarcerĭ pusă în lucrare de fanarioţĭ în Moldova şi Valahia.

Este interesant a cunósce, acum şi sistemul de guvernare al fanarioţilor după aşezarea lor pe domneştile scaune ale vechilor noştri voevozĭ.

Cel dintâĭ act al lor, venind în principate, fu prigonirea și stingerea vechilor familiĭ boerești, a partizanilor dinastiilor căzute căcĭ familiile domniilor Brâncoveanu și Cantemir, se constituiseră în dinastiĭ ereditare.

Boeriĭ ceĭ maĭ cerbicoșĭ eraŭ prinșĭ, legațĭ și exilațĭ la Constantinopol, unde li se tăĭaŭ capetele, iar averile lor se confiscaŭ în folosul domnieĭ.

Ceĭ carĭ tăcéu sunt privițĭ de conspiratorĭ.

Lista de proscripțiune umblă în tóte părțile.

Cetățeniĭ ceĭ maĭ vrednicĭ și maĭ de frunte sunt aruncațĭ în închisóre și bătuțĭ la tălpĭ până când 'șĭ daŭ averile și titlurile moșiilor lor, pe urmă sunt exilațĭ peste hotar.

Puținĭ din boeriĭ pământenĭ aŭ putut avea acea energie supranaturală de a triumfa peste tóte torturile și șicanele acestor fanarioțĭ.

De la un timp ceĭ maĭ mulțĭ cedéză intru a da concurența lor acestor veneticĭ, așa în cât 'ĭ imitéză atât în costum cât și în înjosire; îmbracă anterie lungĭ orientale, încalță papucĭ, s'acoper cu ișlice, 'șĭ petrec zilele lungițĭ pe divanurĭ, se îmbată de fumul mirositor al narghileleĭ.

Boerul numaĭ este de cât un voluptos deghisat în grec. Cea maĭ mare a luĭ părere de rĕŭ nu este maĭ mult de cât că nu 'șĭ póte căptuși papuciĭ cu postav roșu, onóre reservată numaĭ Domnitoruluĭ. De acuma descedențiĭ luĭ Stefan cel Mare și Mihaĭ Bravul nu se maĭ gândesc de cât numaĭ la lux. Prințul garderóbeĭ lor plătește un capital cu care ar putea trăi maĭ multe familiĭ; echipagele, giuvaerurile, vasele, mobilele lor equivaleză cu moșiĭ întregĭ.

Pacea de la Pasarovitz, 1718, dete libertate luĭ Nicolae Mavrocordat, care se luase prisonier la începutul resbeluluĭ cu Turcia. El se întórse pe tronul Valachieĭ plin de ciudă și de mânie pentru afronturile ce suferise de la Românĭ, la primirea sa; căcĭ, după declarația răsboiuluĭ la anul maĭ sus citat, nemțiĭ străbătând în țéră, boeriĭ pribegĭ 'ĭ urmară cu glóta. Golescu comandantul călărimeĭ, trecu în partea poporuluĭ care eraŭ cu nemțiĭ, năvălesc în Bucureștĭ, măcelăresc pe turcĭ și surprind pe Mavrocordat numaĭ în halat;

poporul voesce să 'l sfâșie în bucăți, dar generalul neamț 'l scapă și 'l ia prisonier de resboiŭ cu tótă casa luĭ, ducêndu'l în Transilvania. Totușĭ dacă a scăpat Mavrocordat n'aŭ scăpat grecii luĭ, care fură sacrificațĭ fără milă. Românii din Moldova imitară pe frații de dincóce; eĭ se asociază cu treĭ sute de nemțĭ și pun pe fugă pe Racoviță Vodă care scăpă la Tătarĭ.

Eĭ bine, ziua în care aceștĭ arendașĭ dobândiră libertatea de a reintra în țéră, fu o zi de obștéscă jale pentru România întrégă, toțĭ știaŭ la ce aveaŭ să se aștepte, și nicĭ că s'aŭ înșelat. Greciĭ veneaŭ sĕ'șĭ rĕsbune într'un mod cumplit. Eĭ vedéŭ în afrontul lor un semn despre viața care maĭ rĕmăsese în acest popor. Să stingem până și cea din urmă scânteĭe a acesteĭ vieță, zicéŭ eĭ; din acest moment, scolĭ, limbă, instituțiunĭ, totul fu proscris, persecutat, desființat. Elenismul este întrodus pretutindenĭ, la curte ca și la biserică, în școlă ca și în tribunale, în coliba săténuluĭ ca și în dughiana orășanuluĭ. Maĭ rămăsese încă un singur stâlp nesfăramat din edificiul Român, acésta era oștirea națională, se desființéză și dânsa și se împăștie; iar bei din Fanar se înconjóră cu o gardă de Turcĭ și de Albanezĭ. Opera era încununată: Mavrocordat dusese în capĕt misiunea sa distrugătóre. De ar fi fost ca țĕrile nóstre să fie supte și jefuite numaĭ de Domniĭ grecĭ și de ómeniĭ lor din țéră, durerea tot maĭ era de suferit, dar de cele maĭ multe orĭ, către rĕul din lăuntru să adaugă cel din afară. Iată cum: Pórta 'șĭ-a fost însușit monopolul tutulor productelor țĕriĭ. Boerul, neguțătorul, țăranul eraŭ silițĭ și îndatorațĭ a'șĭ duce productele la schelele într'adins hotărîte spre a se putea cumpăra de capaniĭ porțeĭ cu prețurĭ de maĭ 'nainte fixate și a se duce apoĭ întru aprovizionare Constantinopoluluĭ saŭ cetăților după Dunăre. În genere aceștĭ neguțătorĭ erau grecĭ cu deosebite privilegiĭ. Eĭ venéŭ în țéră căpuițĭ cu firmane turceștĭ care fixaŭ prețurile ce avéŭ a da pentru fie-care fel de provizie. Mĕsurile cu care greciĭ priméŭ proviziile eraŭ falșe în greutate, în cantitate : falșă era chiar moneda. Orĭ care locuitor avea curajul să reclame contra acestor înșelătorĭ era zdrobit în bătăĭ, și fericit era țĕranul care se

întorcea la umilita luĭ vatră cu capul teafăr, şi cu boi părechе.

Condițiunile mănăstirilor din România.

Marele virtuțĭ ale Românilor din secolul de mijloc, era ĭubirea de patrie şi credința religiósă; stimulațĭ de aceste nobile sentimente, domniĭ şi boieriĭ împreună cu celelalte clase ale societățiĭ, după ce jertfiaŭ sângele pentru apărarea patrieĭ, apoĭ ridicaŭ templurĭ majestóse în onórea Dumnezeuluĭ biruințelor şi le dotaŭ cu moşiĭ şi alte bunurĭ ca din venitul lor să se pótă întreține edificiul divin şi splendórea cuvenită şi să se împarță ajutóre şi alte facerĭ de bine celor neavuțĭ şi neputincioşĭ.

Aceste stabilimente religióse şi filantropice se administrară mult timp de clerul român sub controlul guvernuluĭ țĕriĭ şi al fondatorilor; dar către începutul secoluluĭ XV, invaziunile maghĭarilor şi ale otomanilor în țéră devenind frecuente şi fórte devastatóre, îndemnară pe maĭ mulțĭ din fondatorĭ, domnĭ şi boierĭ a căuta o putere morală maĭ forte şi maĭ imposantă sub al căruia scut să pună stabilimentele lor, spre a putea ele urma în pace misia lor de caritate creştină.

Biserica bizantină prin renumele ce dobândise în privința moralitățiĭ, a cunoştințelor teologice, şi a disciplineĭ canonice, ecsercita în timpiĭ aceia în tot Orientul o fórte mare influență atât morală cât şi religiósă.

La dênsa dar se oprise privirile fondatorilor; eĭ crezură câtva timp că servitoriĭ luĭ Dumnezeŭ vor îngriji cu maĭ mare zel de aceste stabilimente, şi la casurĭ extreme îşĭ vor jertfi chiar viața pentru apĕrarea lor. Bazațĭ pe acéstă frumósă idee ce'şĭ creaserĕ despre biserica şi clerul orientuluĭ, iar maĭ cu sémă amăgițĭ de misionariĭ grecĭ, care descriéŭ cu cea maĭ atingĕtóre elocuență suferințele monahilor din Orient, începură a închina mănăstirile lor de aicĭ la cele de la locurile sfinte, situate în imperiul Otoman.

Neputênd însĕ vedea prefacerile la care putea fi supuse după timp administrarea mănăstirilor, puseră în actele de închinare, condițiunile cele maĭ favorabile omenireĭ şi stabilimentelor din țéră.

Ast-fel, regulară prin acele acte, a se ține mănăstirile și tóte acareturile după proprietățile lor, în cea maĭ bună stare, a se mărita fete sărace, a se împărți ajutóre la ceĭ neavuțĭ, a se da azil celor infirmĭ și călătorilor, a se ține în tóte zilele mese obșteștĭ la care să se ospăteze domniĭ, archiereiĭ, boieriĭ și toțĭ locuitoriĭ țěreĭ, de orĭ-ce tréptă, poprind cu îngrozitórě blesteme biserieeștĭ ca să nu cuteze nimenĭ să înstreineze vre un obiect saŭ ban din zestrea mănăstirilor, ci numaĭ la caz când va prisosi ceva din venitul anual după stricta îndeplinire a tutulor obligațiunilor arětate să pótă egumenul trimite un mic ajutor în banĭ la mănăstirea de la locurile sfinte, la care va fi închinată cea de aicĭ, spre a fi acéstă ofrandă pecuniare condițiunĭ, întărite prin hrisóve domneștĭ și sigilióne patriarchale; resultă lămurit că închinarea uneĭ mănăstirĭ române la alta de la locurile sfinte nu s'a considerat și n'a fost nicĭ odată o donație uneĭ mănăstirĭ de acolo, ci numaĭ o punere sub supremația religiósă și apěrarea morală de către mănăstirile de la locurile sfinte, cu condițiune de a le trimite un mic ajutor pecuniar, și acela când va fi cu putință, iar nu a le da dreptul de proprietate pe averile mobile și imobile ale mănăstirilor Române precum pretindéŭ călugăriĭ grecĭ de la tractatul dela Andrianopol încóce.

Intêia mănăstire ce se găsea în țéra românéscă închinată la o altă mănăstire de jos în condițiunile ecspuse maĭ sus, este Butoĭul (Potopul,) din județul Dâmbovița.

Inchinarea eĭ s'a făcut prin hrisovul domnuluĭ Vlad Țepeș Basarab în anul 1410. Iar parte din mănăstirĭ s'aŭ închinat în secolul XVII, în domniile luĭ Radul I. Mihnea, Alecsandru IV, Duca, Vlad fiul luĭ Mihnea și Șerban Cantacuzeno, precum și vre-o câte-va din mănăstirile cele marĭ ale țěreĭ se věd închinate în secolul XVIII de domniĭ Constantin Brâncovénu, Ipsilanti, Nicolae și Constantin Mavrocordat și Grigore Ghica.

Maĭ sunt încă mănăstirĭ închinate ilegal și în mod fraudulos.

Aceste mănăstirĭ înzestrate de ḑece și cincĭ-spre-zece fa-

miliĭ, s'aŭ închinat la mănastirĭ streine numaĭ de persóne corupte saŭ amăgite.

Mănăstirile închinate în modul acesta sunt: Nucetul, Bucovățul, Comana, Babeșiu, Rouba, Jitia, Sf. Apostolĭ, Sf. Gheorghe noŭ și Zlătari în România de dincóce de Milcov; iar în România de peste Milcov, sunt: mănăsirea Bistrița, una din cele maĭ bogate închinată de Dómna Safta prin actul din anul 1687 și mănăstirea Galata, închinată de Radul Domnul Moldoveĭ prin hrisovul din anul 1617. Maĭ multe mănăstirĭ Române se găsesc închinate de Domnĭ fără consimțimântul ctitorilor saŭ urmașilor. Acestea sunt: Radu-Vodă, clădit de Alecsandru II fiul luĭ Mircea înzestrată de dênsul și de alțĭ particularĭ, iar maĭ în urmă închinată de Radul fiul luĭ Mircea prin hrisovul din anul 1613; mănăstirea sf. Ión din Bucureștĭ închinată de Duca Vodă în contra chrisovuluĭ luĭ Mateĭ Basarab prin care poprește cu blesteme marĭ închinarea de mănăstirĭ: Mănăstirea Culuiul și Schitul Spirea din Bucureștĭ fură asemenea închinate arbitraricește de către Domnĭ și Mitropolițĭ.

Vĕḑênd călugăriĭ grecĭ că și modul acesta de amăgirĭ s'a demascat începură a face acte mincinóse de închinare cu care cotropiră maĭ multe mănăstirĭ. Ast-fel s'a făcut cu mănăstirea Vintilă Vodă, care s'a desrobit de Radu Leon prin hrisovul din anul 1667, dând pe călugărĭ afară din Divan cu rușine; mănăstirea Znagovuluĭ desrobită de Alecsandru, dela episcopul Presponuluĭ prin hrisovul sĕŭ dela anul 1628; moșia Vântoriĭ a mănăstiriĭ Bisericani desrobită de Domnul Moldoveĭ prin hrisovul din anul 1634, și maĭ în urmă Egumenul mănăstiriĭ Tresfetitele din Iașĭ a ținut în stăpânire, fără nicĭ un drept, treĭ moșiĭ ale scóleĭ Vaziliane pe care le-a desrobit guvernul Moldoveĭ în urma unuĭ îndelungat proces.

Iubirea de argint a acestor călugărĭ grecĭ ajungênd la cel maĭ mare grad, îĭ îndemnă a comite chĭar sacrilegiĭ, dintre care cel maĭ însemnat este vênzarea mănăstireĭ sf. Gheorghe din codrul Herțiĭ la o comunitate armenéscă ce se dovedește din hrisovul luĭ Constantin Alexandru Moruz din anul 1803.

Curagiul acestor călugări greci merge până a cotropi mai tóte mănăstirile țěrei cu acte falșe de închinare și câte odată chiar prin silă. Acéstă urmare a lor umplu de indignațiune inimile tutulor adevěraților Românĭ, care cunoscură, cu paguba lor, imprudența ce comiseseră prin punerea mănăstirilor Românești subt supremația de îngrijire a mănăstirilor grecești de la sf. locuri.

De aceea ori când li se presinta timpi favorabili, nu lipsiaŭ să protesteze contra urmărilor și faptelor acestor venetici cerênd luarea mănăstirilor de sub mârșava speculațiune a călugărilor greci. Chiar Domnii țěrii după vremi, ne mai putênd suferi aceste mârșevii, luară decisiunea de a 'i goni din țéră.

Ast-fel Leon-Vodă, prin hrisovul din anul 1641 dat în mijlocul adunării generale a țěrii, isgoni pe greci peste granită, fără escepție de laici saŭ călugări.

Radul Leon fiul Domnului citat mai sus întări și el hrisovul părintelui sěŭ pentru ecspulsiunea grecilor din țéră.

Dar aceste fapte isolate, deși mari și importante, fură numai un preludiŭ al luptei Românilor contra călugărilor greci, căci după dânșii, veni Matei Basarab care dete lovitura cea mai tare usurpațiunei făcută de călugării greci asupra mănăstirilor Românești. El vězu mai bine de cât predecesorii sěi mărimea acestui rěŭ, și îndată după suirea s'a pe tronul țěrei, adună sobor compus de representații tutulor stărilor societěții Române, boeri mari și mici, clerul superior și inferior, Roșii și Mazâlii, și în mijlocul acestei adunări omnipotente, în care era representată téra întrégă, dete citire memorabilului sěŭ hrisov din anul 1639, prin care desînchina mănăstirile Tismana, Govora, Cozia, Bistrița, Délul, Glavaciocul, Znagovul, Râncăciovul, Cotména, Căldărușani, Sadova, Arnota, Gura-Motrului, Argeșul, Brâncoveni, Bolintinul, Tânganul, Butoiu, Valea Misle și Nucetul, declarând pe călugării greci de infami speculatori de cele sfinte, și întărind desînchinarea acestor mănăstiri prin votul unanim al adunării și prin îngrozitóre blesteme.

După acest hrisov, tot acest domn, mai dete alte douě,

unul din anul 1639, Noemvrie, prin care maĭ desînchină mănăstirile Brădetul, Menedicul, Iazerul, mănăstirea dintr'un lemn, Măxineniĭ, Drăgănești, Brebul și Plătărești; iar prin cel d'al doilea, din anul 1640, Decemvrie, recapitulézză pe cele două de maĭ sus, și întăreşte prin noĭ blesteme îngrozitóre, desînchinarea mănăstirilor coprinse într'ênsele.

La aceste desînchinărĭ făcute de Mateĭ Basarab, s'a supus și Partenie patriarhul Constatinopoluluĭ împreună cu tot sinodul, compus de patriarhul Ierusalimuluĭ și alțiĭ, precum să dovedeşte din siciliónele séle din anul 1640 și 1641, prin care patriarhul și sinodul aruncă anathema bisericeĭ asupra orĭ căruĭ voeşte să maĭ închine maĭ sus pomenitele mănăstirĭ, fie Domn, fie Mitropolit, fie boer, precum și asupra acelora ce vor primi asemenea închinare.

Am dat o mică schiță despre scopul cu care adevĕrațiĭ și pioșiĭ domnĭ aĭ Românieĭ, ca Negru Vodă, Négoe Basarab, Mihnea, Dan, Șerban Cantacuzino, Mateĭ Basarab și alțiĭ aŭ fondat și dotat mănăstirile din țéră cu din propria lor avere, și aŭ pus în urmă atâta energică stăruință și blesteme îngrozitóre pentru a se păstra avutul lor intact, afectat numaĭ la opere de bine-facere. . . . .

In timpiĭ vechilor domniĭ, urmaŭ frumósele esemple ale acelor Domnĭ, și poporul care la rândul sĕŭ clădea bisericĭ, se dota așezămintele de bine-facere precum scólele și spitalele.

Deviza lor era biserica și scóla maĭ 'nainte de tóte. Iată cum să esplică numĕrul de bisericĭ ce avem în capitală cu diferite numirĭ, Manea Cavaful, Oțetari, Tabacu, Manea-brutarŭ, Oancea Măcelarŭ, (popa-Tatu) Céușĭ-David (Icóna), Céușĭ-Radu, și altele asemenea care pórtă numele fondatorilor lor. . . . . (1)

Plângerea adresată Inalteĭ Porțĭ din partea intregeĭ țĕrĭ prin Tudor Vladimirescu. (2)

Arz-Mahzar.

„Către prea strălucita și Inalta Pórtă a prea puterniceĭ „Impărățiĭ otomane, alergăm noĭ tot poporul țĕreĭ Româ-

(1) Romania No. 70.
(2) V. Notițe istorice. România N-rile 151 și 152 din 24 și 25 Septembrie.

„neştĭ, supuind cu cea maĭ mare jale şi plângere, neconte-
„nitele şi neauzitele patimĭ şi chinurĭ ce suferim neîncetat
„de la Domniĭ Grecĭ, ce ni se trimite de către acéstă prea
„puternică Impărăţie ca să oblăduĭască acéstă nenorocită
„ţéră, cum şi de la suita ce aduc cu dênşiĭ, şi de la toţĭ Gre-
„ciĭ, némul lor ce s'a încuibat în pământul nostru, cum şi
„de la ceĭ maĭ mulţĭ din boieriĭ ce s'aŭ unit şi se unesc cu
„Domniĭ ce sunt într'adevěr vrăjmaşĭ Inalteĭ Porţĭ şi aĭ noş-
„tri, pe cariĭ după tot dreptul cuvênt, 'ĭ numim de faţă chiar
„înaintea prea puterniceĭ Impărăţiĭ, tiraniĭ noştri.

„Noĭ tăcênd cele maĭ dinainte nenuměrate şi nepomenite
„patimĭ şi despuĭerĭ ce am suferit, spunem numaĭ pe cele de
„acum, arătând Inalteĭ Porţĭ că aŭ despuĭat cu totul şi aŭ
„adus în desăvêrşită peire acéstă ţéră ce se numeşte „*Celariu*
„*Impěrăţieĭ*" lăsându-ne pe toţĭ maĭ goĭ de cât morţĭ în mor-
„minte; pentru care tóte aceste credem că dacă Inalta Pórtă
„ar fi avut cea maĭ mică cunoştinţă, ar fi ridicat d'asupra nós-
„tră aceste neomenite, neauzite prade şi despuierĭ. Cunos-
„cênd Inalta Pórtă, că de câte orĭ se arată prin Arz-mahza-
„rurĭ atât boeriĭ noştri cât şi Domniĭ Grecĭ prin care se a-
„răta neputinţa şi greutăţile nóstre către prea puternica Im-
„părăţie; dar tóte acele uşurărĭ ce le dobândea de la dênsa,
„pentru noĭ, sunt numaĭ puse pe hârtie; iar în fiinţă rĕmân
„numaĭ pentru dênşi; asupră-ne încă maĭ grămădesc dările
„şi despoĭerile precum arătăm; precum şi la venirea luĭ A-
„lecsandru Şuţu Voevod, pe de o parte prin Arz-mahzar aŭ
„arătat către prea Inalta Pórtă cea desăvêrşită despuĭere şi
„prăpădenia ţěriĭ de către cel de maĭ înainte de dênsul
„Domnitor Ión Vodă Caragea, cerênd milă şi uşurare. Iar
„pe de alta, grămădind mincinóse laude pentru cel ce veni-
„se după dênsul, tóte acelea ce s'aŭ dobândit, aŭ privit nu-
„maĭ pentru folosul lor şi al Domnuluĭ.

„Pentru că îndată ce a sosit şi acest. Domn în România,
„unindu-se cu maĭ sus arătaţiĭ boerĭ, pentru prădăcĭunea şi
„despuĭerea ţěriĭ, începênd chĭar de la biserică, de unde ar fi
„trebuit să încépă dreptatea, şi aşa aceştĭ netemătorĭ de
„Dumnezeŭ, sub cuvênt că orândueşte Mitropolit pământén,

„aŭ vîndut Biserica adică pe muma poporuluĭ, Domnul Şu-
„ţu, pentru douĕ miĭ de pungĭ de banĭ; şi aşa a înfiinţat,
„sub cuvênt de Mitropolit Român pe Dionisie Lupu. Adevĕr
„şi ĭarăşĭ adevĕr că a înfiinţat un asemenea Mitropolit pen-
„tru ruşinea némuluĭ Românesc şi spre batjocura cleruluĭ
„bisericesc, dar cu mare mulţumire a Domnuluĭ Şuţu pen-
„tru al sĕŭ folos, şi cu mare nemulţumire a tot poporuluĭ şi
„a religieĭ nóstre. Pentru că îndurat fiind acest Mitropolit
„către Domnul ce l'a înfiinţat, cu mulţumire se înduplecă la
„tóte jafurile şi despuĭerile ce pune Domnul asupra ţĕreĭ, pe
„care le iscăleşte ca pe nişte cererĭ cu cuvênt şi drepte, şi
„Domnul prin tiraniĭ şi chinurĭ le împlineşte de la ţéră.

„Intr'ast-fel de stare vrednică de jale aflându-se tot popo-
„rul, şi nelăsându'ĭ nicĭ un fel de mijloc ca să arate prea pu-
„terniciĭ Impărăţiĭ, jafurile, chinurile, despuĭerile şi desăvêr-
„şitele desmoştenirĭ ce sufere de la aceştĭ tâlharĭ, şi să céră
„milă şi uşurare, ne-am vĕzut siliţĭ de cea desăvêrşită desnă-
„dăjduire, maĭ ântêiŭ a ne ridica în potriva acestor tâlharĭ
„de despuĭetorĭ, şi în urmă ca nişte credincĭoşĭ supuşĭ aĭ îm-
„părăţieĭ, să cerem Impărătésca milă.

„Pentru care, cu lacrămĭ ne rugăm să ni se trimiţă un
„împărătesc cercetător (însă nicĭ grec, nicĭ de religia nós-
„tră), ci chiar din sînul prea puterniceĭ Imprăţiĭ, ca să cer-
„ceteze şi de faţă să vază adâncile rane ale ţĕreĭ, şi desăvêr-
„şita nóstră despuĭere şi călcare a drepturilor eĭ, după care
„încredinţându-se prea puternica Impărăţie, să ridice d'asu-
„pra-ne aceste lipitorĭ ce aŭ supt tot sângele din noĭ, şi să
„lase în tótă îndeplinirea lor vechile şi adeveratele drepturĭ
„ale ţĕreĭ.

„Noĭ, mulţumiţĭ am plătit tot-d'a-una, plătim şi nicĭ odată
„nu vom tăgădui de a plăti datoria nóstră de tribut către In-
„nalta Pórtă, încredinţaţĭ fiind, că nu vom fi lipsiţĭ de vechi-
„le drepturĭ ale ţĕreĭ, la care Domniĭ Grecĭ, dimpreună cu ti-
„căloşiĭ noştri de boerĭ, s'aŭ arĕtat tot-d'a-una surzĭ şi în loc
„de a ne oblădui cu dreptate ca nişte părinţĭ, ne despóĭe şi
„ne pradă mult maĭ rĕŭ de cât nişte tâlharĭ, aceştĭ Domnĭ
„Grecĭ dinpreună cu boeriĭ, atât parte bisericéscă, cât şi po-

„liticéscă, furându-ne și desmoștenindu-ne de tot ce am avut, „după ce se îngrașă și se umflă din sângele nostru, le înlesnește și drumul domnilor și se uită la dênșiĭ cum fug din „Bucureștĭ, ḑiua la miază mare, pe podul Mogoșóeĭ, în Imperățiĭ streine.

„Tóte acestea prea plecate ale nóstre arătărĭ și plângerĭ „le vom descoperi înaintea împărătesculuĭ trimis, pe care cu „cea maĭ mare nerăbdare 'l așteptăm pentru care și astă-dată „cu durere ne rugăm prea puterniceĭ Impărățiĭ să ni'l trimiță cu milă."

Aĭ prea puterniceĭ Impărățiĭ credincioșĭ supușĭ

Tot poporul țěreĭ Româneștĭ.